

ISSN 2148-2527

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
HARPUT UYGULAMA ve ARAŞTIRMA MERKEZİ

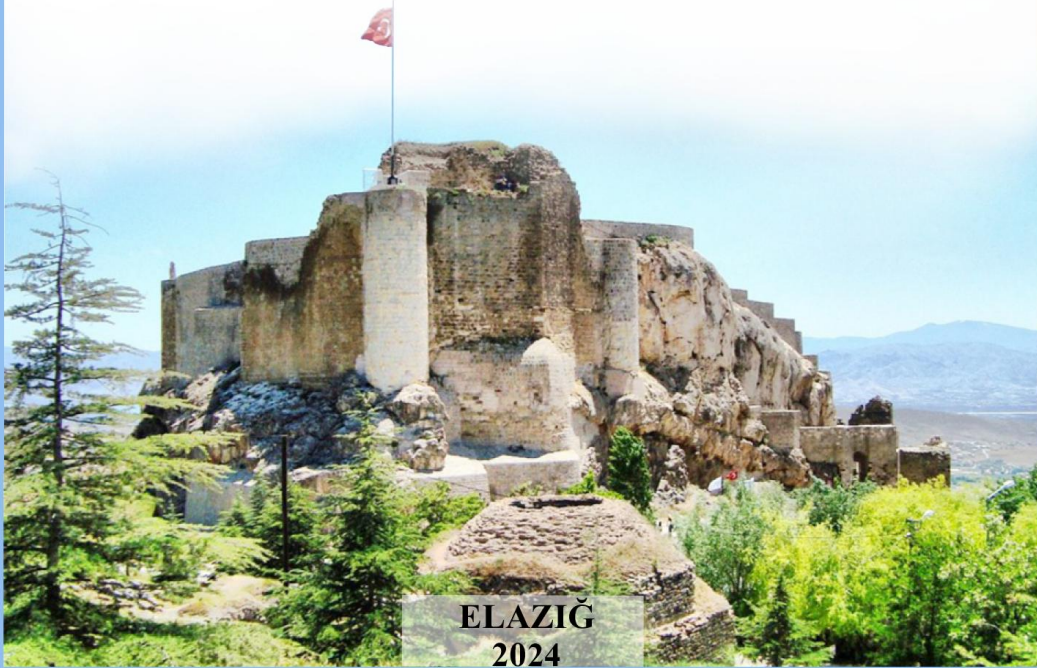
HARPUT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Journal of Harput Studies

Mart / March 2024

Cilt/Volume : 11

Sayı/Issue: 21

ELAZİĞ
2024

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
HARPUT UYGULAMA ve ARAŞTIRMA MERKEZİ

FIRAT ÜNİVERSİTESİ
HARPUT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ (FÜHAD)

JOURNAL OF HARPUT STUDIES

Türkçe ve İngilizce yayımlanan uluslararası hakemli sosyal bilimler dergisidir. Mart ve Eylül aylarında olmak üzere yılda iki sayı olarak yayımlanır.

International peer-reviewed journal of social sciences published in Turkish and English. It is published as two issues a year, in March and September.

Cilt/Volume: 11

Sayı/Issue: 21

Mart/March 2024

ISSN: 2148-2527

Harpur Araştırmaları Dergisi, Research Bible, OpenAire, Google Scholar, Road, DRJI (Directory of Research Journal Indexing), Scientific Indexing Services (SIS), Journal TOCs, ASOS Index, Sobiad, DergiPark ve İSAM tarafından indekslenmektedir.

Sahibi/Owner

Prof. Dr. Fahrettin GÖKTAŞ
Fırat Üniversitesi Rektörü

Editörler/Editors

Prof. Dr. Enver ÇAKAR
Prof. Dr. Kürşat ÇELİK

Yayın Kurulu/Editorial Board

Prof. Dr. Burcu ÖZCAN (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Murat SUNKAR (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet GÜNDÜZ (Gaziantep Üniversitesi)
Doç. Dr. Doğa Başar SARIİPEK (Kocaeli Üniversitesi)
Prof. Dr. Cornel SIGMIREAN (Petru Maior Üniversitesi)
Doç. Dr. Asef ORUCOV (Azerbaycan Bilimler Akademisi)
Prof. Dr. Mohammad Kabir Hasan (New Orleans Üniversitesi)
Prof. Dr. Akimova ELNERA (Azerbaycan Bilimler Akademisi)
Prof. Dr. Hasan ŞENER (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Doç. Dr. Venera ANARBEKOVA (Celal-Abad Devlet Üniversitesi)
Doç. Dr. Zhanat IDRISHEVA (Doğu Kazakistan Devlet Üniversitesi)

Redaktörler/Redactors

Arş. Gör. Bedirhan ÜNLÜ (Türkçe)
Dr. Öğr. Üyesi H. Gökçe DEMİREL (İngilizce)

Yazışma Adresi/Correspondence Adress

Fırat Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Tarih Bölümü Elazığ
e-posta: harputumdergi@gmail.com **Tel:** (0424) 2370000/3839-4197

Baskı/Printed By

Fırat Üniversitesi Basımevi-Elazığ

Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi,
uluslararası hakemli bir dergidir. Mart ve Eylül aylarında olmak üzere yılda iki sayı olarak yayımlanır. Yayımlı dili Türkçe ve İngilizcedir. Her hakkı saklıdır. Makale son kabul tarihleri: Mart ayı için **Ocak** ayı sonu, Eylül ayı için ise **Temmuz** ayı sonudur. Makaleler, **intihal.net** intihal programından olumlu rapor alındıktan sonra yayımlanır. Dergimizin yayım kurallarına göre hazırlanmamış makaleler kabul edilmez. Yazıların her türlü hukuki ve bilimsel sorumluluğu yazarlarına aittir. Makalelere PDF formatında Harput Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin Web sayfasından ulaşılabilir. Ancak kaynak gösterilmeksizin kullanılamaz.

Danışma ve Hakem Kurulu/Advisory&Referees Board

Prof. Dr. Abdullah İLGAZİ	Dumlupınar Üniversitesi
Prof. Dr. Abdulvahap ÖZCAN	Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Abdülhalik BAKIR	Bilecik Şeyh Edebali Ün.
Prof. Dr. Adem BAŞIBÜYÜK	Erzincan Üniversitesi
Prof. Dr. Adnan SOFUOĞLU	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Ahat ÜSTÜNER	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet AKSIN	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet BURAN	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet GÜNDÜZ	Gaziantep Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet YATKIN	İnönü Üniversitesi
Prof. Dr. Akimova ELNERA	Azerbaycan Bilimler Akademisi
Prof. Dr. Ali DERAN	Mersin Üniversitesi
Prof. Dr. Ali ÖZÇAĞLAR	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Ali YILDIRIM	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Aydın ÇELİK	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Bahir SELÇUK	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Beyhan KESİK	Giresun Üniversitesi
Prof. Dr. Burcu ÖZCAN	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Cornel SIGMIREAN	Petru Maior Üniversitesi
Prof. Dr. Çetin SEMERCİ	Bartın Üniversitesi
Prof. Dr. Emir ERDEN	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Ün.
Prof. Dr. Enver ÇAKAR	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Ercan ALKAYA	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Erdal AÇIKSES	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Ergün LAFLI	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Erkan Turan DEMİREL	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Esmâ ŞİMŞEK	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Fahrettin TIZLAK	Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Füsün KARA	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. H. Mehmet SOYSALDI	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Hamza ATEŞ	İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan ŞENER	Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan YÜKSEL	Cumhuriyet Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim YILMAZÇELİK	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. İlknur ÖNER	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. İrfan ALBAYRAK	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. İskender OYMAK	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail AYTAÇ	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Kemal GÖRMEZ	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Kenan ARINÇ	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Kenan PEKER	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Kürşat ÇELİK	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Levent GÖKDEMİR	İnönü Üniversitesi
Prof. Dr. Lütfi Gürkan GÖKÇEK	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Ün.

Prof. Dr. Lütfi ÖZAV
Prof. Dr. M. Taner ŞENGÜN
Prof. Dr. Mahmut TEKİN
Prof. Dr. Mehmet Ali ÜNAL
Prof. Dr. Mehmet ÇEVİK
Prof. Dr. Mehmet KARAGÖZ
Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ
Prof. Dr. Mehmet Zeydin YILDIZ
Prof. Dr. Murat SUNKAR
Prof. Dr. Mustafa ÇELİKTEN
Prof. Dr. Mustafa TURAN
Prof. Dr. Nesrin ALGAN
Prof. Dr. Orhan KILIÇ
Prof. Dr. Orhan YAZICI
Prof. Dr. Ömer AYTAÇ
Prof. Dr. Ömer Osman UMAR
Prof. Dr. Rahmi DOĞANAY
Prof. Dr. Recep YILDIRIM
Prof. Dr. Saadettin TONBUL
Prof. Dr. Sabri KARADOĞAN
Prof. Dr. Salih ÇEÇEN
Prof. Dr. Selma YEL
Prof. Dr. Şener DEMİREL
Prof. Dr. Şenol ÇELİK
Prof. Dr. Taner YILDIRIM
Prof. Dr. Turgut YİĞİT
Prof. Dr. Uğur YAVUZ
Prof. Dr. Ünal TAŞKIN
Prof. Dr. Y. Cemalettin ÇOPUROĞLU
Prof. Dr. Yücel ÖZTÜRK
Prof. Dr. Yüksel ARSLANTAŞ
Prof. Dr. Zahir KIZMAZ
Prof. Dr. Zeki BOYRAZ
Prof. Dr. Zeynel ÖZLÜ
Doç. Dr. Asef ORUCOV
Doç. Dr. Esmâ Ülkü KAYA
Doç. Dr. Venera ANARBEKOVA
Doç. Dr. Zhanat IDRISHEVA

Uşak Üniversitesi
Fırat Üniversitesi
Selçuk Üniversitesi
Pamukkale Üniversitesi
Fırat Üniversitesi
İnönü Üniversitesi
Fırat Üniversitesi
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Fırat Üniversitesi
Erciyes Üniversitesi
Gazi Üniversitesi
Ankara Üniversitesi
Fırat Üniversitesi
İnönü Üniversitesi
Fırat Üniversitesi
Fırat Üniversitesi
Fırat Üniversitesi
Dokuz Eylül Üniversitesi
Fırat Üniversitesi
Dicle Üniversitesi
Ankara Üniversitesi
Gazi Üniversitesi
Fırat Üniversitesi
Balıkesir Üniversitesi
Fırat Üniversitesi
Ankara Üniversitesi
Atatürk Üniversitesi
Adıyaman Üniversitesi
Fırat Üniversitesi
Sakarya Üniversitesi
Fırat Üniversitesi
Fırat Üniversitesi
İnönü Üniversitesi
Gaziantep Üniversitesi
Azerbaycan Bilimler Akademisi
Fırat Üniversitesi
Celal-Abad Devlet Üniversitesi
Doğu Kazakistan Devlet Ün.

Bu Sayının Hakemleri/Referees For This Issue

Doç. Dr. Haluk YAMAN
Fırat Üniversitesi

Doç. Dr. Murat SEZİK
İnönü Üniversitesi

Prof. Dr. Savaş SERTEL
Munzur Üniversitesi

Prof. Dr. Adem DOĞAN
Fırat Üniversitesi

Prof. Dr. Rahmi DOĞANAY
Fırat Üniversitesi

Doç. Dr. Cengiz TAŞKIRAN
Muş Alparslan Üniversitesi

Doç. Dr. İsmail Hakan AKGÜN
Adıyaman Üniversitesi

Doç. Dr. Firdevs KOÇ BAYKARA
İnönü Üniversitesi

Prof. Dr. Fisun YÜKSEL
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

İÇİNDEKİLER/CONTENTS

Hüseyin KESMEN

Yerel Yönetim Hizmetlerinden Vatandaşların Memnuniyet
Düzeylerinin Belirlenmesi: Elazığ Belediyesi Örneği
(**Araştırma Makalesi**)

*Determination of Citizens' Satisfaction Levels with Local Government
Services: The Case of Elazığ Municipality (Research Article).....* 1

Kerem YILDIRAK

Elazığ Siyasal Yöneliminin 1983-2023 Yılları Arasında Yapılan Genel
Seçim Sonuçlarına Göre Değerlendirilmesi (**Araştırma Makalesi**)

*Evaluation of Elazığ's Political Direction According to The Results of
The General Election Between 1983-2023 (Research Article).....* 29

Dilan SONTEKİN, İlayda KAYA, Emine TARHAN, Özlem Çakar ÇELİK

Sığınmacı Öğrencilerin Sosyalleşme Sürecinde Oyun Temelli
Etkinlikler ve Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanımı (**Araştırma
Makalesi**)

*Game-Based Activities In The Socialization Process Of Asylum
Students And Their Use In Social Studies Course (Research Article).....* 49

Batuhan DEMİR, Turgay MURAT

Ernis Köy Enstitüsü (**Araştırma Makalesi**)

Village Institute of Ernis (Research Article)..... 71

Yayın İlkeleri ve Makale Yazım Kuralları

Publication Principles And Article Writing Rules..... 89

Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi (FÜHAD)
Cilt: 11, Sayı: 21, Mart 2024, s. 1-27, ISSN: 2148-2527

Journal of Harput Studies, Vol. 11, Issue 21, March 2024, pp. 1-27

Araştırma Makalesi/Research Article

YEREL YÖNETİM HİZMETLERİNDEN VATANDAŞLARIN MEMNUNİYET DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ: ELAZIĞ BELEDİYESİ ÖRNEĞİ*

*Determination of Citizens' Satisfaction Levels With Local
Government Services: The Case of Elazığ Municipality*

Hüseyin KESMEN**

Geliş/Received: 14.02.2024

Kabul/Accepted: 24.05.2024

Öz

Bu çalışmada Elazığ il merkezinde ikamet eden halkın Elazığ Belediyesinin sunduğu hizmetlerin yeterliliği ve hizmetlerden ne ölçüde memnun olduklarının tespit edilebilmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın örneklemini Elazığ il merkezinde yaşayan 18 yaş ve üzeri vatandaşlar oluşturmaktadır. Çalışmada kolayda örnekleme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın verileri anket yöntemiyle toplanmış ve çalışma 403 vatandaşla yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Ankete katılanların %69'u erkek, %31'i kadın vatandaşlardır. Verilerin tasnif ve analizinde SPSS for Windows 26.0 paket programı kullanılmıştır. Analizlerde, frekans, t-testi, ANOVA güvenilirlik ve geçerlilik analizleri yapılmıştır. Belediye hizmetlerinden memnuniyet, vatandaşların cinsiyet düzeyine ilişkin üç ifadede (kaçak yapılaşma, şehir-çevre temizliği ve cenaze-defin hizmetleri) farklılık tespit edilmiştir. Belediye hizmetlerinden memnuniyet, vatandaşların yaş değişkeni düzeyine ilişkin beş ifadede (kaçak yapılaşma, belediye hizmetlerinin dağıtımı, belediyenin halka yönelik faaliyetlerinin tanıtımı, kütüphane-müze hizmetleri, cenaze-defin hizmetleri) farklılık tespit edilmiştir. Belediye hizmetlerinden memnuniyet, vatandaşların eğitim durumu değişkeni düzeyine ilişkin on dört ifadede (belediyenin engelli vatandaşlara sağladığı hizmetler, halka açık spor tesislerinin yeterliliği, kültür sanat etkinlikleri, tarihi eser onarımı, spora ve sporcuya verdiği destek, festival vb.) farklılık tespit edilmiştir. Belediye hizmetlerinden memnuniyet, vatandaşların gelir durumunda ise beş ifadede (fiyatlar konusunda esnaf denetimleri, çöp toplama hizmetlerinin yeterliliği, sokak hayvanları ile ilgili hizmetler, personelin bilgi- becerisinin yeterliliği ve Elazığ Belediyesinin hizmetlerinden genel olarak memnun olunması) farklılık tespit edilmiştir. Gelecek yıllarda

*Bu çalışma, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı'nda kabul edilen, aynı başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Uzman, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, huseyinksmn@hotmail.com ORCID: 0000-0002-6855-9877

yerel yönetim hizmetlerinin pazarlanması konusunda çalışma yapmak isteyen araştırmacılar yıllar düzeyinde karşılaştırmalı araştırmalar yapabilirler.

Anahtar Kelimeler: Hizmet, Memnuniyet, Yerel Yönetim, Elazığ Belediyesi, Belediyelerde Hizmet Pazarlaması.

Abstract

In this study, it is aimed to determine the adequacy of the services provided by the Elazığ Municipality and the extent to which the people residing in the city center of Elazığ are satisfied with the services. The sample of the research consists of citizens aged 18 and over living in the city center of Elazığ. Simple random sampling was used in the study. The data of the research was collected by questionnaire method and the study was carried out face to face with 403 citizens. 69% of the respondents are male and 31% are female citizens. SPSS for Windows 26.0 package program was used in the classification and analysis of the data. Frequency, t-test, ANOVA, reliability and validity analyzes were performed in the analyses. Satisfaction with municipal services is expressed in three expressions related to the gender level of citizens (illegal construction, city-environmental cleaning and funeral-burial services). Satisfaction with municipal services, five expressions related to the age variable level of citizens (illegal construction, distribution of municipal services, promotion of the activities of the municipality for the public, library-museum services, funeral-burial services) were found to be different. A difference was found in fourteen expressions (services provided by the municipality to disabled citizens, adequacy of public sports facilities, cultural and artistic activities, restoration of historical artifacts, support for sports and athletes, festivals, etc.) regarding the level of satisfaction with municipal services and the level of education level of citizens. Satisfaction with municipal services is in five statements (inspections of artisans on prices, adequacy of garbage collection services, services related to stray animals, the adequacy of the knowledge and skills of the personnel and general satisfaction with the services of Elazığ Municipality) were determined. Researchers who want to work on the marketing of local government services in the coming years can conduct comparative studies at the level of years.

Keywords: Service, Satisfaction, Local Administration, Elazığ Municipality, Service Marketing in Municipalities.

Giriş

Sürekli değişmekte ve gelişmekte olan dünya koşullarının hayatın hemen hemen her yerinde kendini gösterdiği çağımızda, mühim beklentilerin (eksik ya da yarım kalan hizmetlerin) günlük yaşamımızda gün yüzüne çıktığı yadsınamaz bir hakikattir. Bahsedilen perspektiften bakıldığında; sonu gelmeyen insan gereksinimlerinin karşılanmasında kamu hizmeti veren mahalli idarelerin fonksiyonelliği ile mahiyeti giderek artmaktadır. Vatan-

daşlar sunulan hizmetlerden memnun olmadığı takdirde yöneticileri tekrardan seçmeyecektir. Bu bakımdan yerel hizmetlerde memnuniyet önem arz etmektedir.

Yerel yönetimler il ve ilçelerde yaşayan vatandaşların ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla hukuk çerçevesinde oluşturulmuş anayasal kurumlardır. Bu bağlamda yerel yönetimleri, vatandaşların ihtiyaç ve isteklerini karşılayan, kamusal mal ve hizmet sunan kurumlar olarak tanımlanabilir. Yerel yönetimlerin temel amacı, yerel nitelikte sunulması gereken hizmetlerin belirlenip, sorunlara çözüm sağlanması ve vatandaş memnuniyetinin oluşmasını sağlamaktır. Bu çerçevede yerelde yaşayan vatandaşların gereksinim ve beklentilerinin giderilmesinde merkezi otorite ile beraber yerel yönetimlere de birtakım sorumluluklar düşmektedir.

Her geçen gün tüketicilerin arzu ve gereksinimlerine yenilerinin eklenmesi belediye hizmetlerinin değiştirilmesini ve geliştirilebilmesini zaruri hale getirmiştir. Belediyelerin asıl görevi, gerçekleştirmiş olduğu yatırım ve hizmetler ile vatandaşların hayat standartlarını üst seviyeye taşımak ve vatandaş memnuniyetini yükseltmektir. Belediyeler yönünden vatandaş memnuniyetini yükseltmenin asıl yolu ihtiyaç esaslı hizmet üretmek olmasından dolayı, yerel yönetimlerin hizmet bölgesinde olan vatandaşların gereksinim, beklenti ve isteklerine ne oranda karşılık verebildiklerinin ele alınması, belediyelerin gelecek ile alakalı stratejik planlamalarında da oldukça büyük bir önem taşımaktadır. Hizmet pazarlama çalışmaları da belediyeler adına hem yapılan tüm hizmetlerin tanıtılabilmesi hem de vatandaşın hizmet ile alakalı istek ve beklentilerinin anlaşılması açısından büyük bir öneme sahiptir. Etkili bir hizmet sürecinin oluşabilmesi sadece halk katılımı, uyumu ile desteği ile olasıdır. Bahsedilen doğrultuda yapılan çalışmada vatandaşların demografik farklılıklara göre belediye hizmetlerinin değerlendirilmesi analiz edilecektir. Araştırma sonucunda hem araştırmaya konu olan yerel yönetim hizmetlerinin etkinliğinin gözler önüne serilmesi hem de yerel yönetimler için strateji ve önerilerin sunulması amaçlanmaktadır. Bu çalışmada Elazığ il merkezinde ikamet eden vatandaşların Elazığ Belediyesinin sunduğu hizmetlerin yeterliliği ve hizmetlerden ne ölçüde memnun olduklarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Hizmet Kavramı

Literatürde hizmete yönelik yapılan tanımlar ele alındığında, çeşitli pek çok tanımın olduğu görülmektedir. Bu çalışmada bahsedilen tanımlamaların birkaçına yer verilmiştir. “Gayri maddi niteliği taşıyan ve ihtiyaçları gideren bütün eylemler” (Sarıyer, 1996:2). “Bir faaliyetin asıl gayesi ya da elemanı

konumunda tüketici taleplerini karşılayıcı özellikte, tespit edilebilen soyut tüm gayretler” (Üner, 1994:3). “İmal edildiği anda alıcılara bir değer ileten soyut mamul” şeklinde tanımlanmıştır (Konya, 1998:78).

Soyut niteliği dolayısıyla hizmet kavramı, somut özellik taşımayan mal kavramından ayrı özellikler barındırmaktadır. Bu sebepten dolayı hizmet kavramını tanımlamak aslında mal kavramını tanımlamaktan çok daha karmaşıktır (Çatı ve Baydaş, 2008:63). Genel manada ele alındığında pek çok tanımı olan hizmet kavramı; ürün üretimi haricindeki, somut herhangi bir çıktısı bulunmayan, imal edildiği zaman tüketilen soyut nitelikte bir mamuldür. Daha kapsamlı bir tanımlamayla kavramlaştırıldığında; fiziksel nitelik taşımayan ürün şeklinde adlandırabileceğimiz; bu doğrultuda-zaman, yer, şekil ile duygusal boyutlardan yarar sağlayan, bunun dışında üretildiği zaman tüketilen fiil, bir iş, toplumsal hadise, performans, gayret veya çalışmalar şeklinde tabir edilmektedir (Bayat vd., 2015:63).

Yapılan araştırmalarda hizmet ile ilgili birçok tanımlama yapılmıştır. American Marketing Association’un yapmış olduğu tanıma göre hizmet kavramı ‘satışa sunulan ya da malların satışıyla birlikte sağlanan eylemler, yararlar ve doyumluklardır.’ Philip Kotler’e göre hizmet ‘bir grubun bir başka gruba sunabileceği, bilhassa soyut ve herhangi bir şeyin sahipliğini gerektirmeyen bir etkinlik veya yarar’dır.’ Adrian Payne ise hizmeti “Müşteri ve müşterinin sahip olduğu mallara ilişkin soyut eylemlerdir ve mülkiyet transferiyle sonuçlanmayan işlemlerdir.” şeklinde tanımlamıştır (Şahin, 2006:10).

“Adrian Palmer ise hizmeti temelde elle tutulması mümkün olmayan, bir kuruluşun ya da kişinin bir başkasına sunduğu faaliyet ya da fayda şeklinde tanımlamıştır. Sonuçta da hiç kimsenin sahipliğiyle sonuçlanamayan bir süreçtir. Sıtkı Gözülü ’nün yapmış olduğu tanımlamaya göre ise hizmet biçim, yer, zaman ile ruhsal faydalar sunan malı etkinliklerdir” (Gözülü,1995:86; Şahin, 2006:10).

Yönetim ve Yerel Yönetim Kavramı

Yönetim; güncel ve bilimsel açıdan çok farklı anlamları olan fazlasıyla geniş kapsamlı bir kavramdır. Sözcük manası, bir işi ya da hizmeti yürütmek ve düzenlemek; bir topluluğun başında olmak ya da herhangi bir kurumu idare etmektir” (Ulusoy, 2010: 19). Türkiye’de yerel yönetimler, 1982 Anayasası’nın 127. maddesi uyarınca o yörede yaşayan insanların mahalli müşterek gereksinimlerini gidermek için kurulmakta ve il özel idareleri, köy idareleri ve belediyeler şeklinde üç yerel yönetim biriminden meydana gelmektedir. Bir başka deyişle, 1982 Anayasası madde 127’ye göre “Yerel

idareler; (mahalli idare) seçmenler tarafından seçilen, kuruluş esasları kanunla belirlenmiş, karar organları da kanunla belirlenmiş, devlet, belediye veya köy ortak bölgesel ihtiyaçları karşılamak için kullanılan, seçimle başa gelen kamu tüzel kişisidir” (Anayasa, 127. madde). İlgili maddede görüldüğü üzere belediyeler aslında anayasal kuruluşlardır (Mahalli İdareler 2009 Faaliyet Raporu, 2010).

Tarihsel açıdan ele alındığında Türkiye’de batılı manada yerel yönetimlerin geçmişi çok eskiye dayanmamaktadır. Batı dünyasında yerel yönetim birimleri tarafından giderilen kentsel hizmetlerin bazıları Osmanlı İmparatorluğu zamanında kadı, kadıya yardımcı olan bazı görevliler, esnaf grupları, yerel halk ve vakıflar tarafından giderilmekteydi (Altan, 2009: 294). Yerel yönetimler; yörede yaşayanların gereksinimlerini etkin biçimde giderebilmek için, yerel topluluğa kamu hizmeti sunan ve bunun yanında yerel vatandaşların kendi seçmiş olduğu organlar tarafından idare edilen; yönetsel, politik ve sosyal kuruluşlardır. (Ulusoy ve Akdemir, 2002: 25) “Varlık sebepleri, halkın güven ile desteğini sağlayıp, demokratik, katılımcı, vatandaşın talep, istek ve tavsiyelerini esas alarak hizmet vermektir.” (Nadaroğlu, 2001: 41).

Yerel idare, milli ile bölgesel seviyeden çok daha ufak ölçekte seçilen organlar ile yönetilen ile yönetim sahası çerçevesinde halkın yerel gereksinimlerini gidermekle yükümlü bulunan bir idare tipini meydana getirmektedir. Bahsedilen yönetim idari âdemi merkezîyetçilik adı ile de bilinmekte ve siyasi âdemi merkezîyetçilikten ayrı bir anlama gelmektedir (Yalçındağ, 1995:4). Mahalli idareler, yerel bir grubun ortak gereksinimlerini gidermek amacıyla meydana getirilen, karar organlarının direkt olarak halkın seçtiği, halkın mahalli müşterek gereksinimlerinin giderilmesi için, kanunda ifade edilen kuruluş esasları doğrultusunda oluşturulan, özerk ve demokratik bir yönetim basamağı ve bir kamusal örgütlenme şekli olarak da tanımlanmaktadır (Efe, 2008:1). Geniş manada mahalli idareler eyalet ya da mülki idareler olarak kabul edilebilen nispeten çok daha küçük bir sahada, sınırlı sayıdaki kamusal politikaların saptanması ve uygulanmasıyla görevlendirilen kamu kuruluşu biçimini de ifade edilmektedir (Keleş, 1991:19).

Yerel Hizmetlerin Memnuniyetine Yönelik Yapılan Araştırmalar

Literatürde yerel yönetim hizmetlerinin pazarlamasına yönelik çeşitli araştırmalar yer almaktadır. Gümüšoğlu vd. (2003) Muğla il merkezinde yaşayan 695 vatandaş üzerinde yerel hizmetlerin memnuniyet seviyesinin ölçülmesine yönelik araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırma sonucunda; boyutlar manasında belediye hizmetlerinin arzu edilen seviyesi ve Muğla Belediyesinin performansları arasında bulunan farklar minimum

temizlik boyutunda, maksimum farksa; finansman boyutunda bulunduğu saptanmıştır. Temizlik boyutlarının dışındaki tüm boyutlarda cevaplar açısından kadın ve erkekler arasında herhangi fark tespit edilmemiştir. Ardıç vd. (2004) Tokat il merkezinde yaşayan 516 vatandaş üzerinde yerel hizmetlerin memnuniyet seviyesinin ölçülmesine yönelik araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırma sonucunda; fen ve imar hizmetleriyle cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık bulmuşlardır. Ulaşım, Fen ile İmar ve son olarak halk sağlığı ile güvenliği hizmetleriyle eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulmuşlardır. Yaş değişkeniyle personel eğitimi arasında anlamlı bir farklılık bulmuşlardır. Duman ve Yüksel (2008) Mersin ilinde yaşayan 1175 vatandaş üzerinde yerel hizmetlerin memnuniyet seviyesinin ölçülmesine yönelik araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırma sonucunda; Çöp toplama hizmeti ile içme suyu alt yapı yatırımları haricinde geniş çaplı bir memnuniyetsizliğin bulunduğu gün yüzüne çıkmıştır. Sarıyer (2008) Kayseri ilinde yaşayan 248 vatandaş üzerinde yerel hizmetlerden memnuniyetin ölçülmesine yönelik bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırma sonucunda; Yaş değişkeninin eğitim durumu ve medeni durumun fonksiyonel değer üzerinde (fiyat) anlamlı bir farklılık bulmuştur.

Usta ve Memiş (2009) Giresun ilinde yaşayan 293 vatandaş üzerinde yerel hizmetlerden memnuniyet seviyesinin ölçülmesine yönelik araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırma sonucunda; Kadınlar erkeklere nazaran belediyenin ana kentsel alt yapı hizmetlerini çok daha fazla yetersiz görmektedirler. Kentsel alt yapı hizmetleri, personel ve bina yeterliliği eğitim seviyesine göre belediye hizmet niteliği algılamaları aynı değildir. Üniversiteyi bitirenlerin belediyenin ana kentsel alt yapı hizmetleriyle alakalı algılamaları ilköğretim ve lise mezunları ile aynı değildir. İlköğretim mezunları, lise ile üniversiteyi bitirenlere göre belediyenin hem personel hem de bina yeterliliğini çok daha az düzeyde yetersiz olarak görmektedirler. Kara ve Gürcü (2010) Yozgat ilinde yaşayan 440 vatandaş üzerinde yerel hizmetlerin memnuniyet seviyesinin ölçülmesine yönelik araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırma sonucunda; Sadece içme suyu kalitesi cinsiyete göre farklılık göstermiştir. Erkek katılımcıların görüşü daha olumlu olduğu görülmüştür. İkamet sürelerine göre sosyal etkinlik faktöründe anlamlı bir fark bulunmuştur.

Adhikari (2011) Bangladeş (Nepal) kentinde yaşayan vatandaşlar üzerinde yerel hizmetlerden memnuniyetin ölçülmesine yönelik araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırma sonucunda; belediyenin sunduğu hizmetlerden vatandaşların memnun olduğu sonucuna varılmıştır.

Goharipour ve Karimi (2011) İran'ın Tahran kentinde yerel hizmetlerin vatandaş memnuniyetini etkileyen faktörlerin ölçülmesine yönelik bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırma sonucunda Tahranın kuzey bölgesinde memnuniyet düzeyinin, güney bölgesi memnuniyet düzeyine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Yücel vd. (2012) Elazığ ilinde yaşayan 572 vatandaş üzerinde yerel hizmetlerin memnuniyetinin ölçülmesine yönelik bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırma sonucunda; işyeri sahiplerinin işyerlerinin önlerinde satışta bulunmaları gibi hususlarda memnuniyet duymadıkları neticesine varılmış. Güler ve Gürer (2014) Kırıkkale ilinde yaşayan 600 vatandaş üzerinde yerel hizmetlerin ölçülmesine yönelik araştırma gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonucunda cinsiyet parametresine göre istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık saptamışlardır. Hizmet pazarlaması alt parametrelerinde yerel katılımın mahiyeti vatandaşların eğitim seviyesi bakımından yalnızca süreç, katılım ve tanıtım istatistiki anlamlı farklılık bulmuşlardır. Almarshad (2015) Suudi Arabistan'ın kuzey kısımlarında tam 250 kişi ile yerel hizmetlerin ölçülmesine yönelik bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda vatandaşın belediye hizmet bilinciyle vatandaş memnuniyetinin arasında anlamlı düzeyde bir bağıntı olduğu bulunmuştur.

Doğan (2016) Muş ilinde yaşayan 449 vatandaş üzerinde yerel hizmetlerde memnuniyeti ölçmeye yönelik bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu araştırma sonucunda; Cinsiyet değişkeni bakımından; park, bahçe vb. yeşil alanların düzenlenmesi ifadesinde istatistiksel olarak bir farklılık bulunmuştur. Yaş değişkeni arasında belediyenin baca kontrollerinin yeterliliği açısından farklılıklar saptanmıştır. Belediyenin ilaçlamaya dair hizmetlerinden memnuniyet seviyesiyle bu hizmetlerde ilköğretimi bitirenler ve lise bitirenler arasında istatistiksel açıdan farklılıklar saptanmıştır. Belediyenin tıbbi ve katı atık işletmelerinin yeterliliği ve bu hizmetlerde liseyi bitirenler ve üniversiteyi bitirenler arasında istatistiksel açıdan farklılıklar tespit edilmiştir. Gelir seviyesi açısından; Belediyenin toplu taşıma hususunda yeterliği, sokak ile cadde isimleri, ev ile apartman numaralarının netliği, yeşil sahaların düzenlenmesinin yeterliğiyle bu hizmetlerinde arasında istatistiksel farklılıklar görülmüştür.

Belediyelerde Hizmet Sektörünün Pazarlanması

Değişen ve gelişen ekonomik, siyasi ile sosyal hayat, pazarlamanın ehemmiyetini ve çerçevesini genişletmiştir. Yükselen refah ile gelir düzeyiyle pazarlama, bilhassa hizmetler alanında çok daha göz önüne çıkmış ve hizmet pazarlaması, bütün özel ile kamu sektöründeki hizmet firmalarında daha çok önem arz etmeye ve bunun yanında yoğun biçimde hayata

geçirilmeye başlamıştır. Kamu faaliyetleri sosyal hayatın ilkeleri bakımından oldukça önem arz etmektedir. Kamusal hizmetleri gerçekleştirilen hem yerel hem merkezi kurumların asıl gayesi insanların memnuniyetini sağlamaktır ve Türkiye’de bahsedilen amaca yönelik kaygının önemli sebeplerinden bir tanesi ise siyasi amaç ve menfaatlerin oluşturduğu kolaylıkla söylenebilir. Fakat hedef bu doğrultuda olsa bile yurttaş memnuniyeti ve esasen halk tatmini bakımından kamuda hizmet pazarlaması çok büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda pazarlamanın, insanların gereksinimlerini gidermek ve gerçek katma değer sağlamak isteyen kamu kurumları için mükemmel bir tasarı programı anlamına geldiği söylenebilir (Güler ve Gürer, 2014: 129).

İşletmeler yalnızca mal ve hizmetlerin pazarlamasını yaparken; belediyelerin ise, bahsedilenlerin dışında örgüt pazarlaması, şahıs pazarlaması ve düşünce pazarlaması ile ilgilendikleri görülmektedir. Belediyelerin genel manada belediye örgütünü bir bütün gibi değerlendirip, örgüt pazarlaması ile meşgul olmaları gerekmektedir. Bu durumla beraber, belediyeler pazarlamanın ehemmiyetini kavrayıp kâr amaçlı işletmelerde başvuru pazarlama metotlarını ve ilkelerini kabul edip gerçekleştirdiklerinde başarılı bir biçimde hayatlarını idame ettirmektedirler (Kotler, 1982:16-21). Fakat belediyeler için pazarlamanın pek uygun olmadığını ve belediyenin sahip olduğu kaynakları yıpratacağı düşünülmektedir. Hizmetleri gerçekleştirilmedi, ihtiyaç duyulan zamanın pazarlama olmadığı zaman çok uzun olabileceği ve pazarlamanın aslında bir para israfından başka bir şey olmadığı ve daha da kötüsü reklamın yıkıcı bir durum arz ettiği fikri iddia müdafaa etmektedir (Çiftçi, 2008:42). Bu fikirler ışığında, belediyelerin pazarlamayı kullanmalarında süreklilik sağlanamamıştır. Bazı zamanlarda tutundurmaya sınırlı olarak tercih etmişler, bazı zamanlarda da tutundurmaya, bilhassa reklamı hiç tercih etmemişlerdir. Genellikle de mali yetersizliği sebebiyle pazarlamayı uygulamakta zorluk yaşamışlardır (Reibstein, 1967: 25-27).

İletişimin hızla yaygınlaşması, medyanın daha da önemli hale gelmesi, belediyelerin de değişen koşullara göre çalışmalar yürütmesi, işletmelerde kullanılan pazarlama etkinliklerini, fonksiyonlarını, ölçütlerini ve metotlarını belediyeler adına da geçerli hale dönüştürmüştür. Son dönemlerde belediyelerin kar amacı güden kuruluşlara benzer şekilde davranmaları sebebiyle pazarlama çalışmalarına daha fazla önem verildiği görülmektedir. Belediyeler, pazarlama metotlarına ve ilkelerine başvurarak, kendilerine has hizmetler verebilmekte, vatandaşın tatmin olmasını sağlamayı amaçlamakta, hizmete yönelik taleplerini saptamakta ve fiyatlama politikalarını geliştirmektedirler. İletişim kanalları vasıtasıyla medyada olumlu bir izlenim

bırakmaya çalışılarak tutundurmanın tüm elemanları kullanılmaktadır. Çalışanın davranışları, tutumları ve fiziksel öğelere önem gösterilmekte, hizmetin sunumunu daha kolay hale getirecek uğraşlar içerisine girilmektedir. Fakat bahsedilen süreçte hukuki kısıtlamalarla da karşı karşıya kaldıkları görülmekte; belediyeye vergi vermekle yükümlü olanların, müşterilerin ve belediye ile alakalı medya ya da siyasi partiler gibi diğer grupların metotları ile de karşı karşıya kalmaktadırlar. Teknolojik ilerlemeler ve değişen çevre, pazarın devamlı olarak yeni ihtiyaçların meydana gelmesi ve belediyelerin sunmuş oldukları hizmetlere karşı değişik nitelikteki hizmetlerin pazara dâhil olması belediye yöneticilerinin pazarlama konusuyla bir bağ kurmasına sebep olmuştur (Yücel vd., 2012: 153).

Belediye bünyesinde hizmet pazarlaması anlayışı her geçen gün daha da yaygın hale gelmesine karşın halen istenilen seviyeye erişememiştir. Bahsedilen anlayışın istenilen düzeye gelememesinin en büyük sebepleri kar amacı güden örgütler arasında yer almayan belediyelerin geçmişteki yanlış stratejilerden sıyrılamamış olması, yöneticilerde pazarlama vizyonu ve formasyonunun bulunmaması ve pek çok hizmetin sunulması hususunda kendilerini yetersiz hissetmeleridir. Bilhassa son senelerde kamu yönetiminde AB uyum süreçleri ile beraber uygulanmaya çalışılan çağdaş yönetim metotları, pazarlama anlayışının gelişmesine katkı sağlamakta ancak yine de tam anlamıyla pazarlama anlayışının uygulanmasını sağlayamamaktadır (Torlak, 1999: 105).

Belediye Hizmetlerinde Pazarlama Yaklaşımı

Küreselleşmeyle beraber devlet anlayışında da bir değişim görülmeye başlanmış ve bahsedilen değişim vatandaşlık kavramının da bir dönüşüme maruz kalmasına aracı olmuştur. Bahsedilen dönüşüm ise devlet anlayışında görülen değişimler ve küreselleşme ile beraber kamu hizmetlerinde de birtakım değişimleri ve bu doğrultuda yeni bir tutumu konuşulur hale getirmiştir. Vatandaş merkezli kamu hizmeti şeklinde bilinen ilgili bakış açısı, resmi hizmetlerin sunum, tasarım ve kontrolünü her evresinde vatandaşın istek ve gereksinimi göz önünde bulundurur. Kimi özel sektör araçları ile bu oluşumların çok daha duru, kolay bir şekilde ulaşılabilir ve vasıflı hale dönüştürüp vatandaşların ilgili süreçlere katılımını sağlayıp, vatandaş memnuniyetini merkeze alan ve ayrıca eşitlik, adalet gibi kamu faydasını gözetmeyi ihmal etmeyen hizmet anlayışını ifade etmektedir (Şahin, vd. 2014:113; Özer, 2005:4).

Yeni kamu idaresi ismi altında tanınan ilgili kuramda, o mahalli idarelerin sanki özel sektörmüşçesine vatandaş memnuniyetini esas alan katılımcı yönetim uygulamalarına başvurduğu katılımcı yönetim uygulamaları kamu yönetiminin önemli bir parçası haline gelmiştir (Bayraktar,

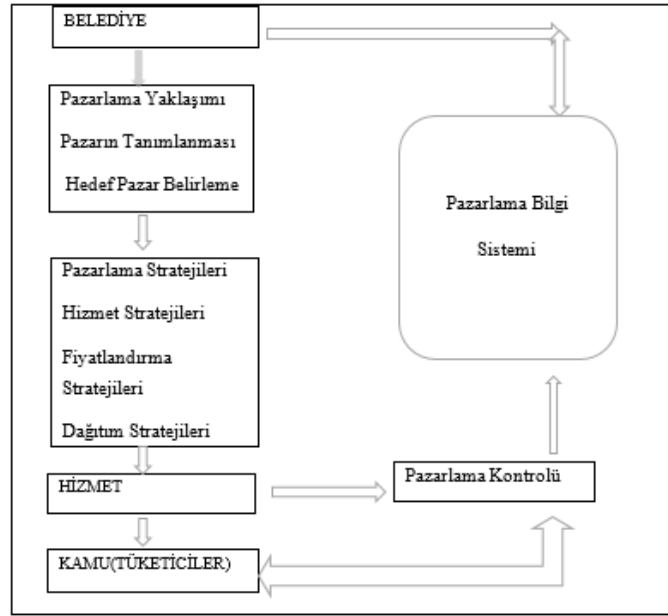
2007: 471). Bahsedilen yeni yönetim tarzına uygun olacak şekilde belediye yönetiminin, şirketlerin uygulamakta olduğu politikaları geliştirmesi ve uygulanabilmesi adına belediye hizmetleri konusunda pazarlama tutumunu benimsemesinin önemli olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Çünkü pazarı net olarak tanımlanmış; tüketicileri hizmetler açısından gruplara bölünmüş, bu grupları meydana getiren halkın arzu ve gereksinimlerine uygun hizmet verilmiş bir belediye yönetiminde başarısızlık söz konusu değildir.

İşletmelerin ancak ürün ve hizmet pazarlamasına karşın belediyeler; kişi, örgüt ve fikir pazarlaması ile de ilgilenmektedirler. Belediyelerin genel olarak belediye örgütlerini bütün olarak değerlendirerek örgüt pazarlaması konusu ile yakından ilgilenmeleri gerekmektedir. Ayrıca belediyeler, Pazarlamanın mahiyetini anlayarak kar amacı olan firmalarda uygulanan Pazarlama yöntemlerini ve ilkelerini kabullenip, bunları doğruca uyguladıklarında ömürlerini başarılı bir biçimde devam ettirebilmektedirler (Kotler, 1982: 16-21).

1960'lı senelerden bu yana hızlı bir şekilde gelişim gösteren pazarlama yaklaşımları sayesinde, işletme yönetimlerinde tüketici ve pazar merkezli bir anlayış yaygınlaşmıştır. Bahsedilen anlayışları benimsemeyen işletmelerin uzun vadede başarıyı yakalayamadıkları ve piyasadan çekilmek mecburiyetinde kaldıkları, pazarlama kuramları kapsamında davranan işletmelerin ise kısa zaman içerisinde kar elde edemezse dahi uzun vadede ayakta kalabildikleri açık bir şekilde görülmüştür (Torlak, 1999: 96-114). Öbür taraftan, hızla gelişen pazarlama anlayışlarının günümüzde geldiği noktada, aslında ilgili yaklaşımların sosyal taraflarının da bulunduğu, işletme içerisindeki faaliyetlerin çevre ve kişi sağlıklarını tehdit etmeyecek şekilde olması gerektiğinin bir mecburiyet olduğu da önemli bir gerçektir. Ayrıca pazarlama yaklaşımları yalnızca kar amacı güden işletmelerde değil, kar amacı gütmeyen örgütlerde de rahat bir şekilde uygulanabilecekleri görülmüştür (Torlak, 1999: 96-114).

Gelinen bu noktada temelde kar amaçlı olmayan bir kurum özelliği gösteren belediyelerin de pazarlama kuramları ile yönetilmelerinin ve bunun yanında değinilen düşüncelere uygun şekilde sağlanan hizmetlerde kamuya tüketici ve pazar anlayışları ile yaklaşılmasının, daha fazla faydalı ve uygun olacağını rahat bir şekilde söylemek mümkündür. İlgili savı onaylamak bağlamında bu makalenin asıl amacı, genel manada pazarlama yaklaşımlarının belediye hizmetlerinden hangi şekilde hayata geçirilebileceği konusunda bazı ipuçları ortaya koymak ve belediye yönetimlerine farklı bir perspektif

kazandırabilmektir. Bu doğrultuda, belediye hizmetlerinde pazarlama yaklaşımlarının ana aşamaları belirtilmektedir (Torlak, 1999: 96-114).

Şekil-1. Belediye Hizmetlerinde Pazarlama Yaklaşım

Kaynak: (Torlak, Ömer (1999) “Belediye Hizmetlerinde Pazarlama”, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, S. 1, 96- 114.).

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Yerel yönetim denilince akla ilk gelen belediyelerdir. Son yıllarda gösterdiği gelişim potansiyeli ile dikkat çeken Elazığ Belediyesi çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Ayrıca vatandaşların belediye hizmetleriyle ilgili genel ifadeler, belediye denetimleriyle ilgili hizmetler, belediyenin diğer hizmetleri ile ilgili ifadeleri, belediyenin yakın zamanda tamamlamış olduğu projeler ve belediyenin devam eden projeleriyle ilgili algıları analiz edilmiştir. Bu çalışmanın Bilimsel Etik Kurulu Onayı İnönü Üniversitesi 15/09/2022-E.223376 Evrak Tarihi ve Sayılı karar ile alınmıştır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada Elazığ Belediyesi sınırları içerisinde ikamet eden vatandaşların belediye hizmetlerinden duyduğu memnuniyetin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda elde edilecek sonuçlar; Elazığ Belediyesinin vatandaşların istek ve beklentilerine göre hizmetlerin kalitesi ve memnuniyeti yönünden iyileştirme yapması öngörülmektedir. Çalışmada;

- Yerel yönetimlerin sunduğu hizmetlerden vatandaşların memnuniyet düzeyini belirlemek ve bu memnuniyet düzeyleri arasındaki farklılığı ortaya koymaktır.
- Vatandaşların yerel yönetimlerin sunduğu hizmetlere verdikleri önem derecelerini belirlemektir.
- Elde edilen bulguları literatürde yer alan diğer çalışmalarla karşılaştırmak ve bulgular aralarında fark olup olmadığını tespit etmektir.
- Yerel yönetimlerin sundukları hizmetleri iyileştirmeye yönelik faaliyetlerine rehberlik edebilecek öneriler ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Bu araştırma, Elazığ il Merkezinde bulunan 40 mahallede yaşamakta olan 18 yaş ve üzeri vatandaşları kapsamaktadır. Elazığ Belediyesi tarafından sunulan hizmetlerden yararlanan vatandaşların memnuniyet algılarının ölçülmesine yönelik katılımcıların verdikleri cevaplar sınırlarını oluşturmaktadır.

Araştırma Hipotezleri ve Modeli

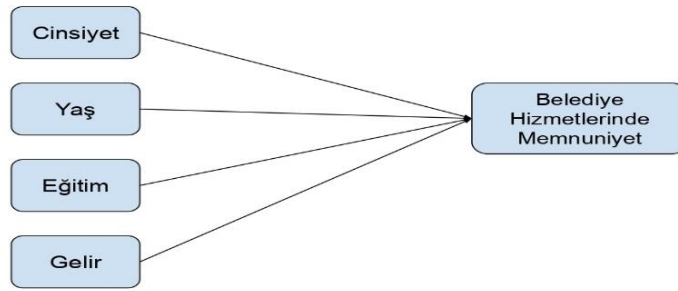
Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıda yer alan hipotezler oluşturulmuştur;

H1: Belediye hizmetlerinden memnuniyet, vatandaşların cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.

H2: Belediye hizmetlerinden memnuniyet, vatandaşların yaşlarına göre farklılık göstermektedir.

H3: Belediye hizmetlerinden memnuniyet, vatandaşların eğitim düzeylerine göre farklılık göstermektedir.

H4: Belediye hizmetlerinden memnuniyet, vatandaşların gelir düzeylerine göre farklılık göstermektedir.

Şekil-2. Araştırma Modeli

Evren ve Örneklem

Elazığ Belediyesi hizmet sınırları kapsamında yaşayan 18 yaşından büyük vatandaşlar araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. 2021 senesi TÜİK rakamlarına göre Elazığ iline bağlı Merkez ilçesinin nüfusu tam olarak 381.158 kişiden oluşmaktadır. Yerleşik nüfusun 187.786'ı erkek ve 193.372'si ise kadınlardan meydana gelmektedir. Hizmetlerin memnuniyet seviyesini ölçmeye ilişkin gerçekleştirilen ankete 18 yaşından büyük 403 kişi katılım göstermiştir. 403 katılımcıdan gönüllülük esasına dayanarak geri dönüş alınmıştır. Bu sebepten dolayı ana kütleyi temsil edebilecek bir örnekleme çalışılmıştır. Anketin uygulanacak olduğu mahalleler saptanmış, totalde 40 mahalle içerisinde yüz yüze anket uygulaması gerçekleştirilmiş ve her bir mahallede tesadüfî örnekleme metodu ile anketlere katılım sağlanmıştır.

Güvenirlilik ve Geçerlilik

Araştırmada başvurulan ölçeklerin güvenirliği Cronbach Alfa Katsayıları değerlendirilerek tespit edilmeye çalışılmıştır. Cronbach Alfa Katsayısı 0,981 olarak saptanmıştır. Bu durum da araştırmada başvurulan ölçeklerin fazlaca güvenilir sınırlar çerçevesinde oldukları görülmektedir. Bunun dışında Sosyal Bilimler araştırmalarına yönelik kabul edilmiş olan alfa değeri olan 0,80 (Altunışık vd., 2005;116) seviyesinin üstünde gerçekleşmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeklerin Cronbach Alfa Katsayıları; Belediye Denetimleri ile İlgili Hizmetleri ölçeğinin 0,857 ve Belediyenin Diğer Hizmetleri ile İlgili İfadeler ölçeğinin 0,946 olarak tespit edilmiştir. Anket formunda yapı geçerliliği belirlemek amacıyla faktör analizi kullanılmıştır. Faktör analizi sürecinde Varimax döndürme yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma bağlamında faktör analizi neticesi ışığında; Kaiser-Meyer Olkin değer oranı 0,938 şeklinde tespit edilmiştir. Chi-Square Testi

6793.586 ve df 561 şeklinde tespit edilmiştir. Bartlett testi 000 düzeyinde anlamlı olarak tespit edilmiştir.

ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Katılımcılara İlişkin Demografik Bulgular

Tablo -1. Demografik Bilgilere Ait Tanımlayıcı Bulgular

	Kategori	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	278	69,0
	Kadın	125	31,0
	Toplam	403	100,0
Yaş	18-24	61	15,1
	25-31	85	21,1
	32-38	88	22,1
	39-45	89	22,8
	45 ve üstü	80	19,9
	Toplam	403	100,0
Medeni Durumu	Evli	249	61,8
	Bekâr	154	38,2
	Toplam	403	100,0
Eğitim Durumu	İlköğretim	35	8,7
	Lise	126	31,3
	Üniversite	201	49,9
	Yüksek Lisans/Doktora	41	10,2
	Toplam	403	100,0
Aylık Gelir	2500 TL ve Altı	81	20,1
	2500-4000	27	6,7
	4000-6000	115	28,5
	6000-12000	138	34,2
	12000 TL ve Üzeri	42	10,4
	Toplam	403	100,0
Meslek	Serbest Meslek	45	11,2
	İşçi	62	15,4
	Memur	93	23,1
	Emekli	21	5,2
	Ev Hanımı	29	7,2
	Öğrenci	65	16,1
	Esnaf	48	11,9
	Diğer	40	9,9
	Toplam	403	100,0
Araç Sahibi Olma Durumu	Evet	182	45,2
	Hayır	221	54,8
	Toplam	403	100,0
İkamet Süresi	1 Yıldan Az	11	2,7
	1-6 Yıl Arası	71	17,6
	6 yıl dan Fazla	321	79,7
	Toplam	403	100,0

Katılımcıların cinsiyetlerine bakıldığında; 278 kişi (%69) erkek ve 125 kişi (%31) kadın olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılanların yaşlarına bakıldığında; 61 kişi (%15,1), 18-24 yaş aralığında, 85 kişi (%21,1) 25-31 yaş aralığında, 88 kişi (%22,1) 32-38 yaş aralığında, 89 kişi (%22,8) 39-45 yaş aralığında ve 80 kişi (%19,9) 45 ve üzeri yaş da olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılanların medeni durumlarına bakıldığında; 249 kişi (%61,8) evli ve 154 kişi (%38,2) bekâr olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında; 35 kişi (%8,7) ilköğretim mezunu, 126 kişi (%31,3) lise mezunu, 201 kişi (%49,9) üniversite mezunu ve 41 kişi (%10,2) yüksek lisans/ doktora mezunu olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılanların gelir durumlarına bakıldığında; 81 kişi (%20,1) 2500 TL ve altı, 27, kişi (%6,7) 2500-4000 Aralığında, 115 kişi (%28,5) 4000-6000 aralığında, 138 kişi (34,2) 6000-12000 aralığında ve 42 kişi (%10,4) 12000 TL ve üzeri bir gelirinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılanların mesleklerine bakıldığında; 45 kişi (%11,2) serbest meslek, 62 kişi (%15,4) işçi, 93 kişi (% 23,1) memur, 21 kişi (%5,2) emekli, 29 kişi (% 7,2) ev hanımı, 65 kişi (%16,1) öğrenci, 48 kişi (%11,9) esnaf ve 40 kişi (%9,9) diğer(STK yöneticisi ve personeli) meslek yaptığı tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan vatandaşların araç sahibi olma durumlarına bakıldığında; 182 kişi (%45,2) araç sahibi olduğu ve 221 kişi (%54,8) araç sahibi olmadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların Elâzığ ilinde ikamet etme sürelerine bakıldığında; 11 kişi (%2,7) 1 yıldan az, 71 kişi (%17,6) 1-6 yıl arasında ve 321 kişi (%79,7) 6 yıldan fazla Elâzığ ilinde ikamet ettiği tespit edilmiştir.

Araştırma Hipotezlerine İlişkin Bulgular

H1: Belediye hizmetlerinden memnuniyet, vatandaşların cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.

Vatandaşların belediyenin sunduğu hizmetlerden algıladıkları memnuniyet algısı ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklı bulunamamıştır. Belediyenin kaçak yapılaşma (imar-ruhsat verme faaliyetleri) konusundaki denetimlerini yeterli buluyorum ifadesinde cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Buna göre kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre belediyenin kaçak yapılaşma konusundaki denetimlerini yeterli olarak kabul etmektedir. Belediyenin hem şehir temizliği hem de çevre kirliliğinin önüne geçilmesi hususunda yapmış olduğu hizmetler yeterli seviyededir ibaresinde cinsiyete göre anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmıştır. Bu durum doğrultusunda erkek katılımcıların kadınlara oranla belediyenin şehir temizliği ve çevre temizliği faaliyetleri yeterli görülmektedir. Belediyenin cenaze- defin hizmetleri yeterlidir maddesiyle cinsiyet arasında anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmıştır. Bu doğrultuda

erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla belediyenin cenaze ve defin hizmetlerini yeterli görülmektedir.

Tablo-2. Cinsiyet Değişkenine Göre Belediye Hizmetlerinden Memnuniyet Düzeyine İlişkin T-testi Özet Sonuçları

Belediye Hizmet	Cinsiyet	Ort	SS	T	df	Sig
Belediyenin kaçak yapılaşma (imar-ruhsat verme faaliyetleri) konusundaki denetimlerini yeterli buluyorum.	Kadın	2,55	1,027	2,232	401 285,851	,026
	Erkek	2,28	1,244			
Belediyenin şehir temizliği ve çevre kirliliğinin önlenmesi konusunda yaptığı hizmetler yeterlidir.	Kadın	2,84	1,200	2,395	401 244,066	,016
	Erkek	3,15	1,228			
Belediyenin cenaze- defin hizmetleri yeterlidir.	Kadın	4,02	1,139	2,000	401 234,951	,046
	Erkek	4,26	1,118			

H2: Belediye hizmetlerinden memnuniyet, vatandaşların yaşlarına göre farklılık göstermektedir.

Vatandaşlar belediyenin sağladığı hizmetlerden algılamış oldukları memnuniyet seviyesi ve yaş grupları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir fark saptanmamıştır. Belediyenin kaçak yapılaşma (imar-ruhsat verme faaliyetleri) konusundaki denetimlerini yeterli buluyorum maddesiyle yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. İlgili farklılığın hangi yaş aralığında olduğu yapılmış olan Scheffe testi ile açıklığa kavuşturulmuştur. Bu farkın 18-24 yaş grubunun 39-45 yaş grubuna göre kaçak yapılaşma konusundaki denetimlerden memnun olduğu tespit edilmiştir. Belediye hizmetlerinin dağıtımı yeterlidir maddesiyle yaş grupları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmıştır. İlgili farklılığın hangi yaş grubundan tespit için yapılan Scheffe testiyle anlaşılmıştır. Bu farkın 18-24 yaş grubunun 32-38 yaş grubuna göre belediyenin dağıtım hizmetlerinden memnun olduğu görülmüştür. Belediyenin halka yönelik faaliyetlerinin tanıtımı yeterlidir maddesiyle yaş gruplarının arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmıştır. İlgili farklılığın yaş gruplarından hangisinde tespit için yapılan Scheffe testiyle anlaşılmıştır. Bu farkın 25-31 yaş grubunun 39-45 yaş grubuna göre belediyenin halka yönelik tanıtım faaliyetlerinden memnun olduğu görülmüştür. Belediyenin kütüphane-müze hizmetleri yeterlidir maddesiyle yaş grupları içerisinde istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmıştır. Bahsedilen durumun hangi yaş grubundan olduğu yapılan Scheffe testiyle anlaşılmıştır. Bu farklılığın 32-38 yaş grubunun 45 ve üzeri yaş grubuna göre belediyenin kütüphane- müze hizmetlerinden memnun olduğu görülmüştür. Belediyenin cenaze- defin hizmetleri yeterlidir maddesiyle yaş grupları içerisinde istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmıştır. Bahsedilen

durumun hangi yaş grubundan tespit için yapılan Scheffe testiyle anlaşılmıştır. Bu farkın 18-24 yaş grubunun 45 ve üzeri yaş grubuna göre cenaze-defin hizmetlerinden memnun olduğu görülmüştür.

Tablo-3. Yaş Değişkenine Göre Belediye Hizmetlerinden Memnuniyet Düzeyine İlişkin Anova Özet Sonuçları

Belediye Hizmet	Yaş	χ^2	sd	K _{ort}	F	p	Fark
Belediyenin kaçak yapılaşma (imar-ruhsat verme faaliyetleri) konusundaki denetimlerini yeterli buluyorum.	G.arası	13,846	4	3,461	2,495	,042	18-24/ 39-45
	G.içi	552,065	398	1,481			
Belediye hizmetlerinin dağıtımını yeterlidir.	G.arası	11,927	4	2,982	2,835	,024	18- 24/32- 38
	G.içi	418,663	398	1,052			
Belediyenin halka yönelik faaliyetlerinin tanıtımını yeterlidir.	G.arası	13,452	4	3,363	2,517	,041	25- 31/39- 45
	G.içi	531,863	398	1,336			
Belediyenin kütüphane-müze hizmetleri yeterlidir.	G.arası	23,510	4	5,878	3,741	,005	32- 38/45 ve Üzeri
	G.içi	625,239	398	1,571			
Belediyenin cenaze- defin hizmetleri yeterlidir.	G.arası	14,909	4	3,727	2,982	,019	18- 24/45 ve üzeri
	G.içi	497,379	398	1,250			

H3: Belediye hizmetlerinden memnuniyet, vatandaşların eğitim düzeylerine göre farklılık göstermektedir.

Vatandaşların belediyenin verdiği hizmetlerin memnuniyet seviyesi ve eğitim seviyeleri arasında istatistiksel açıdan herhangi bir fark tespit edilememiştir. Belediyenin temizlik hususunda esnaf denetimlerini yeterli görüyorum maddesi ile eğitim seviyesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmıştır. İlgili durumun hangi eğitim grubunda yer aldığı yapılmış olan Scheffe testi ile tespit edilmiştir. Bu farkın ilköğretim eğitim düzeyinin üniversite eğitim düzeyine göre temizlik konusunda esnaf denetimlerinden memnun olduğu görülmüştür. Belediyenin şehir temizliği ile çevre kirliliğinin önüne geçilmesi hususunda yapmış olduğu hizmetler yeterli seviyededir maddesiyle eğitim durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmıştır. Bu durumun hangi eğitim düzeyinden kaynaklandığı yapılmış olan Scheffe testi sayesinde anlaşılmıştır. Bu farkın lise eğitim düzeyinin yüksek lisans/Doktora eğitim düzeyine göre şehir temizliği ile çevre kirliliğinin önüne geçilmesi hususunda sunduğu hizmetlerden memnun olduğu görülmüştür. Belediyenin göç sebebiyle kentimize gelmiş olan vatandaşlara adaptasyon hizmetleri yeterli seviyededir maddesiyle eğitim durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir

farklılık saptanmıştır. Bu durumun hangi eğitim grubundan olduğu yapılan Scheffe testi ile anlaşılmıştır. Bu farkın ilköğretim eğitim düzeyinin yüksek lisans/Doktora eğitim düzeyine göre belediyenin göç nedeniyle kentimize gelen vatandaşlara uyum hizmetlerinden memnun olduğu görülmüştür. Belediyenin engelli vatandaşlara sağladığı hizmetler yeterlidir maddesiyle eğitim durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmıştır. Bu durumun hangi eğitim sınıfından kaynaklandığı yapılmış olan Scheffe testi ile anlaşılmıştır. Bu farkın ilköğretim eğitim düzeyinin yüksek lisans/Doktora eğitim düzeyine göre belediyenin engelli vatandaşlara sağladığı hizmetlerden memnun olduğu görülmüştür. Belediyenin halka açık spor tesisleri yeterlidir maddesiyle eğitim durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmıştır. Bu durumun hangi eğitim grubundan olduğu yapılan Scheffe testi sayesinde anlaşılmıştır. Bu farkın ilköğretim eğitim düzeyinin yüksek lisans/Doktora eğitim düzeyine göre belediyenin halka açık spor tesisleri yeterliliğinden memnun olduğu görülmüştür. Belediyenin kültür ve sanat etkinlikleri yeterlidir maddesiyle eğitim durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmıştır. Bu durumun hangi eğitim sınıfından olduğu yapılmış olan Scheffe testi ile açıklığa kavuşturulmuştur. Bu farkın ilköğretim eğitim düzeyinin yüksek lisans/Doktora eğitim düzeyine göre belediyenin kültür ve sanat etkinliklerinden memnun olduğu görülmüştür. Belediyenin sosyal projeler ve görevler konusundaki faaliyetleri yeterlidir maddesiyle eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılığın hangi eğitim grubundan olduğu yapılan Scheffe testiyle anlaşılmıştır. Bu farkın ilköğretim eğitim düzeyinin yüksek lisans/Doktora eğitim düzeyine göre belediyenin sosyal projelerinden memnun olduğu görülmüştür. Belediyenin halka yönelik faaliyetlerinin tanıtımı yeterlidir maddesiyle eğitim durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmıştır. Bu durumun hangi eğitim sınıfından olduğu yapılmış olan Scheffe testi ile anlaşılmıştır. Bu farkın ilköğretim eğitim düzeyinin yüksek lisans/Doktora eğitim düzeyine göre belediyenin halka yönelik tanıtım faaliyetlerinden memnun olduğu görülmüştür. Belediyenin tarihi eser onarımı yeterlidir maddesiyle eğitim durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmıştır. Bahsedilen durumun hangi eğitim sınıfından olduğu yapılmış olan Scheffe testi ile anlaşılmıştır. Bu farkın ilköğretim eğitim düzeyinin yüksek lisans/Doktora eğitim düzeyine göre belediyenin tarihi eser onarımı faaliyetlerinden memnun olduğu görülmüştür. Belediyenin kütüphane-müze hizmetleri yeterlidir maddesiyle eğitim durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmıştır. Bahsedilen durumun hangi eğitim grubundan tespit edilmesi amacıyla

yapılmış olan Scheffe testiyle anlaşılmıştır. Bu farkın ilköğretim eğitim düzeyinin yüksek lisans/Doktora eğitim düzeyine göre belediyenin kütüphane-müze hizmetlerinden memnun olduğu görülmüştür. Belediyenin cenaze-defin hizmetleri yeterlidir maddesiyle eğitim durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmıştır. Bahsedilen durumun hangi eğitim sınıfından tespit adına yapılmış olan Scheffe testi ile anlaşılmıştır. Bu farkın lise eğitim düzeyinin yüksek lisans/Doktora eğitim düzeyine göre belediyenin cenaze-defin hizmetlerinden memnun olduğu görülmüştür. Belediyenin festival, hayırseverlik vb. faaliyetleri yeterlidir maddesiyle eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılığın hangi eğitim grubundan olduğu yapılan Scheffe testiyle anlaşılmıştır. Bu farkın lise eğitim düzeyinin yüksek lisans/Doktora eğitim düzeyine göre belediyenin festival, hayırseverlik vb. faaliyetlerinden memnun olduğu görülmüştür. Belediyenin spora ve sporcuya verdiği desteklerden memnunum maddesiyle eğitim durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmıştır. Bahsedilen durumun hangi eğitim sınıfından tespit için yapılmış olan Scheffe testi ile anlaşılmıştır. Bu farkın lise eğitim düzeyinin yüksek lisans/Doktora eğitim düzeyine göre belediyenin spor ve sporcuya verdiği destekten memnun olduğu görülmüştür. Elâzığ Belediyesinin hizmetlerinden genel olarak memnunum maddesiyle eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılığın hangi eğitim grubundan olduğu yapılan Scheffe testiyle anlaşılmıştır. Bu farkın ilköğretim eğitim düzeyinin yüksek lisans/Doktora eğitim düzeyine göre Elâzığ belediyenin hizmetlerinden genel olarak memnun olduğu görülmüştür.

Tablo-4. Eğitim Değişkenine Göre Belediye Hizmetlerinden Memnuniyet Düzeyine İlişkin Anova Özet Sonuçları

Belediye Hizmet	Eğitim	\bar{x}^2	sd	K_{ort}	F	p	Fark
Belediyenin temizlik konusunda esnaf denetimlerini yeterli buluyorum.	G.aras	19,499	3	6,50	4,77	,003	İlköğretim/ Üniversite
	G.içi	543,37	39	1,36	3		
Belediyenin şehir temizliği ve çevre kirliliğinin önlenmesi konusunda yaptığı hizmetler yeterlidir.	G.aras	15,231	3	5,07	3,43	0,01	Lise/ Yüksek lisans-Doktora
	G.içi	590,45	39	1,48	1		
Belediyenin göç nedeniyle kentimize gelen vatandaşlara uyum hizmetleri yeterlidir.	G.aras	20,987	3	6,99	5,77	,001	İlköğretim/ Yüksek lisans-Doktora
	G.içi	483,52	39	1,21	3		
Belediyenin engelli vatandaşlara sağladığı hizmetler yeterlidir.	G.aras	14,252	3	4,75	3,90	,009	İlköğretim/ Yüksek lisans-Doktora
	G.içi	485,54	39	1,21	4		
Belediyenin halka açık spor tesisleri yeterlidir.	G.aras	21,729	3	7,24	4,28	,005	İlköğretim/ Yüksek lisans-
	G.içi			3	5		

Belediyenin kültür ve sanat etkinlikleri yeterlidir.	G.içi	674,499	399	1,690				Doktora
	G.arası	28,922	3	9,641	5,889	,001		İlköğretim/ Yüksek lisans- Doktora
Belediyenin sosyal projeler ve görevler konusundaki faaliyetleri yeterlidir.	G.içi	653,232	399	1,637				İlköğretim/ Yüksek lisans- Doktora
	G.arası	14,344	3	4,781	3,210	,023		İlköğretim/ Yüksek lisans- Doktora
Belediyenin halka yönelik faaliyetlerinin tanıtımı yeterlidir.	G.içi	594,262	399	1,489				İlköğretim/ Yüksek lisans- Doktora
	G.arası	13,187	3	4,396	3,296	,021		İlköğretim/ Yüksek lisans- Doktora
Belediyenin tarihi eser onarımı yeterlidir.	G.içi	532,128	399	1,334				İlköğretim/ Yüksek lisans- Doktora
	G.arası	22,916	3	7,662	5,291	,001		İlköğretim/ Yüksek lisans- Doktora
Belediyenin kütüphane-müze hizmetleri yeterlidir.	G.içi	577,798	399	1,448				İlköğretim/ Yüksek lisans- Doktora
	G.arası	24,826	3	8,275	5,292	,001		İlköğretim/ Yüksek lisans- Doktora
Belediyenin cenaze- defin hizmetleri yeterlidir.	G.içi	632,923	399	1,564				Lise/ Yüksek lisans-Doktora
	G.arası	11,376	3	3,792	3,020	,030		Lise/ Yüksek lisans-Doktora
Belediyenin festival, hayırseverlik vb. faaliyetleri yeterlidir.	G.içi	500,912	399	1,255				Lise/ Yüksek lisans-Doktora
	G.arası	16,735	3	5,578	3,772	,011		Lise/ Yüksek lisans-Doktora
Belediyenin spora ve sporcuya verdiği desteklerden memnunum.	G.içi	590,094	399	1,479				Lise/ Yüksek lisans-Doktora
	G.arası	13,402	3	4,467	2,648	,049		Lise/ Yüksek lisans-Doktora
Elazığ Belediyesinin hizmetlerinden genel olarak memnunum.	G.içi	673,208	399	1,687				İlköğretim/ Yüksek lisans- Doktora
	G.arası	11,737	3	3,912	2,802	,040		İlköğretim/ Yüksek lisans- Doktora

H4. Belediye hizmetlerinden memnuniyet, vatandaşların gelir düzeylerine göre farklılık göstermektedir.

Vatandaşların belediyenin sağladığı hizmetlerden algılamış oldukları memnuniyet ve gelir seviyesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir fark saptanamamıştır. Belediyenin fiyatlar konusunda esnaf denetimlerini yeterli buluyorum maddesiyle gelir durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmıştır. Bu farklılığın hangi gelir grubundan tespit için yapılan Scheffe testiyle anlaşılmıştır. Bu farkın 2500 TL ve altı gelir düzeyinin 12000 TL ve üzeri gelir düzeyine göre belediyenin fiyatlar konusunda esnaf denetimlerinden memnun olduğu görülmüştür. Belediyenin çöp toplama hizmetleri yeterlidir maddesiyle gelir durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılığın hangi gelir grubundan tespit için yapılan Scheffe testiyle anlaşılmıştır. Bu farkın 2500 TL ve altı gelir düzeyinin 12000 TL ve üzeri gelir düzeyine göre belediyenin çöp toplama hizmetlerinden memnun olduğu görülmüştür. Belediyenin sokak hayvanları ile ilgili hizmetleri yeterlidir maddesiyle gelir durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmıştır. Bahsedilen durumun hangi gelir sınıfından olduğunun tespiti yapılmış olan Scheffe testiyle anlaşılmıştır. Bu farkın 2500 TL ve altı

gelir düzeyinin 12000 TL ve üzeri gelir düzeyine göre belediyenin sokak hayvanları ile ilgili hizmetlerinden memnun olduğu görülmüştür. Belediye personelinin bilgi ve becerisi(deneyimi) yeterlidir maddesiyle gelir durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmıştır. Bahsedilen durumun hangi gelir sınıfından tespit için yapılmış olan Scheffe testiyle anlaşılmıştır. Bu farkın 2500 TL ve altı gelir düzeyinin 6000-12000 TL gelir düzeyine göre belediye personelinin bilgi ve beceri düzeylerinden memnun olduğu görülmüştür. Elazığ Belediyesinin hizmetlerinden genel olarak memnunum maddesiyle gelir durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmıştır. Bahsedilen durumun hangi gelir sınıfından tespit için yapılmış olan Scheffe testi ile anlaşılmıştır. Bu fark 2500 TL ve altı gelir düzeyi ile 12000 TL ve üzeri gelir düzeyine sahip vatandaşlarda görülmüştür.

Tablo-5. Gelir Değişkenine Göre Belediye Hizmetlerinden Memnuniyet Düzeyine İlişkin Anova Özet Sonuçları

Belediye Hizmet	Gelir	χ^2	sd	Kort	F	p	Fark
Belediyenin fiyatlar konusunda esnaf denetimlerini yeterli buluyorum.	G.arası	20,283	4	5,071	4,495	,001	2500 TL ve Altı/12000 TL ve Üstü
	G.içi	448,943	398	1,128			
Belediyenin çöp toplama hizmetleri yeterlidir.	G.arası	14,041	4	3,510	2,468	,044	2500 TL ve Altı/12000 TL ve Üstü
	G.içi	566,078	398	1,422			
Belediyenin sokak hayvanları ile ilgili hizmetleri yeterlidir.	G.arası	26,493	4	6,623	4,290	,002	2500 TL ve Altı/12000 TL ve Üstü
	G.içi	614,445	398	1,544			
Belediye personelinin bilgi ve becerisi(deneyimi) yeterlidir.	G.arası	13,494	4	3,373	3,194	,013	2500 TL ve Altı/6000-12000 TL
	G.içi	420,407	398	1,056			
Elazığ Belediyesinin hizmetlerinden genel olarak memnunum.	G.arası	14,501	4	3,625	2,602	,036	2500 TL ve Altı/12000 TL ve Üstü
	G.içi	554,412	398	1,393			
	G.arası	388,138	663	,585			

SONUÇ

Her geçen gün önemleri daha da artan yerel yönetimler, bir yandan mevcut verilen hizmetleri çok daha etkin biçimde gerçekleştirilirken öte yandan yeni kamusal hizmetler sağlamak mecburiyetinde kalmaktadır. Mahalli idareler, yerel hizmetler çerçevesinde vatandaşın tercihlerini yükseltmek ve bunun yanında katılımcılığı özendirmek hususunda git gide fazlaşan bir yükümlülük içerisine girmektedir. Bahsi geçen sebeple, giderek çeşitlenen ve fazlaşan kamusal hizmet isteğini giderek düzen kaynaklar ile gerçekleştirmek mecburiyetinde kalmaktadırlar.

Bu çalışma kapsamında Elazığ Merkeze bağlı 40 mahalleden Belediye sınırlarında yaşayan 403 kişi ile yüz yüze Anket metodu ile veri elde edilmiştir. Vatandaşların belediyenin sunmuş olduğu hizmetlerden hangilerinin yeterli olduklarına ilişkin algıların ölçülmesi ve hangi hizmetlerin yetersiz olduğunu saptamaya çalışılmıştır. Böylece yapılan araştırmada vatandaşların memnun olunan ve memnun olunmayan düzeltilmesi gereken hizmetler hususunda belediyeye rehberlik edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmada elde edilen “Belediyenin kaçak yapılaşma (imar-ruhsat verme faaliyetleri) konusundaki denetimlerini yeterli buluyorum.” sorusuna katılımcılar hiç katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Elde edilen sonuç Ardıç vd. (2004) bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Duman ve Yüksel (2008) Mersin ilinde yaşayan 1175 vatandaş üzerinde yerel yönetimlerin hizmetleri ölçülmesine yönelik araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırma sonucunda; Çöp toplama hizmeti ile içme suyu için alt yapı yatırımları haricinde geniş çaplı bir memnuniyetsizliğin bulunduğu görülmüştür.

Sarıyer (2008) Kayseri ilinde yaşayan 248 vatandaş üzerinde yerel yönetim hizmetlerinin ölçülmesine yönelik araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırma sonucunda; Yaş değişkeninin eğitim durumunun, medeni durum fonksiyonel değer (fiyat) anlamlı bir farklılık bulmuşlardır. Eğitim durumu, gelir duygusal değer boyutlarında farklılık olduğu bulunmuştur. Bu araştırma sonucu yapılan çalışma ile benzerlik göstermektedir.

Usta ve Memiş (2009) Giresun ilinde yaşayan 293 vatandaş üzerinde yerel yönetim hizmetlerinin ölçülmesine yönelik araştırma gerçekleştirmişlerdir. Yapılan çalışma sonucunda eğitim düzeylerinin (Usta ve Memiş) ile benzerlikler gösterdiği tespit edilmiştir. Bu araştırma sonucunda; Kadınlar erkeklere nazaran belediyenin ana kentsel alt yapı hizmetlerini çok daha fazla yetersiz olarak görmektedirler. Bu hizmetler, personel ile bina yeterliliği eğitim seviyesine göre belediye hizmet niteliği algılamaları aynı değildir. Üniversiteyi bitirenlerin belediyenin sağladığı bu hizmetleriyle alakalı algılamaları ilköğretim ile lise düzeyi eğitime sahip olanlarda aynı değildir. İlköğretimi bitirenler, lise ile üniversiteyi bitirenlere göre belediyenin çalışan ile bina yeterliliğini çok daha fazla yeterli bulmaktadırlar. Kara ve Gürcü (2010) Yozgat ilinde yaşayan 440 vatandaş üzerinde yerel yönetim hizmetlerinin ölçülmesine yönelik araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırma sonucunda; Sadece içme suyunun niteliği ile otobüs saatlerine yönelik verilen yanıtlar cinsiyete göre farklılık arz etmiştir. Erkek katılımcıların görüşü daha olumlu olduğu görülmüştür. İkamet sürelerine göre sosyal etkinlik faktöründe anlamlı bir fark bulunmuştur.

Adhikari (2011) Bangladeş (Nepal) kentinde yaşayan vatandaşlar üzerinde yerel yönetim hizmetlerinin ölçülenmesine yönelik araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırma sonucunda; belediyenin sunduğu hizmetlerden vatandaş memnuniyetinin orta seviyede olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmada elde edilen 'Halkın Elâzığ Belediyesi hizmetlerinin tamamından duyulan memnuniyetin pozitif olduğu neticesine varılması' literatürde Goharipour ve Karimi (2011)'de İran'da yapmış olduğu çalışma sonucuyla bir benzerlik göstermektedir.

Araştırmada elde edilen "Belediyenin göç sebebiyle kentimize ziyarete vatandaşların adaptasyon hizmetleri yeterli düzeydedir." ifadesinin eğitim durumu üzerinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Elde edilen bu sonuç literatürde Yücel vd. (2012) bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Araştırmada elde edilen "Belediyenin temizlik konusunda esnaf denetimlerini yeterli buluyorum." ifadesinin eğitim durumu üzerinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Elde edilen bu sonuç literatürde Yücel vd. (2012) bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Araştırmada elde edilen "Belediyenin çöp toplama hizmetleri yeterlidir." ifadesinin gelir durumu üzerinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Elde edilen bu sonuç literatürde Yücel vd. (2012) bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Güler ve Gürer (2014) Kırıkkale ilinde yaşayan 600 vatandaş üzerinde yerel yönetim hizmetleri ölçülenmesine yönelik araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırma sonucunda; Belediyelerdeki hizmet pazarlaması parametrelerinden yalnızca süreçler, yerel katılım cinsiyet parametresine göre istatistiki açıdan anlamlı düzeyde farklılık saptamışlardır. Hizmet pazarlaması alt parametrelerinde yerel katılımın mahiyeti vatandaşların eğitim seviyesi bakımından yalnızca süreç, katılım ve tanıtım istatistiki anlamlı farklılık bulmuşlardır.

Araştırmada elde edilen 'Vatandaşların Elâzığ Belediyesi hizmetlerinin genelinden duyulan memnuniyetin olumlu olduğu sonucuna varılması' literatürde Almarshad (2015)'de yapmış olduğu çalışmayla bir benzerlik göstermektedir.

Araştırmada elde edilen "Belediyenin şehir temizliği ve çevre kirliliğinin önlenmesi konusunda yaptığı hizmetler yeterlidir." ifadesinin cinsiyet üzerinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Elde edilen bu sonuç literatürde Doğan (2016) bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Araştırmada elde edilen "Belediyenin göç nedeniyle kentimize gelen vatandaşların uyum hizmetleri yeterlidir" ifadesinin eğitim durumu üzerinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Elde edilen bu sonuç literatürde Doğan (2016) bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Araştırmada elde edilen "Belediyenin çöp toplama hizmetleri yeterlidir." ifadesinin gelir durumu üzerinde anlamlı bir farklılık

bulunmuştur. Elde edilen bu sonuç literatürde Doğan (2016) bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Harvey ve arkadaşlarının (2022) Malezya da yaşayan 368 vatandaş üzerinde yerel yönetim hizmetlerinin ölçümlenmesine yönelik araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırma sonucunda; belediyenin topluma sunduğu hizmetlerden genel olarak memnun oldukları sonucuna varılmıştır. Bu da yapılan çalışma sonucunda vatandaşların Elazığ Belediyesi hizmetlerinden memnun olması yönünden benzerlik göstermektedir. Rio ve arkadaşlarının (2022) Guayaquil kentinde yaşayan 428 vatandaş üzerinde yerel yönetim hizmetlerinin ölçümlenmesine yönelik araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırma sonucunda; belediyenin sunduğu zabıta, itfaiye, veterinerlik ve otopark hizmetlerinin iyileştirilmesi sonucuna varılmıştır Otopark ve zabıta hizmetlerinin iyileştirilmesi bulguları yapılan çalışmayla benzerlik göstermektedir.

Araştırma neticesinde; katılım sağlanan ankete göre her şahsın belediye hizmetlerinin tamamından duyduğu memnuniyet düzeyleri saptanmıştır.

Belediyenin tamamlamış ve devam eden projeleri hizmetleri kapsamında aşağıda belirtilen hususlar konusunda memnuniyetsizlik-hoşnut olmama düşünceleri devam etmektedir. Belediyenin altyapı projeleri (Yağmurlama Hattı Yapımı, İsale Hattı Yapımı, İçme Suyu Derin Su Kuyusu, İçme Suyu Ana İsale Hattı ve Su Arıtma Tesisi Projesi, Belediyenin imar ve kentsel dönüşüm projeleri (Kalıcı İmar Planları, Kentsel Dönüşüm ve Karşıyaka Kentsel Dönüşüm Projeleri, Belediyenin, Alt Yapı Hizmetleri (İçme Suyu, Yağmur Suyu, Kanalizasyon projeleri). Birtakım hizmet türlerinden memnuniyetsizlikler olduğu görülse de bunlar; alt yapı hizmetleri, otopark sorunu, yazın ilaçlama faaliyetlerinin yetersiz olması, iş yeri sahiplerinin iş yerlerinin önünde satış yapması- işgal etmesi, kaldırımların yaya trafiği için yeterli bulunmaması, deprem ile sel gibi tabii olaylar esnasında barınabilecekleri konumların nerede olduğunun bilinmemesi, kentin cadde ile sokaklarının araç trafiğine göre uygun genişlikte olmaması vb. eksik veya yetersiz bulunan hizmetlerin giderilmesi gerekmektedir. Belirtilen memnuniyetsizlikler Yücel ve ark. (2012) yılında Elazığ İlinde yaptığı çalışma ile benzerlik göstermektedir.

Genel istatistiksel ortalamalara bakıldığında, Elazığ ilinde vatandaşların hizmetlerin genelinden duyulan memnuniyetin olumlu olduğu sonucuna varılmıştır. Elazığ Belediyesi örneğinde olduğu gibi öteki belediyelerin de ilgili çalışmayı dikkate alıp ihtiyaç duyulan tedbirleri aldıkları takdirde, mevzu bahis olan parametreler konusunda yararlı olunabileceği tahmin

edilmektedir. Gelecekteki araştırmacılar yerel yönetim hizmetlerinden vatandaşların memnuniyet düzeylerinin belirlenmesi konusunda yıllar düzeyinde karşılaştırmalı araştırmalar yapabilirler.

KAYNAKÇA

ADHİKARİ R., (2011). Citizens' Satisfaction with Municipal Services: A Case of Bharatpur Municipality, Chitwan, Nepal, Master in Public Policy and Governance Program Department of General and Continuing Education North South University, Bangladesh.

ALMARSHAD, A. O., (2015). "Municipal Awareness and Citizen Satisfaction: The Case of Northern Borders in Saudi Arabia". *International Review of Management and Marketing*, Cilt: 5, Sayı: 2, s.94-101

ALTAN, Y., (2009). "Meclis-i Mebusan Zabıt Cerideleri (1293=1877) Üzerinden Türk Belediyeciliğini Anlamak", Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt:14, Sayı: 2, s. 293-310.

ARDIÇ K.-YÜKSEL F.-ÇEVİK O., (2004). Belediyelerde Hizmet Kalitesinin Ölçülmesi,(Tokat Belediyesinde Bir Uygulama) *Çağdaş Yerel Yönetimler*, Cilt: 13 Sayı: 3, s.63-81

BAYAT M.-BAYDAŞ A.-ATLI C., (2015). "Hizmet Sektörünün Kavramsal Tanımı ve Ulusal Ekonomilerdeki Önemi" *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Yıl: 5, Cilt: 5, Sayı: 9.

BAYRAKTAR, ULAŞ, S. (2007). Yeni Katılımcı Uygulamalar ve Kamu Yönetimi: "Neo-liberal bir tuzak" mı, "Demokratik bir açılım" mı?, *Kamu Yönetimi Yöntem ve Sorunlar*, (Edt. Sinasi Aksoy Ve Yılmaz Üstüner), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

ÇATI, K.-BAYDAŞ A. (2008). *Hizmet Pazarlaması ve Hizmet Kalitesi*, İstanbul: Asil Yayın Dağıtım.

ÇİFTÇİBAŞI, G. (2008) "Belediyelerde Hizmet Pazarlaması ve Üniversite Öğrencilerinin Eğitim Hizmetlerine Yaklaşımı Üzerine Bir Araştırma", Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İşletme Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

DOĞAN Y, (2016). Belediyelerde Hizmet Pazarlaması: Muş Belediyesi Hizmetleri Üzerine Bir Uygulama. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ.*

DUMAN, T.-YÜKSEL, F. (2008). Belediyelerde Vatandaş Memnuniyetinin Ölçümü: Mersin Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, Sayı:17 (1), s. 43-57.

EFE, F. (2008) *Uygulamalı Sosyal Belediyecilik e-Kent Modeli*, Metropol Yayıncılık, İstanbul.

GOHARİPOUR, H.-KARİMİ, M. (2011). Evaluation of Urban Management Performance Based on Citizen Satisfaction With Municipal Services in City of Tehran. In: International conference of Social Science and Humanity. IACSIT Press, Singapore:

GÖZLÜ, S. (1995). "Hizmet Kalitesinin Kontrolünde İstatistiksel Yöntemler", Verimlilik Dergisi, MPM Yayını. Sayı:1995 /2, Ankara.

GÜLER, Y. B.-GÜRER, A. (2014). Yerel Katılımın Belediyelerde Hizmet Pazarlamasına Etkisi: Kırıkkale İli Örneği. Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 16(1), s.125-142.

GÜMÜŞOĞLU, Ş.-ERDEM, S.-KAVRUKKOCA, G.-ÖZDAĞOĞLU, A. (2003). Belediyelerde Beklenen Algılanan Hizmet Kalitesinin Servqual Modeli ile Ölçülmesi ve Muğla İlinde Bir Uygulama, 3.Ulusal Üretim Araştırmaları Sempozyumu, Kültür Üniversitesi, İstanbul, 2003.

HARVEY W.S.-MANAF H.A.-MOHAMED A.M., (2022). "Citizen Perceptions and Public Servant Accountability of Local Government Service Delivery in Malaysia". International Journal of Public Administration. Volume 20, Issue:4, <https://doi.org/10.21837/pm.v20i23.1161>

KARA, M.-GÜRÇÜ, M., (2010). "Belediye Hizmetlerinde Halkın Memnuniyetinin Ölçülmesine Yönelik Bir Çalışma: Yozgat Belediyesi Örneği", Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 2, s.70-86.

KELEŞ, R. (1991). Kentsel Katılım. Ankara: Ankara Üniversitesi Basın Yaynevi.

KONYA, Ü. (1998). "Kütüphane Hizmetlerinin Pazarlanması". Kütüphanecilik Dergisi: Belge Bilgi Kütüphane Araştırmaları, s.71-90.

KOTLER, P. (1982), Marketing for Nonprofit Organizations, Prentice Hall Inc. New Jersey.

NADAROĞLU, H., (2001). Mahalli İdareler, Beta Basım, İstanbul

ÖZER, M. A., (2005). "Günümüzün Yükselen Değeri: Yeni Kamu Yönetimi", Sayıştay Dergisi, s. 59.

Reibstein J. D.. (1967). Marketing Concepts Strategies and Delicions, Prentice Hall Inc, New Jersey.

Rio J.A.J., Subia,R., Fernando J., Rico, M. S. O., and Romero. A.V., (2022). Analysis of Citizen Satisfaction in Municipal Services. Economies Volume: 10, Page. 225.

SARIYER, N. (1996). Belediyelerde Hizmet Pazarlaması. Erciyes Üniversitesi, Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, Kayseri.

SARIYER, N. (2008), “Gloval Ölçeği ile Belediye Hizmetlerinde Müşterinin Algıladığı Değerinin Belirlenmesi-Kayseri Büyükşehir Örneği”, Gazi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt.10, Sayı.3, Ankara.

ŞAHİN, M. (2006), Sigortacılık Sektöründe Hizmet Pazarlamasının Önemi ve Müşteri Sadakati Üzerine Etkisi: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

ŞAHİN, Ö. (2014). “Vatandaş Odaklı Yönetim İçin Vatandaş Odaklı Denetim”, Sayıştay Dergisi, Ocak-Mart, Sayı: 92, s. 35-63.

TORLAK, Ö. (1999). “Belediye Hizmetlerinde Pazarlama”, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Sayı: 1, s.96-114.

Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası, Kanun Numarası: 2709, Kabul Tarihi: 18/10/1982, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 09/11/1982, Yayımlandığı Resmi Gazete Sayısı: 17863 Mükerrer.

ULUSOY, A.-AKDEMİR, T. (2002). Yerel Yönetimler. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

ULUSOY, A., (2010). Mahalli İdareler: Teori-Uygulama-Maliye. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

USTA, R.- MEMİŞ, L., (2010). “Belediye Hizmetlerinde Kalite: Giresun Belediyesi Örneği”, Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:15, Sayı: 3, ss.333-355, Isparta.

ÜNER, M. (1994). “Hizmet Pazarlamasında Pazarlama Karması Değişiklik Gösterir mi?”, İstanbul: Pazarlama Dünyası Dergisi, Sayı 43.

YALÇINDAĞ, S. (1995), Yerinden Yönetim, Yerel Yönetim, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt 4, Sayı 2, Ankara.

YÜCEL, N.-YÜCEL, A.-GÜLTER, E.-AK M. (2012). “Belediyelerde Hizmet Pazarlaması: Elazığ Belediyesi örneği”. İİBF Dergisi 5(2): 150-164.

Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi (FÜHAD)
Cilt: 11, Sayı: 21, Mart 2024, s. 29-47, ISSN: 2148-2527

Journal of Harput Studies, Vol. 11, Issue 21, March 2024, pp. 29-47

Araştırma Makalesi/Research Article

ELAZIĞ SİYASAL YÖNELİMİNİN 1983-2023 YILLARI ARASINDA YAPILAN GENEL SEÇİM SONUÇLARINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

*Evaluation of Elazığ's Political Direction According to The Results of
The General Election Between 1983-2023*

Kerem YILDIRAK*

Geliş/Received: 05.04.2024

Kabul/Accepted: 24.05.2024

Öz

Demokratik siyasetin öncüllerinden olan siyasal katılım davranışı iktidarın meşruluğunun temelini oluşturur. İktidar bu temel ile siyasal alanı genişleterek toplumun tüm kesimlerine ulaşmanın yollarını arar. Bu döngüsel mekanizma iktidar ve toplum/seçmen arasında süreklilik doğurarak siyasal eğilimlerin yönünü belirler. Eğilimlerin resmileşmesinin yolu da seçimlerin gerçekleşmesi ile vücut bulur. Bu çalışmanın amacı, 1983 genel seçimlerinden günümüze kadar gerçekleştirilmiş seçimlerin sonuçları neticesinde Elazığ'ın siyasal eğilimine ışık tutmaktır. Nitel araştırma yöntemi çatısı altında içerik/doküman analizi yapılarak, TÜİK'ten alınan resmi oranlar içerik analizine tabi tutulmuştur. Elazığ siyasetinde sağ eğilimin yoğun olduğu görülmüş ve siyasal aktörlerin seçimlerdeki eğilimini etkilemiştir. Öte yandan sol yönelimin Elazığ siyasetinde çok fazla yer almadığına ulaşılmıştır. İldeki seçim sonuçlarının genel seçimler ile zaman zaman benzerlik/farklılık gösterdiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Elazığ, Genel Seçimler, Siyasal Eğilim, Katılım

Abstract

The behavior of political participation, which is one of the predecessors of democratic politics, forms the basis of the legitimacy of power. With this basis, the government seeks ways to reach all segments of society by expanding the political field. This cyclical mechanism creates continuity between power and society/voters and determines the direction of political tendencies. The way of formalization of trends is embodied by the realization of elections. The aim of this study is to shed light on the political tendency of Elazığ as a result of the results of the elections held since the 1983 general elections. Content/Document analysis was carried out under the umbrella of the qualitative research method, and the official rates received from

* Araştırmacı, keremyldr@gmail.com, Orcid:0000-0003-0432-9981.

TURKSTAT were subjected to content analysis. It has been seen that the right-wing tendency is intense in the politics of Elazığ and it has affected the tendency of the political actors in the elections. On the other hand, it has been reached that the left orientation does not take much place in Elazığ politics. It has been observed that the election results in the province sometimes show similarities/differences with the general elections.

Keywords: Elazığ, General Elections, Political Tendency, Participation

Giriş

Millet ve iktidar kavramlarının bir araya gelerek oluşturduğu demokratik düzen, en geniş haliyle halkın iktidarı/egemenliği biçiminde tezahür etmektedir. Halk bir siyasal sistem içerisinde iktidarın gücünü aldığı bir konumda yer almaktadır. Bu konum iktidara bir meşruluk sağlarken, halkın da kendi taleplerini yönettiği bir özgürlük alanı doğurmaktadır.

Demokrasilerde halk egemenliği, vatandaşların seçimlerde hür iradesiyle kullandığı oyla kendini yönetme yetki ve vekâletini vermesiyle gerçekleşir (Doğan & Göker, 2010). Böylece seçimler, demokratik düzlemin motor gücü ve en önemli unsuru olarak görülmektedir. Toplum bu sayede taleplerini yönetecek ve onları bir çıktıya dönüştürecek yönetici sınıfını seçerek hem merkezi hem de yerel yönetme kapasitesini belirlemektedir.

Yerel yönetimlerin oluşumunda seçimler katılım yoğunluğu, toplumun siyasal yönelimleri gibi çeşitli faktörler bakımından genel seçimlerden ayrılmaktadır. Böyle bir ortamda toplumun yerel seçimlerde gösterdiği eğilim aynı zamanda merkezi otoriteye ulaşacak olumlu ya da olumsuz mesajların verilmesini de sağlamaktadır. Bu durum merkezi iktidarın halka ulaştırdığı çıktıların (hizmetlerin) dönüşümüne sebep olmaktadır. Nitekim bazı noktalarda yerel ve genel seçimlerin iç içe geçtiği görülmektedir. Burada merkez faktör, toplumun siyasal eğilimleriyle seçimlerin sonucunu nasıl etkilediğinin görülmesiyle gerçekleşmektedir.

Siyasal eğilimlerin bir sonucu olarak oluşan seçimler, yerel yönetimlerdeki hizmet etme isteğini perçinleyerek toplumun yönetimde ortak olmasına imkân tanımaktadır. Bu nedenle toplumun siyasal eğilimlerindeki belirginlik sosyal ve psikolojik etmenler temelinde gelişmektedir. Coğrafi ve demografik özellikler, eğitim durumu, meslek ve sosyo-ekonomik seviye, aile ve akran gruplarının etkisi, kitle iletişim araçlarından edinilen mesajlar gibi sosyolojik faktörlerin yanı sıra, siyasi etkenlik duygusu ve yurttaşlık bilinci gibi psikolojik faktörlerle birlikte, siyasi katılımın özünü oluşturan siyasal ilgi ve bilgi, siyasi tercihlerin oluşmasına etki etmektedir (Şaşmaz, 2016). Nitekim bu çerçevede tarihsel düzlemde kendisini tekrar eden ve

zamanla da modern ve geleneksel toplumlar nezdinde değişim gösteren bir sistemi oluşturmaktadır.

Türk toplumu, demokratik haklardan yararlanmaya Osmanlı İmparatorluğu döneminde başlamıştır. Bu anlamda ilk demokratik seçimler 1877 yılında gerçekleştirilmiştir. Öte yandan yerel seçimler daha eski bir tarihe dayanmaktadır. Devlet, daha etkin vergi toplayabilmek için taşrada Muhassıl Meclisi adıyla yerel kurumlar oluşturmuştu. Bu kurumların başında bir tür mali vali olan ve “muhassıl” olarak adlandırılan bir yönetici, onun yanında da bir meclis bulunmaktaydı. Bu meclisin üyelerinin bir kısmı atamayla, bir kısmı da seçimle işbaşına gelmekteydi (Doğan, 2007: 12). Dünya’da gelişen modernleşme süreçlerinin etkisiyle 1923 yılında Cumhuriyet’e geçilmiş ve tek parti sistemi olarak bir siyasal alan oluşmuştur. Alan içerisinde yeni partiler ortaya çıkmış ve ilk defa 1946 yılında çok partili bir siyasal düzlemde seçimler gerçekleştirilmiştir. Bu sayede seçim sistemi geliştirilmiş ve yeni düzenlemeler yapılmıştır.

Ne tür bir seçim sisteminin benimseneceği en önemli siyasal tercihlerden biri olarak, siyasal partilerin sayıları başta olmak üzere siyasal sistemin pek çok unsurunu derinden etkilemektedir (Özbudun, 2000: 521). Seçimler en geniş tabirle çoğunlukçu ve nisbi olarak iki farklı şekilde oluşturulmuş ve siyasal katılmanın genişliğine göre bir seçim barajı belirlenmiştir. 1946 yılında çok partili döneme geçiş sonrası 1950 yılında yapılan ilk genel seçimden günümüze kadar denenen seçim sistemlerini; “1950, 1954 ve 1957 yıllarında geniş bölge (liste usulü) çoğunluk 1961 yılında barajlı d’Hondt; 1965 yılında milli bakiye; 1969, 1973 ve 1977 yıllarında barajsız d’Hondt, 1983 yılında çifte barajlı (seçim çevresi ve ülke barajı) d’Hondt, 1987 ve 1991 yıllarında çifte barajlı d’Hondt ve kontenjan uygulaması, 1995 ve 1999 ve 2002 yıllarında ise ülke barajlı d’Hondt” olarak belirtmektedir (Ünlükaplan, 2003: 49).

Çalışmada, Türkiye’de yapılan 1983-2023 yılları arasındaki seçimler ele alınmıştır. Seçimlerin sonucu değerlendirilerek Elazığ’da toplumun siyasal eğilimleri incelenmeye çalışılmıştır. Çalışmada nitel-nicel bir araştırma çerçevesinde içerik/doküman analizi yapılarak içerikler değerlendirilmiştir. Araştırma, Elazığ’daki siyasal eğilimin Türkiye’de gerçekleşen genel seçim sonuçlarındaki yönelim ile benzer/farklı bir durumda olup olmadığını tespit etmeyi hedeflemektedir.

Metodoloji

Elazığ sosyodemografik fonksiyonları bakımından Türkiye’de önemli bir kent konumundadır. Doğu Anadolu bölgesinin önemli şehirlerinden biri olması nedeniyle sadece ekonomik, sosyolojik, askeri, coğrafi konumu

dolayısıyla değil aynı zamanda sosyokültürel açıdan da geçiş güzergahında bulunmaktadır. Nitekim ilin bu özellikleri Türkiye siyasetindeki yerini de mühim kılmakta ve nüfusun siyasal tablodaki yeri hakkındaki merakı perçinlemektedir. Dolayısıyla hem ulusal hem de yerel anlamda siyasal arenaya taşınacak otoritelerin seçimini yapma ve buna istinaden ideolojik eğilimler gösterme eyleminin Elazığ özelinde incelenmeye değer olduğu düşünülmektedir.

Siyasal eğilimler çağdaş dünyanın sosyal, ekonomik ve politik problemlerinin ve değişimlerinin fonksiyonel çözüm ve ilkeleri altında oluşmuş ve farklı siyasal örüntülerin sebeplerini ve sonuçlarını analiz edebilme yeteneğiyle doğmuştur (Sayın & Yıldırak, 2023: 206). Bu yetenek siyasal yönelimlerin sabit bir bağımlı değişken olmasının yanı sıra bağımsız bir etkiyle de dinamizm kazanmıştır. İfade edilen çerçevenin Elazığ düzleminde incelenmesi ve ilin seçimler düzeyinde gerçekleşen eğilim ölçütlerinin izlenmesi çalışma alanlarını genişletmiştir. Buna göre yerel seçim sonuçları ve onları etkileyen kent medyası, din, miting, siyasal bilgi vb. faktörleri ele alan çalışmalar seçmenin davranışlarını analiz etmiştir (Doğan & Göker, 2017; Çakar, 2023; Doğan & Göker, 2018; Doğan & Türkkân, 2018). Çalışmalar, Elazığ'da siyasal tercih ve yönelimlerde seçmenlerin belirli faktörler etrafında nasıl kümelendiğini göstermeye çalışmıştır. Buna ek olarak kimi çalışmalar genel seçimlerin belirli bir yıl özelinde ya da yıllar arasındaki sonuçlarını odaklanmış ve bu neticelere göre kent nüfusunun eğilimini belirlemeye çabalamıştır (Doğan, 2017; Şaşmaz, 2016; Doğan & Göker, 2010; Şahin, 2022). Oluşan bu tabloda, seçimlerin hem ulusal hem de yerel anlamda doğurduğu demokratikleşme süreçlerinin itici kuvveti olan birey ve toplum siyasal eğilimleri çeşitli faktörler aracılığıyla görülmeye çalışılmıştır. Yapılan bu çalışma ise Elazığ'ın son çeyrek yüzyılda gerçekleşen genel seçimlerdeki yönelimlerini anlamaya çabalamış ve Elazığ siyaseti hakkında yapılan çalışmalara küçük bir katkı sağlamayı hedeflemiştir. Bu bağlamda araştırma, Elazığ'daki siyasal eğilimin Türkiye'de gerçekleşen genel seçim sonuçlarındaki yönelim ile ne ölçüde uyumlu veya farklı olduğu sorusuna yanıt aramaktadır. Yanı sıra ildeki siyasal partilerin güç merkezindeki yerini, siyasal yönelimlerin dinamiklerini göstererek kentlin ileri gelen siyasal aktörlerine, kanaat önderlerine ve seçmenlere fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Öte yandan araştırmanın bulguları Türkiye'nin diğer illerinin siyasal eğilimlerini incelemek için de referans kabul edilebilir.

Araştırma genel seçimlerin ve Elazığ'ın bu seçimlerdeki katılım oranını, seçime katılan partiler ile aldıkları oy oranını seçim yılına bağlı olarak

incelemeyi hedefine almıştır. Yanı sıra bulgulardan yola çıkarak Türkiye genelindeki siyasal yönelimin benzerlikler ve farklılıklar nezdinde mukayesesini ve bu seçimlerin Elazığ özelinde ne gibi neticeler ortaya çıkardığını, başka bir ifadeyle siyasal eğilimindeki değişimi, dönüşümü ya da sabiteyi tespit etmeyi hedeflemiştir.

Niteliksel ve niceliksel metotların bir araya gelmesiyle ve her bir parçayı diğeriyle doğrulamak ya da daha geniş bir perspektif/tablo oluşturmasıyla tanımlanan karma analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem nitel değerlendirmelerin sayısal karşılığında, nicel verilerin daha derinlemesine ele alınmasında ve araştırmanın amacına ve hedeflerine yönelik daha tutarlı tespitlere ulaşılmasında önemli görülmektedir. Çalışmada, daha dar kapsamda söyleme dayalı, yazılı veya sayısal dokümanların kapsadığı anlam ve yönelimleri objektif/sistemli bir çerçevede sınıflandırmada ve çıkarımlarda bulunmada kolaylık sağladığı düşünülen içerik analizi yöntemine başvurulmuştur. Elazığ ilinin siyasi yönelimini analize tabi tutmak amacıyla seçim dokümanları incelenmiş ve bu dokümanlar içerik analizi yardımıyla detaylandırılarak değerlendirilmiştir. Ek olarak çalışmada betimleyici sosyolojik araştırma tasarımı kullanılarak genelde Türkiye'nin özelde ise Elazığ'ın seçim sonuçlarına binaen demografik doğası anlaşılmasına çalışılmıştır.

Araştırmada esas veri toplama metodu olarak arşiv taramasına başvurulmuş ve ana kaynaklar olarak TÜİK ve YSK sonuçlarından faydalanılmıştır. Ulaşılan sonuçlar önce kendi içinde bağımsız olarak incelenmiş daha sonra kronolojik düzlemde benzer ya da farklı sonuçlar ortaya konulmuştur. Çalışma 1983, 1987, 1991, 1995, 1999, 2002, 2007, 2011, 2015 Haziran ve Kasım ayları, 2018 ve 2023 genel seçimleri ve Elazığ'ın bu seçimlerdeki oy dağılımı ile sınırlandırılmıştır. Bu tarihlerin seçilmesindeki en önemli etkenler 1980 darbesinden sonra oluşan ekonomik, askeri, sosyolojik, psikolojik atmosfer, eğilim, kırılmalar ve yerleşmenin ön plana çıkması şeklinde ifade edilebilir. Ulaşılan veriler, Elazığ'ın tercih ettiği siyasal partiler nezdinde tablolara dönüştürülmüştür. Tablolarda 2023 yılından önce belirlenmiş olan %10 ve daha sonra %7' ye düşen seçim barajına binaen siyasal partiler dikkate alınmış ve varsa bağımsız adayların oy oranlarına da yer verilmiştir. Tablolar yorumlanmadan önce kısaca Türkiye geneli sonuçlara değinilmiş ve Elazığ ilindeki sonuçlarla karşılaştırılmıştır.

Araştırmada ele alınan tüm veriler akademik etik kuralları çerçevesinde kullanılmıştır. Araştırmacı, çalışmaya, tarafsız bir perspektifle yaklaşmış ve tüm bulgular nesnel bir şekilde değerlendirilmiştir.

BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

1- 1983 Genel Seçim Sonuçları

1980 yılında gerçekleşen askeri darbenin rüzgârıyla Türkiye’de yeni siyasal atmosfer oluşmuştur. Bu nedenle 1983 seçimleri çalışma için başlangıç olarak seçilmiştir. Öte yandan bu seçimlere katılım %92,3 oranında gerçekleşmiştir.

Tablo-1: 1983 Genel Seçimlerinde Siyasal Partilerin Türkiye ve Elazığ İlinde Aldıkları Oy Oranlarının Dağılımı

Siyasal Partiler	1983 Türkiye Geneli Seçim Sonuçları (%)	1983 Elazığ İli Seçim Sonuçları (%)
ANAP	45.1	58.6
HP	30.5	22
MDP	23.3	19.4

Askeri darbenin siyaset mekanizması üzerinde kurduğu tahakküm sebebiyle siyasal alanlardaki rekabetin düşük olduğu görülmektedir. Bu anlamda toplumun katılım göstereceği siyasal partilerin yoğunluğunda dramatik bir yetersizlik söz konusudur. Seçimlerde rakip olan bu üç parti arasında Anavatan Partisi (ANAP) %45,1 oranla, sol tandanslı Halk Parti (HP) %30,5 oranla ve askeri yönetimin destek verdiği Milliyetçi Demokrasi Partisi (MDP) ise %23,3 oranla seçim yarışını tamamlamıştır.

Elazığ’da seçime katılım oranları Türkiye geneli oranının altında kalarak %88.2 olmuştur. İlin seçim sonuçları Türkiye geneli seçimleriyle paralel ilerlemiştir. Turgut Özal’ın liderliğindeki ANAP, ilde en yüksek oyu alan parti olmuştur. ANAP’ın Elazığ’da birinci parti çıkması askeri darbe yönetiminden sonraki Türkiye’nin demokratik seviyesi ve buna bağlı olarak siyasal parti sayısındaki yetersizlikten kaynakladığı düşünülmektedir. İkinci sıraya HP otururken, üçüncülüğü MDP almıştır. Kentin siyasal eğilimi yelpazenin sağında bulunan partileri ön plana çıkarmaktadır. Dolayısıyla ulusal siyasetteki sağ siyasal eğilimin Elazığ’da da ortaya çıktığı görülmektedir.

2- 1987 Genel Seçim Sonuçları

1980 darbesinin beraberinde getirdiği olumsuz neticeler devam eden süreçleri de etkilemiştir. Nitekim siyasal partilerin kapanması, politikacıların yasaklanması gibi eylemler ülkenin siyasal atmosferini bulanıklaştırmıştır. Geçen süre içerisinde tüm bu olumsuzlukların yerini 1987 seçimi ile olumlu

bir hava kaplamıştır. Nitekim katılımın yoğunluğu artmış (%93.3), yeni siyasal partiler ortaya çıkmış ve demokratikleşmenin kapıları aralanmıştır.

Tablo-2: 1987 Genel Seçimlerinde Siyasal Partilerin Türkiye ve Elazığ İlinde Aldıkları Oy Oranlarının Dağılımı

Siyasal Partiler	1987 Türkiye Geneli Seçim Sonuçları (%)	1987 Elazığ İli Seçim Sonuçları (%)
ANAP	36.3	23.6
SHP	24.7	18.9
DYP	19.1	31.2
DSP	8.5	3.6
RP	7.2	17.6

1987 seçimleri, siyasal partilerin sayısında bir artışa ve buna bağlı olarak katılımın genişlemesine yol açtığı görülmektedir. Türkiye genelinde %36,3 oranla ANAP en yüksek oy alan siyasal parti konumundadır. Ardından %24,7 oranla Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP), %19,1 oranla Doğru Yol Partisi (DYP), %8,5 oranla Demokratik Sol Parti (DSP) ve % 7,2 oranla Refah Partisi gelmektedir.

Elazığ'da seçime katılma oranı bir önceki seçimlere göre artış göstermiş ve %93.2 seviyesine çıkmıştır. Genel seçimlere yakın bir katılım oranı ile ilde oy verme davranışının toplumun tüm kesimlerine yayıldığı görülmektedir. Türkiye geneli seçim sonuçları ve Elazığ seçim çevresi sonuçları arasında belirgin farklar bulunmaktadır. Genel seçimlerin aksine Elazığ'da DYP'nin birinci parti olduğu görülmektedir. Onu takip eden ANAP ikinci ve SHP'de üçüncü sırada yer almaktadır. DYP, RP ve SHP'nin Elazığ siyasetinde önemli bir ivme kazandığı görülmektedir. DYP'nin Elazığ'da en yüksek orana sahip olmasının en önemli faktörlerinden birinin Ali Rıza Septioğlu'nun siyasal perspektifi olduğu söylenebilir. Elazığ siyasetinde sağ tandanslı siyasal partilerin etkisinin arttığı ve eğilimin bu yönde ilerlediği gözlemlenmektedir.

3- 1991 Genel Seçim Sonuçları

1991 seçimlerinde katılım bir önceki seçimlere göre dramatik bir düşüş yaşayarak %83,9 oranına ulaşılmıştır. Bu seçimlerde %10 barajını toplamda beş parti geçmiştir. Genel seçimlerde birinci sırayı %27 ile DYP almıştır. Devamında %24 ile ANAP, %20,8 ile SHP, %16,9 ile RP ve %10,8 ile DSP gelmektedir.

Tablo-3: 1991 Genel Seçimlerinde Siyasal Partilerin Türkiye ve Elazığ İlinde Aldıkları Oy Oranlarının Dağılımı

Siyasal Partiler	1991 Türkiye Geneli Seçim Sonuçları (%)	1991 Elazığ İli Seçim Sonuçları (%)
DYP	27	33.7
ANAP	24	18.8
SHP	20,8	15.5
RP	16,9	29.2
DSP	10,8	2.3
SP	0,4	0.5
BĞMSZ	0,1	-

İlde katılım oranı genel seçim oranının altında kalmış ve %80.9 olmuştur. Bu oran bir önceki seçimlere oldukça düşük bir sonuçtur. Buradaki düşüşün başta MHP olmak üzere bazı partilerin oy oranı yüksek partilerin listelerinden girmesi ile etkilendiği düşünülmektedir. Elazığ seçim sonuçları genel seçimlerden farklı bir seyir izlemektedir. Elazığ'da da birinci parti yine DYP olmuştur. Öte yandan Türkiye genelinde dördüncü sırada yer alan RP Elazığ'da ikinci sıraya yerleşmiştir. Devamında ANAP üçüncü, SHP ise dördüncü parti olarak ilin seçim sonuçları oluşmuştur. Bir önceki seçimlerde olduğu gibi RP'nin yükselişi ve DYP'nin oylarındaki artış, Elazığ toplumunun siyasetteki sağ eğilimlerinin güçlendiği ve muhafazakârlığın belirginleştiği görülmektedir.

4- 1995 Genel Seçim Sonuçları

Türk siyasetinde önemli bir yere sahip olan bu seçimlerde 12 siyasal parti ve bağımsız adaylar seçim yarışına girmişlerdir. Beş siyasal parti %10'luk seçim barajını geçmiş ve meclise taşınmıştır. Bu seçimlerin partiler bazındaki belki de en önemli sonucu, muhafazakâr sağın efsanevi lideri Prof. Dr. Necmettin Erbakan ve Refah Partisi'nin seçimlerden galip çıkmasıdır (Arslan vd., 2015: 50).

1995 genel seçimleri %85.2 katılım oranı ile sonuçlanmıştır. Bu oran bir önceki seçimlere göre artış göstermiştir. Öte yandan 1983, 1987 seçimlerinin gerisinde kalmıştır. Bu seçimler sonucunda RP %21,4 oranla seçimleri birinci tamamlamıştır. ANAP ve DYP %19, DSP %14,6 ve CHP % 10,7 ile barajı aşan partiler olarak kayda geçmektedir. Türkiye genelinde sağ siyasetin ağırlığının arttığı görülmektedir.

Tablo-4: 1995 Genel Seçimlerinde Siyasal Partilerin Türkiye ve Elazığ İlinde Aldıkları Oy Oranlarının Dağılımı

Siyasal Partiler	1995 Türkiye Geneli Seçim Sonuçları (%)	1995 Elazığ İli Seçim Sonuçları (%)
RP	21,4	41.8
ANAP	19,6	12
DYP	19,2	24
DSP	14,6	1.9
CHP	10,7	7.9
MHP	8,2	6.9
HADEP	4,2	3.9

Elazığ'da seçime katılma %81.7 oranında gerçekleşmiştir. Bu oran bir önceki seçimlere göre artış trendi yakalamıştır. Doğal olarak ilde katılımın genişlediği görülmektedir. Geride bıraktığımız seçimlerde Elazığ siyaseti genel itibari ile sağ-muhafazakâr eğilimi göstermekteydi. Bu eğilimi az da olsa sol takip etmiştir. 1995 seçimleri ile birlikte Elazığ'da sağ siyasetin ağırlığı kendini daha fazla hissettirmeye başlamıştır. Buna göre RP açık ara bir oranla (%41,8) birinci parti konumuna yerleşmiştir. Onu %24 ile DYP ve %12 ile ANAP takip etmiştir. RP Elazığ'da bir önceki seçimlere göre oylarını arttırmış ve CHP/ANAP oylarında bir düşüş gerçekleşmiştir. Öte yandan milliyetçi kanadı oluşturan MHP'nin ve Kürt siyaseti yürüttüğünü ifade eden HADEP gibi partiler de Elazığ'da görülmeye başlamıştır. Elazığ seçmeni RP ve DYP'yi genel seçimlerdeki sonuçlara göre daha fazla desteklemiştir. Aksine ANAP, CHP ve MHP'yi genel seçimlere göre daha düşük oranda teveccüh göstermiştir. Dolayısıyla genel seçimler ile Elazığ seçim sonuçları benzerlik göstermektedir.

5- 1999 Genel Seçim Sonuçları

1999 genel seçimleri Türkiye'nin 2000'li yıllara geçişindeki son seçim olmuştur. Bu seçim sonunda oluşan koalisyon iktidarında Türkiye'yi derinden etkileyen ekonomik krizler meydana gelmiş ve ülkenin son koalisyon yönetimi olmuştur.

Genel seçimlerde toplamda 5 siyasal parti %10'luk barajı aşmış ve mecliste temsiliyetini kazanmıştır. Bir önceki seçimlerden farklı olarak %22,2 oranla DSP en yük oy oranına ulaşan parti konumdadır. %12 oranla DYP ve %13,2 oranla ANAP bu seçimlerde oy kaybetmiştir. Buna karşın Fazilet Partisi (FP) % 15,4 ve MHP %18 oranla oylarını arttırmış ve etkin bir

konuma yükselmiştir. Bu durumda bir sol partinin birinci parti olması, milliyetçi ideolojideki MHP'nin uzun zamandır parlamentoda yer alamamasına rağmen bu seçimlerden ikinci parti olarak çıkması, önceki seçimlerin galibi RP'nin kapatılmasının ardından, devamı niteliğindeki FP'nin oylarının düşük olması ve ANAP ve DYP ile temsil edilen merkez sağın güçlkle seçim barajını aşması, bu seçimleri diğerlerinden farklı kılmıştır (Şaşmaz, 2016).

Tablo-5: 1999 Genel Seçimlerinde Siyasal Partilerin Türkiye ve Elazığ İlinde Aldıkları Oy Oranlarının Dağılımı

Siyasal Partiler	1999 Türkiye Geneli Seçim Sonuçları (%)	1999 Elazığ İli Seçim Sonuçları (%)
DSP	22,2	3.8
MHP	18	13.6
FP	15,4	24.5
ANAP	13,2	6.6
DYP	12	9
CHP	8,7	5
HADEP	4,7	4.9
BBP	1,5	1.9
BĞMSZ	0,9	28.1

Elazığ seçim sonuçları bu kez farklı bir yol izlemiş ve bağımsız bir adaya yüksek oranda teveccüh göstermiştir. DYP kadrolarında yer almayan Mehmet Açar bağımsız milletvekili adayı olmuş ve %28,1 oranla seçimleri birinci tamamlamıştır. Bu durum Elazığ seçim tarihi için önemli bir dönüm noktasıdır. Elazığ seçim sonuçlarındaki bir diğer farklılık ise, ülke genelinde birinci olan DSP'nin ilde sekizinci sırada yer alıyor olmasıdır. Öte yandan genel seçimlerde üçüncü sırada yer alan FP Elazığ'da birinci sırada gözükmektedir.

6- 2002 Genel Seçim Sonuçları

Ekonomik krizlerin ve koalisyon hükümetlerinin getirdiği zayıf bir yönetimin sonucunda 3 Kasım 2002'de erken bir genel seçim yapılmıştır. Türkiye'de yapılan bu 14'üncü genel seçim önemli değişiklikleri de beraberinde getirmiştir. Bu tarihe kadar ANAP, DYP, DSP, SP gibi siyasal partiler %10'luk seçim barajının altında kalarak seçim tarihine geçmiştir.

Bunun aksine RP çizgisinden gelen ve Recep Tayyip Erdoğan tarafından kurulan Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) önemli bir oy oranı ile tek başına iktidar olabilmeyi başarmıştır. Cumhuriyet'in kuruluşuyla birlikte Türk siyasal hayatına giren CHP ise Deniz Baykal'ın Genel Başkanlığında bu seçimleri ana muhalefet partisi olarak tamamlamıştır. Nitekim koalisyon dönemleri sona ermiş ve siyasetin geleceğini değiştirmiştir.

Tablo-6: 2002 Genel Seçimlerinde Siyasal Partilerin Türkiye ve Elazığ İlinde Aldıkları Oy Oranlarının Dağılımı

Siyasal Partiler	2002 Türkiye Geneli Seçim Sonuçları (%)	2002 Elazığ İli Seçim Sonuçları (%)
AK Parti	34,3	41.9
CHP	19,4	8.8
DYP	9,5	1.8
GP	7,2	1.6
MHP	8,4	6.6
DEHAP	6,2	7.1
ANAP	5,2	2.3
SP	2,5	5.9
DSP	1,2	0.3
BĞMSZ	1	13.0

Türkiye genelinde yapılan bir önceki seçimlere göre %9,5 oranla DYP, %8,4 oranla MHP, %5,2 oranla ANAP %10 barajının altında kalmıştır. %34,3 oranla AK Parti bu seçimlerden galip çıkan siyasal parti olmuştur. Türkiye genelinde merkez sağ bir parti iktidar olarak sol tandanslı partileri geride bırakmıştır.

AK Parti'nin bir çekim merkezi haline gelmesinde uzlaşmacı siyasal tavrı, parti lideri ve kadrolarının geçmişteki belediyeçilik faaliyetleri, geleneksel Türk dış politikasının temel parametrelerine aykırı olmayan tutumu, liberal ekonomik bütünleşme politikalarına verdiği destek ve 1980 sonrasında Türkiye toplumunun renklenmiş gündelik hayatına uyumlu söylemleri etkili olmuştur (Altun, 2009:4).

Elazığ seçim sonuçları genel seçimlerle benzerlik göstermektedir. Buna göre Elazığ'da en yüksek oyu %41.9 oranla AK Parti almıştır. %13 oranla ikinci en yüksek tercih bağımsız adaylara gitmiştir. Mehmet Açar bir önceki seçimlerde olduğu gibi ağırlığını hissettirmiştir. CHP %8.8, DEHAP %7.1,

MHP %6.6, SP %5.92, ANAP %2.3, DYP %1.8, GP %1.6, BBP %0.9 oranında oy almıştır. Sağ eğilimli partilerin Elazığ'da yükselişe geçtiği görülürken, daha düşük seviyelerde de olsa solun CHP ile birlikte kendi alanını oluşturduğu görülmektedir. 2000'li yılların başlangıcı ile Türkiye'deki siyasal değişim ve dönüşümlerinde önü açılmıştır.

7- 2007 Genel Seçim Sonuçları

Türkiye geneli seçim sonuçları yine %46,6 oranla AK Parti lehine sonuçlanmıştır. %20,8 oranla CHP ikinci parti olurken, %14,2 oranla MHP üçüncü sırada yerini almıştır. Seçime bağımsız adaylarla katılan ve terörlü ilişkili söylemleriyle tepki çeken Demokratik Toplum Partisi (DTP) de grup kurmayı başarmıştır (Balcı ve Bal, 2008: 12).

Tablo-7: 2007 Genel Seçimlerinde Siyasal Partilerin Türkiye ve Elazığ İlinde Aldıkları Oy Oranlarının Dağılımı

Siyasal Partiler	2007 Türkiye Geneli Seçim Sonuçları (%)	2007 Elazığ İli Seçim Sonuçları (%)
Ak Parti	46,6	57,2
CHP	20,9	7
MHP	14,3	6,4
DP	5,4	20,6
BĞMSZ	5,2	3
GP.	3	0,3
SP.	2,3	3,7

Elazığ, 22 Temmuz seçimlerine siyasi tarihimizde ilk defa bir partinin Genel Başkanı'nı milletvekili seçmek üzere sandığa gitmiştir. Elazığ seçmeni, DP Genel Başkanı Mehmet Ağar'a %20 oranında bir destek vermesine rağmen, DP Türkiye barajını aşamadığından bu ilki gerçekleştirememiştir (Doğan, 2017). Bu seçimlerde AK Parti oyunu %57,2'ye çıkarırken, CHP %7'ye kadar düşüş göstermiştir. Öte yandan MHP, HADEP, SP, GP gibi siyasal partilerinde oylarında azalma olduğu görülmüştür.

Elazığ seçim sonuçlarına göre, AK Parti ve DP Türkiye geneli seçimlerindeki oylarına göre daha yüksek oy potansiyeline ulaşmıştır. Öte yandan bağımsız adayların oyları Türkiye geneli sonuçlara göre Elazığ'da %2,2'lik bir azalma göstermiştir. İl ve genel seçim sonuçları iktidar lehine benzerlik gösterirken diğer partiler arasında farklılıklar olduğu izlenmiştir. Sağ/muhafazakâr siyasetin ildeki gelişiminin sürdüğü görülmektedir.

8- 2011 Genel Seçim Sonuçları

Türkiye seçim tarihinde özellikle 2000’li yıllardan önce bir siyasal partinin istikrarlı bir biçimde iktidarda kaldığı veya oylarını arttırdığı gözlemlenmemiştir. Türkiye 12 Haziran 2011 seçimleriyle birlikte bu durumu tecrübe etmeye başlamıştır. AK Parti bir önceki seçimlerde aldığı oy oranının üstüne çıkarak, üçüncü dönemde de iktidarını sürdürmüştür. CHP ve MHP doğrudan, Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) ise desteklediği bağımsız adaylar aracılığı ile mecliste yer bulmuştur. Seçime katılan diğer partiler, SP hariç, %1’in üzerine çıkamamıştır (Bulut, 2011: 1).

Tablo-8: 2011 Genel Seçimlerinde Siyasal Partilerin Türkiye ve Elazığ İlinde Aldıkları Oy Oranlarının Dağılımı

Siyasal Partiler	2011 Türkiye Geneli Seçim Sonuçları (%)	2011 Elazığ İli Seçim Sonuçları (%)
AK Parti	49,8	67.4
CHP	26	13.3
MHP	13	14.5
BĞMSZ	6,6	-
SP.	1,3	2.3
HP.	0,8	1.1

2011 genel seçimleri Elazığ seçim sonuçları özelinde benzer bulgular göstermiştir. Elazığ siyasal eğilimi merkez sağ parti olan AK Partiye ağırlıklı olarak teveccüh göstermiştir. Elazığ’da AK Parti’nin oy oranlarının yükselmesi “lider kültürünün” artmasının etkili olduğu düşünülmektedir. MHP’nin ve CHP’nin oy oranlarını ise en çok gösterilen adayların etkilediği görülmektedir. Özellikle ilin kendisini milliyetçi ideoloji ile tanımlaması MHP’ye giden oylara gerekçe sunmaktadır. Yine CHP’nin birinci sıradan aday gösterdiği Ali Özcan’a kendi tabanının yanı sıra demokrat tabandan da oy kayması gerçekleşmiştir (Doğan & Göker, 2015: 236). Öte yandan genel seçimlerde CHP’nin oy oranı MHP’den fazlayken, ilde bu sonuçlar tersine bir seyir izlemiştir.

9- 2015 Genel Seçimlerinin Sonuçları

2015 yılı seçimler açısından farklı bir seyir izlemiştir. Yıl içerisinde iki genel seçim yapılmıştır. 7 Haziran’da yapılan ilk genel seçimde AK Parti %40,8, CHP %25, MHP %16,3 ve HDP %13,1 oranına ulaşmıştır. Önceki seçim sonuçlarının aksine bu seçimlerde hiçbir parti tek başına iktidar olabilmeyi başaramamıştır. Bu nedenle koalisyon hükümeti kurmak için

partiler çalışmaya başlamıştır. Ortaya çıkan çalışmalar neticesinde koalisyon hükümeti kurulamamış ve Türkiye 1 Kasım 2015'te erken bir seçime gitmiştir. Bu seçimlerde AK Parti %49,9, CHP %25,3, MHP %11,9 ve HDP %10,9 oranında oy almıştır. Seçimlerin sonucunda AK Parti tek başına iktidar olurken, CHP ana muhalefet partisi olarak devam etmiştir.

Tablo-9: 7 Haziran ve 1 Kasım Genel Seçimlerinde Siyasal Partilerin Türkiye ve Elazığ İlinde Aldıkları Oy Oranlarının Dağılımı

Siyasal Partiler	7 Haziran 2015 Yılı Genel Seçim Sonuçları		1 Kasım 2015 Yılı Genel Seçim Sonuçları	
	Türkiye (%)	Elazığ (%)	Türkiye (%)	Elazığ (%)
AK PARTİ	40,8	52,9	49,4	66,8
MHP	16,2	20,8	11,9	13,4
HDP	13,1	15,2	10,7	10,9
CHP	24,9	6,6	25,3	6,0
SP	2,0	2,9	0,6	1,1
DİĞER	2,7	1,3	1,8	1,6

2015 Haziran seçimleri Elazığ'da AK Parti haricinde farklı bir çizgide ilerlemiştir. 2002 yılından bu yana iktidar partisi olan AK Parti'nin ildeki oylarının gerilediği görülmüştür. İlde MHP ikinci, HDP üçüncü ve CHP dördüncü parti olarak yerlerini almıştır. 1 Kasım 2015 seçimleri ile birlikte kentin siyasal yönelimi farklı bir boyut kazanmıştır. Bu seçimde AK Parti %66,8, MHP %13,4, HDP %10,9 ve CHP %6 oranında oya sahip olduğu görülmüştür. AK Parti bu seçimlerde oyunu %13,9 arttırarak ilde birinci parti olma unvanını korumuştur. Nitekim Elazığ seçmenin merkez sağ/ muhafazakâr eğilimlerini sürdürdüğü görülmektedir.

10-2018 Genel Seçim Sonuçları

2018 genel seçimleri Türkiye için kritik bir noktada yer almaktadır. Türkiye bu seçimlere ilk defa farklı bir sistem ile girmiştir. AK Parti'nin öncülük ettiği ve referandumla halkın onay verdiği "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi" seçimlerin gidişatını belirlemede önemli bir rol oynamıştır. Sistem içerisinde siyasal partiler bir araya gelerek ittifak kurmuş (Cumhur ve Millet İttifakları) ve bu şekilde seçim yarışına girmiştir.

2015'ten bu yana oy oranlarında dalgalanmalar yaşayan AK Parti'nin, bu seçimlerde de oylarının bir kısmını kaybettiği görülmektedir. Buna karşın aldığı %42.6 oranla birinci parti olma unvanını da korumaktadır. Öte yandan bir önceki seçimlere göre %11.1 ile MHP'nin ve %22.6 ile CHP'nin oylarında bir azalış olduğu gözlemlenirken, %11.7 oranla HDP'nin ve %1.3 oranla SP'nin oylarının yükseldiği görülmüştür. MHP'nin içinden ayrılan vekillerin kurduğu İYİ Parti ise girdiği ilk seçimlerde %10 oy oranına ulaşarak barajı kıl payı yakalamıştır.

Tablo-10: 2018 Genel Seçimlerinde Siyasal Partilerin Türkiye ve Elazığ İlinde Aldıkları Oy Oranlarının Dağılımı

Siyasal Partiler	2018 Türkiye Geneli Seçim Sonuçları (%)	2018 Elazığ İli Seçim Sonuçları (%)
AK Parti	42,6	54.6
CHP	22,6	10.7
HDP	11,7	10.1
MHP	11,1	13.5
İYİ P.	10	7.7
SP.	1,3	1.8

Elazığ seçimleri de tıpkı genel seçimlerdeki gibi AK Partiyi birinci parti olarak seçmiştir. AK Partinin bu seçimlerdeki oyları bir önceki seçimlere göre %12.2 oranında düşmüştür. Seçime giren adaylar veya kurulan ittifaklar bu duruma sebep olarak gösterilmektedir (Şeker, 2021). Öte yandan bu seçimlerde 41 yıl sonra CHP'nin adayı Gürsel Erol milletvekili olarak seçilmiştir. CHP bir önceki seçime göre oylarını %4.7 arttırarak ilde ikinci parti konumuna yükselmiştir. Siyasal yelpazenin sağında bulunan MHP'nin oyları ise bir önceki seçime göre %0.1 oranında bir artış göstermiştir. MHP aldığı oy oranıyla CHP ve HDP gibi sol tandanslı partileri geride bırakmıştır. Bu seçimlerde Elazığ'ın sağ/muhafazakâr ağırlıklı partileri tercih ettiği görülürken, yelpazenin solunda bulunan partilerinde aldığı oy oranlarının belirli bir miktar arttığı da söylenebilir.

1- 2023 Genel Seçim Sonuçları

2023 seçimleri özellikle 2018 genel seçimleri ile aynı siyasal yöntem ve atmosferde gerçekleşmiştir. Cumhuriyet ve Millet ittifakları siyasal argümanlarını genişletmiş ve geçmişten ders alarak hareket etmiştir. Bu seçimleri önceki seçimlerden ayıran nokta başta siyasal rekabet olmak üzere demokrasinin tabana yayılmış olmasıdır. Öyle ki Cumhuriyet ittifakı MHP, AK Parti, BBP'den oluşurken, bu dönemde Yeniden Refah Partisi (YRP), Hür Dava Partisi (HÜDAPAR) gibi muhafazakâr/sağ eğilimli partiler katılım

göstermiştir. Öte yandan Millet İttifak'ı ise İYİ Parti ve CHP ile yola çıkmışken, daha sonra Gelecek Partisi (GP), Demokrasi ve Atılım Partisi (DEVA), SP ve DP gibi sağ tandanslı partiler de dahil olmuştur. GP, DEVA, SP ve DP'nin CHP listelerinden seçimi girdiği kararlaştırılmıştır. Bu seçimlere ilk defa CHP'nin 2018 yılı Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin kurduğu Memleket Partisi'nin (MP), İYİ Parti'den ayrılan Ümit Özdağ'ın öncülük ettiği Zafer Partisi'nin (ZP) ve HDP olarak bilinen ve adını Yeşil Sol Parti (YSP) olarak değiştiren siyasal partinin de katıldığı görülmektedir.

AK Parti bir önceki seçimlere göre %35,6 oranla oylarını düşürme eğilimini sürdürmüştür. Burada Türkiye genelindeki ekonomik sorunların etkili olduğu düşünülmektedir (Sayın & Yıldırak, 2023). %8,8 oranla YSP ve %9,7 oranla İYİ Partinin oyları bir önceki seçime göre düşüş göstermiştir. Öte yandan %25,3 oranla CHP'nin ve %10,1 oranla MHP'nin oylarını arttırdığı göze çarpmaktadır. Seçimlere ilk defa girme hakkı kazanan YRP %2.8, ZP %2.2 ve MP %0.9 oranla siyasal yaşamda yerini almıştır. Genel seçimlerde oy oranları en fazla siyasetin sağ köşesinde bulunan partiler üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ek olarak, daha önce AK Parti milletvekili adayı olan Yasemin Açık %9.2 ve MHP'den daha önce milletvekili adayı Bilal Çoban %2.4 oranına ulaşmıştır. Diğer bağımsız adaylar ise toplamda %0.4 oy almıştır.

Tablo-11: 2023 Genel Seçimlerinde Siyasal Partilerin Türkiye ve Elazığ İlinde Aldıkları Oy Oranlarının Dağılımı

Siyasal Partiler	2023 Türkiye Geneli Seçim Sonuçları (%)	2023 Elazığ İli Seçim Sonuçları (%)
AK Parti	35.6	40.4
CHP	25.3	20.7
MHP	10.1	11.5
YSP	8.8	7.1
YRP	2.8	3.6
İYİ P.	9.7	2.4
ZP	2.2	0.6
BBP	1	0.4
MP	0.9	0.2
BĞMSZ	0.4	12.1

Elazığ seçim sonuçlarının genel seçimler ile benzer neticeler verdiği görülmektedir. AK Parti'nin bir önceki seçime göre oy oranı %14.2 düşmüş ve birinci parti olma özelliğini korumuştur. AK Parti'de düşen oyların YRP, MHP ve BBP gibi partilere geçiş yaptığı düşünülmektedir. Öte yandan CHP %20.7 ile ikinci ve MHP %11.5 ile üçüncü olarak kayda geçmektedir. Seçim yarışına ilk defa giren YRP %3.6, ZP %0.6 ve MP ise %0.2 oy oranına ulaşmıştır. YSP bir önceki seçimlere göre oy oranlarını düşürmüş ve %7.1'de kalmıştır. İlde sağ/muhafazakâr siyaset yapan partilerin ağırlığını koruduğu ve yeni partilerle güçlendiği görülmektedir. Öte yandan ittifakların kendi içerisinde oy geçişkenliğinin olduğu da ortaya çıkmaktadır. Sol tandanslı siyasal partilerin kentin siyasal eğilimlerinde daha az yer bulduğu düşünülmektedir.

Sonuç

Şehirlerin seçim sosyolojisi değerlendirildiğinde, kentin siyasal tercihlerine ve siyasal eğilimlerine ışık tutabilmek mümkündür. Nitekim birey ve toplumun siyasal atmosfer içerisindeki rolü, fikir ve düşünceleri vs. bu sayede daha somut irdelenmektedir. Bu araştırma, Doğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan ve önemli kentlerden biri olan Elazığ'ın siyasal yönelimini ve seçmenin siyasal tercihlerini 1983-2023 yılları arasında gerçekleştirilen seçimlere göre analiz etmeye çalışmaktadır. Yanı sıra yıllar içerisinde meydana gelen değişimlerin/dönüşümlerin tespit edilmesi hedeflenmektedir.

Elazığ siyasetinde seçmenler kendilerini belirli bir ideolojik kapsama, bir lidere ya da siyasal partiye endeksleyerek geriye kalan tüm etmenleri göz önünde bulundurmamıştır. Özellikle lider kültürü Elazığ'da oy oranı düşük siyasal partilerin etkinliğini arttırmış ya da yeni kurulan partileri güçlendirmiştir. Genel olarak başarı sağlayan partilerin lider kültürü, ideolojik yakınlık, ekonomik durum, medya, din ve aile/yakın çevre gibi faktörlerin seçmen davranışlarını önemli ölçüde etkilediği düşünülmektedir. Bu faktörler temelinde Elazığ siyasal atmosferi incelendiğinde, dönemlere göre değişimlerin olduğu görülmüş ve ağırlıklı olarak sabit bir siyasal tercih izlenmiştir.

12 Eylül askeri darbesinin doğurduğu siyasal atmosfer içerisinde Elazığ seçmeni siyasetin solunda yer alan CHP, SHP ve DSP gibi partileri ağırlıklı olarak tercih etmemiştir. Bu partilerin 1983 seçimlerinden önce etkin olduğu düşünülmekte ve ilin siyasal konjonktüründe sol eğilimin güçlü olmadığı görülmektedir. 1983 genel seçimleri itibari ile Elazığ seçmeni demokrat ve muhafazakâr yönelimdeki siyasal partileri meclise göndermiştir. 1983-1991 yılları arasında ANAP ve DYP gibi siyasal partilerin güçlü olduğu görülürken, 1995 seçimlerinden sonra FP ve RP gibi partiler etkili olmuştur. 2002

seçimleri ile birlikte koalisyon dönemleri son bulmuş ve MHP gibi milliyetçi partilerin ağırlıkları hissedilmeye başlanmıştır.

2018 seçimleriyle birlikte Türkiye siyasetine giren ‘Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’ ile seçim dengeleri değişimler göstermiştir. Partiler kendi aralarında koalisyon dönemlerini andıran seçim ittifakları kurmuş ve iktidar olabilmenin yollarını aramıştır. Elazığ seçmeni buna göre siyasal tercihini Cumhuriyet ittifakından kullanarak sağ/muhafazakâr eğilimini sürdürmüştür. 2023 seçimleri ise bu sonuç ile devamlılığını korumuştur.

Elazığ seçmen davranışları konjonktürel değişimler/dönüşümler dışında genel itibari ile siyasal tercihini sağ/muhafazakâr partiler yönünde kullanmıştır. Devletini önceleyen, mütedeyyin, milliyetçi yönelimlerin güçlü olduğu düşünülmektedir. Tüm bu atmosferde genel ve yerel faktörlerin etkili olduğu görülmektedir. 1983-2023 yılları arasında göze çarpan en önemli siyasal bulgu, 2018 ve 2023 yılında CHP’nin bir milletvekili çıkarmasıdır. Türkiye’de siyasal sistemin değişmesiyle hayatımıza giren siyasal partiler arasındaki ittifak biçimi -41 yıl sonra- 2018 yılında Elazığ’ın CHP’den bir milletvekili çıkarmasına yol açmıştır. 2023 yılında ise aynı adayın halk üzerindeki pozitif etkisiyle gelen kişisel oylar, ulusal düzeyde yaşanan ekonomik problemlerin iktidara karşı tepki oylarına dönüşmesi veya geleneksel siyasal tercihlerin konjonktürel değişmesi Elazığ’da sosyal demokrat bir adayın tekrar desteklenmesine yol açmıştır. Meydana gelen bu değişimin seçmenlerin siyasal eğilimi ile değil siyasal atmosferin dönemsel dinamikleriyle açıklanabileceği düşünülmektedir. Bu değişim dışında, sağ/muhafazakâr görüşte olan partilere yönelik siyasal kültürün devam ettiği görülmektedir.

Kaynakça

Altun, Fahrettin (2009). 22 Temmuz’dan 29 Mart’a Siyasal Partiler Değişim ve Statüko Kısılcacında Ak Parti, SETA Analiz, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı Yayını, Ankara, 1-24.

Arslan, D. Ali.; Çağlayandereli, Mustafa, Aslan Gülten (2015). Genel Seçim Sonuçları Temelinde Üsküdar’ın Siyasi Yapısının Sosyolojik Analizi. International Refereed Journal Of Humanities And Academic Sciences, 13, 131-178.

Balcı, Şükrü ve Bal, Enes (2008). "22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri’nde AKP ve CHP Reklamları: Karşılaştırmalı Bir Analiz ", İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 33, 5-28.

Bulut, N. (2011). "Temsilde Adalet–Yönetimde İstikrar İkilemi Bağlamında 12 Haziran 2011 Seçimleri." Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 14.3-4, 1-18.

Çakar, M. F. (2023). Siyasal Seçimlerde Din Faktörünün Seçmenlerin Oy Verme Davranışı Üzerindeki Etkisi.

Doğan, A. (2007). Siyasi Arenada Elazığ'ın Seçimi, Elazığ: Aba Yayınları.

Doğan, A., & Göker, G. (2010). Yerel seçimlerde seçmen tercihi (29 Mart yerel seçimleri Elazığ seçmeni örneği). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 5(2), 159-187.

Doğan, A., & göker, G. (2017). Mitingler ve Seçmenler Üzerindeki Etkisi: 30 Mart 2014 Yerel Seçimleri Elazığ Seçmeni Örneği. Erciyes İletişim Dergisi, 5(2), 146-162.

Doğan, A., & Göker, G. (2018). Siyasal Bilgi ve Siyasal Davranış Bağlamında 2014 Elazığ Yerel Seçimleri Üzerine Bir Araştırma. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 6(2), 1014-1045.

Doğan, A., & Türkkın, K. (2018). Yerel Siyaset ve Kent Medyası: 24 Haziran 2018 Genel Seçim Sürecinde Siyasal Haberlerin Kent Gazetelerinde Sunumu. Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi, 5(2), 95-115.

Doğan, A. (2017). Genel Seçim Sonuçları Çerçevesinde Elazığ Seçmeninin Siyasal Tercihleri. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 27(2), 229-244.

Göker, G., & Doğan, A. (2015). Yerel Seçimlerde Aday Faktörü: "Elazığ Seçmeninin Aday Profili Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi, 2(2), 43-59.

Özbudun, E. (2000). "Seçim Sistemleri ve Türkiye". <http://www.ankara.edu.tr/law/fdesgisi/10ergun> adresinden 01.12.2023 tarihinde alınmıştır.

Ünlükaplan, İ. (2003). 1950 Sonrası Türkiye'de Uygulanan Genel Seçim Sistemlerinin Bireysel Tercihlerin Kolektif Tercihlere Yansıması Açısından İncelenmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(11).

Sayın, H., & Yıldırak, K. (2023). Siyasal Modernleşme Kuramı Çerçevesinde 1995 ve 2022 Yıllarındaki Parti Yöneticilerinin Siyasal Katılım Davranışlarındaki Değişimlerin Malatya Örneği Üzerinde Değerlendirilmesi. Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7 (Prof. Dr. Muammer ERDOĞAN Anısına Kongre Özel Sayısı), 201-224. <https://doi.org/10.33399/biibfad.1253358>.

Şahin, Z. (2022). 1950-2018 Yılları Arası Milletvekili Genel Seçimleri Siyasal Eğilim Analizi: Trabzon İli Örneği. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 9(1), 1-32.

Şaşmaz, O. Y. (2016). 1983-2015 Döneminde Genel Seçimlerin Sonuçlarına Göre Elazığ'ın Siyasi Eğilimi. Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi, 3(1), 77-96.

Şeker, G. (2021). Seçim Sonuçları Temelinde Elazığ Siyasetinin Karşılaştırmalı Analizi. R&S-Research Studies Anatolia Journal, 4(2), 143-157.

Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi (FÜHAD)
Cilt: 11, Sayı: 21, Mart 2024, s. 49-69, ISSN: 2148-2527

Journal of Harput Studies, Vol. 11, Issue 21, March 2024, pp. 49-69

Araştırma Makalesi/Research Article

SİĞINMACI ÖĞRENCİLERİN SOSYALLEŞME SÜRECİNDE OYUN TEMELLİ ETKİNLİKLER VE SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE KULLANIMI*

*Game-Based Activities In The Socialization Process Of Asylum
Students And Their Use In Social Studies Course*

**Dilan SONTEKİN¹, İlayda KAYA², Emine TARHAN³,
Özlem Çakar ÇELİK⁴**

Geliş/Received: 27.02.2024

Kabul/Accepted: 22.04.2024

Öz

Bu çalışmanın amacı, sosyal bilgiler dersi bağlamında sığınmacı öğrencilerin oyun temelli etkinliklerle tasarlanmış öğretim sürecinde uyum problemlerinin ortadan kalkmasına katkı sağlamaktır. Çalışmada tercih edilen yöntem nitel türde durum çalışmasıdır. Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim sürecinde Elazığ Mustafa Kemal Ortaokulu'nda Türk ve sığınmacı öğrencilerin bir arada bulunduğu 5A şubesindeki 44 öğrenci oluşturmuştur. Çalışma grubu amaçlı örnekleme tekniklerinden maksimum çeşitlilik (heterojen) örnekleme ile belirlenmiştir. Araştırmada durum çalışmasının doğasına uygun veri toplama aracı olarak video kayıtları, sınıf gözlemleri, öğrencilerle bireysel ve odak grup görüşmeleri ile toplanmıştır. Elde edilen veriler durum çalışmaları kapsamında sıklıkla kullanılan tümevarım analizleriyle çözümlenmiştir. Bu kapsamda veriler kodlanmış, temalar oluşturulmuştur. Sığınmacı ve Türk öğrencilerin bir arada bulunduğu sınıfta oyun temelli etkinliklerle sosyal bilgiler dersinin işlenmesinin öğrencilerin derse katılımına, ders öğretmenleriyle ilişkilerine, arkadaşlık ilişkilerine, sınıf kurallarına uyumlarına ve dersin kazanımlarının etkili bir şekilde verilmesine olumlu katkı sağladığı belirlenmiştir. Beş haftalık oyun etkinlikleriyle işlenen derse ait bireysel ve odak grup görüşmelerinde oyunların derse katılımı arttıran önemli bir faktör olduğu belirlenmiştir. Hem Türk öğrenciler hem sığınmacı öğrenciler öğretmenle ilişkilerinin olumlu yönde geliştiğini ifade etmiştir. Katılımcı görüşlerinin hemen hepsi

* Bu makale TÜBİTAK 2209-A kapsamında desteklenen 1919B012215321 nolu projeden oluşturulmuştur.

¹ sontekindilan@gmail.com, ORCID: 0009-0002-2403-366X

² ilaydakaya314@gmail.com, ORCID: 0009-0009-0590-5611

³ eminetrhann@gmail.com, ORCID: 0009-0008-5592-2543

⁴ Doç.Dr. Fırat Üniversitesi, ocakar@firat.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2896-3066

oyun etkinliklerinin arkadaşlık ilişkilerinde engel olmadığını hissettirdiğini ifade etmiştir. Oyun temelli etkinliklerin öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırdığı, derse yönelik tutumlarını olumlu yönde değiştirdiği tespit edilmiştir. Oyun etkinliklerindeki kuralların gerekliliği sınıf ve okul kurallarının da gerekli olduğu düşüncesini uyandırmıştır. Özellikle Türk öğrencilerle sığınmacı öğrenciler arasındaki uyumu kolaylaştırmış, öğrencilerin kendi deyimiyle birbirlerinin aynı olduğunun farkına varmalarına yardımcı olmuştur. Bu kapsamda oyun etkinliklerinin ön yargıların ve kalıp yargıların kırılmasında önemli bir yere sahip olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Oyun Temelli Etkinlikler, Sığınmacı, Sosyal bilgiler

Abstract

The aim of this study is to contribute to the elimination of adaptation problems of refugee students in the teaching process designed with game-based activities in the context of social studies course. The preferred method in the study is a qualitative type of case study. The study group of the research consisted of 44 students in the 5th Grade A Branch of Elazığ Mustafa Kemal Secondary School, where Turkish and refugee students were included, in the 2022-2023 academic period. The study group was determined by maximum diversity (heterogeneous) sampling, one of the purposeful sampling techniques. In the research, data was collected through video recordings, classroom observations, and individual and focus group interviews with students as data collection tools appropriate to the nature of the case study. The data obtained were analyzed with inductive analysis, which is frequently used within the scope of case studies. In this context, the data was coded and themes were created. It has been determined that teaching the social studies course with game-based activities in the classroom where refugee and Turkish students are together positively contributes to the students' participation in the course, their relationship with the course teacher, their friendship relations, their compliance with the classroom rules and the effective delivery of the course outcomes. In the individual and focus group interviews of the 5-week course taught with game activities, it was determined that games are an important factor that increases participation in the course. Both Turkish students and refugee students stated that their relationships with the teacher developed positively. Almost all of the participant opinions stated that game activities made them feel that there were no obstacles in their friendship relationships. It has been determined that game-based activities facilitate students' learning and change their attitudes towards the course positively. The necessity of rules in game activities has awakened the idea that classroom and school rules are also necessary. In particular, it facilitated the harmony between Turkish students and refugee students and, in their own words, helped the students realize that they were the same. In this context, it has been concluded that game activities have an important place in breaking prejudices and stereotypes.

Keywords: Game Based Activities, Refugee, Social Studies

Giriş

2021 yılı sonu itibariyle dünyada 89,3 milyon insan zorla yerinden edilmiş olarak (çatışma, şiddet, zulüm sebebiyle) hayatına devam etmektedir. Türkiye bu kapsamda 3,6 milyon Suriyeli, 320.000 kadar da diğer uyruklardan nüfusa ev sahipliği yapmaktadır. Bu rakamlarla zorla yerinden edilmiş nüfusu en fazla barındıran ülke Türkiye'dir (UNHCR, 2022). Türkiye 1951 Sözleşmesi ve 1967 Protokolü'ne taraf olup Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle ülkesini terk edenler "mülteci", Avrupa dışında meydana gelen olaylarda ülkesini terk edenler "şartlı mülteci" statülerini tanımaktadır (www.goc.gov.tr). Henüz mültecilik başvurusu sonuçlanmamış kişileri ise "sığınmacı" olarak (Ünal, 2014: 71) kabul etmektedir. Bu kapsamda Suriye, Afganistan, Irak gibi ülkelerden gelen kişiler sığınmacı statüsündedir. Türkiye'nin ev sahipliği yaptığı nüfusun niceliksel büyüklüğü söz konusu kitlenin ülke nüfusuyla sosyal uyumunu bir gereklilik haline getirmiştir. Sosyal uyumun gerçekleşmesi gereken en önemli alanlardan biri eğitim-öğretim ortamları yani okul ortamıdır. Nitekim Göç İdaresi Müdürlüğü'nün verilerine göre (Eylül, 2018) 1.047.536 olan Suriyeli eğitim çağındaki nüfusun kademeli olarak Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmî okullara kaydedilmesi çalışmaları devam etmekte ve 475.152 geçici koruma altındaki Suriyeli ve 54.601 Iraklı olmak üzere toplam 529.753 öğrenci Türkçe müfredatla eğitim görmektedir (hbogm.meb.gov.tr). Okullaşma oranı, sığınmacı nüfusun toplum dışına itilme, gettolaşma ve radikalleşmeye yönelme riskini ortadan kaldıracak önemli bir boyuttur (Tanrıku, 2018). Ancak okullaşma oranından daha önemli olan sığınmacı öğrencinin Türk öğrencilerle, öğretmen ve yöneticilerle uyumu veya sağlıklı ilişkisidir.

Alan yazın incelendiğinde sığınmacı öğrencilerle ilgili çalışmaların birçoğu var olan durumun ortaya konması üzerinedir. Bu kapsamda sığınmacı öğrencilerin eğitim öğretim ortamlarında yaşadığı problemler detaylı bir şekilde ortaya konmuş olup bu problemlerin en önemlisi dil sorunu olarak ifade edilmiştir (Sarıtış vd. 2016, Levent ve Çayak 2017, Sarier, 2020). Bu çalışmalarda dil sorununun iletişim problemlerine, akademik başarı düşüklüğüne ve bunlara bağlı olarak ortaya çıkan ders akışının bozulması, akademik seviye farkının ortaya çıkması, etnik gruplaşmalar, davranış sorunları gibi birçok problemin ortaya çıkmasına zemin hazırladığı vurgulanmıştır (Songür ve Olgun, 2020, Şimşir ve Dilmaç 2019, Bulut vd. 2018). Ancak bu problemlerin giderilmesine yönelik durum çalışmalarının, eylem araştırmalarının ve deneysel çalışmaların eksikliği alan yazında önemli bir boşluktur. Bu çalışmada oyun temelli etkinliklerle sığınmacı

öğrencilerle Türk öğrencilerin uyum sorunun hafifletilmesi, akademik başarılarının yükseltilmesi hedeflenmiştir.

Oyun çocuk için önemli bir eğlence aracıdır. Bununla birlikte oyun etkinliklerinin eğitim öğretim ortamlarında kullanılması oyunları sadece eğlence aracı olmaktan öteye taşımaktadır (Bayram ve Çalışkan, 2019). Oyunlar toplumsal kurallarının gerekliliğinin anlaşılması ve bu kurallara uyumun sağlanması açısından da önem arz eder. Daha da önemlisi oyunların evrensel bir karakter sergilemesidir. Yani zaman ve mekândan bağımsız olarak çocuklar için önemlidir (Koçyiğit vd. 2007; Çil ve Sefer, 2021). Çocuğun çevresinde yaşananları, toplumsal rolleri anlamlandırması, dil becerilerinin gelişmesi aynı zamanda gerçek hayatta karşılaşılabileceği sorunların çözümünde oyun önemli bir araçtır (Bacanlı, 2003, Marsell, 2009. Akt. Çil ve Sefer, 2021).

Eğitim öğretim ortamlarında eğitsel oyunlar kullanılır. Eğlendirirken öğretme amacı vardır. Bununla birlikte öğrenilenlerin pekiştirilmesine, rahat bir ortamda tekrar edilmesine imkân veren etkinlikler bütünüdür (Demirel, 1999. Akt: Çavuş vd.). Aynı zamanda öğrencinin derse ilgisini arttıran, akademik başarıyı olumlu yönde etkileyen, öğrenciler arası iletişimi ve uyumu geliştiren, oyunun kurallarıyla birlikte sorumluluk bilincine katkı sağlayan etkinliklerdir (Uygun vd. 2018).

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu çalışma nitel araştırma türlerinden durum çalışması ile gerçekleştirilmiştir. Durum çalışması Türkiye’de örnek olay ya da vaka çalışması olarak da bilinmektedir. Merriam (2009) durum çalışmasını sınırlı bir sistemin derinlemesine tasvir edilmesi ve incelenmesi olarak tanımlamıştır. Betimsel araştırmalar içerisinde bulunan durum çalışması sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılır. Özellikle psikoloji, sosyoloji ve eğitim bilimleri alanlarında kullanılan bir araştırma türüdür. Dil öğrenimi, ikinci dil edinimi, öğretmen yetiştirme vb. konularda durum çalışmalarına sıklıkla başvurulur. Karmaşık istatistiksel bulgularla oluşturulan deneysel çalışmalar yerine bir kişi, olay ya da olguyu derinlemesine ve boylamsal inceleyen nitel araştırma türüdür. Bu proje beş hafta olarak tasarlanmıştır. Sosyal Bilgiler dersi Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanında uygulanmıştır. Durum çalışması birkaç hafta şeklinde tasarlanacağı gibi birkaç yıl şeklinde de tasarlanabilir. Bu araştırma türü ses-görüntü kaydı, varsa yazılı kaynak veya belgelerle derinlikli betimlemeler yapmayı ve mantıksal örüntüler ve yorumları oluşturmayı amaçlar (Paker, 2015). Yin (2003) durum çalışmasını

araştırmacının kontrol edemediği durumlarda neden ve nasıl sorularını temel olarak cevap bulmaya çalışan bir yöntem olarak tanımlamıştır. Creswell (2007) ise sınırlı bir sistemin varlığı ile birçok veri kaynağından elde edilmiş bilgilerin detaylı analiz edilmesi biçiminde tanımlamıştır. Durum çalışmaları ile sınırlı bir zaman diliminde tek bir olgu üzerine çalışılabileceği gibi (Gerring, 2007) bir veya birkaç durum, olgu kendi içerisinde bütüncül analizle çalışılabilir (Yıldırım ve Şimşek 2018).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim sürecinde Elazığ Mustafa Kemal Ortaokulu 5A sınıfındaki 44 öğrenci oluşturmuştur. Bu öğrenci grubu içerisindeki 6 öğrenci sığınmacı öğrenci statüsündedir. Uygulama okulu ile gerçekleştirilen ön görüşmelerde en fazla sığınmacı öğrencinin bulunduğu şube 5-A olarak belirlenmiştir. Çalışma grubu amaçlı örnekleme tekniklerinden maksimum çeşitlilik (heterojen) örnekleme ile belirlenmiştir. Maksimum çeşitlilik ölçütleri meslek, kariyer, çalışılan kurum gibi sosyal değişkenler olabileceği gibi yaş, cinsiyet, etnik köken, coğrafi konum vb. bireysel değişkenlerde olabilir (Creswell & Clark, 2016 Akt: Baltacı, 2018). Projede maksimum çeşitlilik örneklemesine uygun olarak etnik köken, cinsiyet, doğum yeri şeklinde ölçütler belirlenmiştir. Bu araştırmada durum çalışmasının doğasına uygun veri toplama aracı olarak video kayıtları, sınıf gözlemleri, öğrencilerle bireysel ve odak grup görüşmeleri ile toplanmıştır. Elde edilen veriler durum çalışmaları kapsamında sıklıkla kullanılan tümevarım analizleriyle çözümlenmiştir. Bu kapsamda veriler kodlanmış, temalar oluşturulmuştur. Böylelikle elde edilen verileri açıklayacak kavram ve ilişkilere ulaşılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Daha sonra elde edilen bulgular yorumlanmış, tablolar halinde sunulmuştur. Çalışma kapsamında bireysel görüşmelerde her bir katılımcı Bireysel Görüşme Katılımcı 1,2 vb. (BGK-1 gibi) kodlanmış, odak grup görüşmelerinde ise Odak Grup Görüşmesi Türk Öğrenci 1,2.. vb. (OGTÖ-1 gibi), Odak Grup Görüşmesi Sığınmacı Öğrenci 1,2.. vb. (OGSÖ-1 gibi) kodlanmıştır.

Araştırma Süreci

Çalışma Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], Elazığ İl Milli Eğitim Müdürlüğünden araştırmayla ilgili gerekli izinler alınmasıyla başlamış ve 2022-2023 eğitim-öğretim yılı Elazığ merkez ilçede yürütülmüştür. Bu kapsamda Elazığ Mustafa Kemal Ortaokulu çalışma için tercih edilmiştir. Bu okulun tercih edilme nedeni merkezde kolay ulaşılabilir bir konumda olması ve sığınmacı statüsünde bulunan öğrencilerinin varlığıdır. Çalışma için okulda sığınmacı öğrenci sayısının en yüksek olduğu 5-A sınıfı tercih edilmiştir.

Sınıf İçi Uygulamalar

Çalışma kapsamında beş haftalık (27.04.2023 -25.05.2023) etkinlik planlanmıştır. Her hafta bir oyun etkinliğiyle birlikte dersler işlenmiştir. Bu oyunlar uygulanma tarihlerine göre sırasıyla; çarkıfelek, çarkı çevir haritaya koş, yapboz etkinliği ile illerimiz, bölgelerimiz, topu yerleştir soruyu cevaplandır, zıp zıp oyunu şeklindedir (Faiz, 2021, Karadeniz ve Er, 2021). Belirtilen oyunların üçünde sınıf küçük gruplara bölünmüş, iki oyunda da iki büyük gruptan oluşmuştur. Çarkıfelek oyununda sınıf dört gruba ayrılmıştır. Her grubun çarkı üç kez çevrime hakkı olmuştur. Kazanan grup ödüllendirilmiştir. Bu etkinliğe sınıfın tamamı katılamamıştır. Ancak grupların tamamı etnik açıdan heterojen olarak düzenlenmiştir. İkinci hafta “çarkı çevir, haritaya koş” etkinliğinde sınıf ikişer kişilik gruplara bölünmüştür. Üçüncü hafta gerçekleştirilen yapboz etkinliğinde de sınıf üçer kişilik gruplara ayrılmıştır. “Topu yerleştir soruyu cevaplandır” etkinliği ve “zıp zıp oyunu”nda sınıf iki büyük gruba ayrılmıştır. Dersin bir saati, anlatım, soru-cevap, iki saati ise oyun etkinlikleriyle gerçekleştirilmiştir. Oluşturulan gruplarda sığınmacı öğrencilerin sayısına göre heterojenliğe dikkat edilmiştir. Yani aynı grupta sığınmacı-Türk eşleşmesine özen gösterilmiştir. Oyun öncesi öğrencilere oyun hakkında genel bilgiler verilmiş, oyunun kuralları anlatılmış, sonrasında gruplar oluşturulmuştur.

Verilerin Analizi

Çalışmada katılımcı görüşleri yazılı hale getirilerek içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. İçerik analizi, sosyal gerçekleri araştırırken sözel, yazılı ve diğer farklı türdeki materyallerin taşıdığı mesajı anlam ve dilbilgisi açısından objektif ve sistematik olarak sınıflandıran, sayısallaştıran ve çıkarımlarda bulunan bilimsel bir yaklaşımdır (Tavşancıl & Aslan, 2001, s.22). Durum çalışmalarında yapı geçerliliğini arttırmak için kullanılan yöntemlerden biri veri çeşitliliğinin sağlanması, kanıt zincirinin oluşturulmasıdır. Ayrıca araştırma güvenilirliği sağlamak adına farklı araştırmacılar tarafından farklı zamanlarda aynı yollarla benzer sonuçlar elde edilebilmesi amaçlanarak tasarlanır (Aytaç, 2012). Bu kapsamda çalışmada yapı geçerliliğini arttırmak için veri çeşitlenmesine gidilmiş, bir kanıt zinciri oluşturulmuştur. Çalışma farklı araştırmacılar tarafından daha sonra yapılacak çalışmaların aynı yolları takip ederek benzer sonuçlar ulaşılabilmesine imkân verecek şekilde tasarlanmıştır.

Araştırma Etiği

Bu çalışmanın 30.03.2023 tarih ve 11 nolu karar numarasına sahip etik kurul belgesi bulunmaktadır. Çalışma etik kurallara dikkat edilerek hazırlanmıştır.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde elde edilen veriler belirlenen alt amaçlar doğrultusunda çözümlenmiş, kodlar ve kategoriler halinde sınıflandırılmış, yorumlanmış ve tablo halinde sunulmuştur.

Çalışma kapsamında ilk olarak “oyun temelli etkinlikler derse katılımınızı nasıl şekillendirmiştir? maddesi hem bireysel görüşmelerde hem de odak grup görüşmelerinde katılımcılara yönlendirilmiştir. Katılımcılardan alınan görüşler içerik analiziyle çözümlenmiş, kategori ve kodlar halinde Tablo 1’de sunulmuştur. Tablo 1’de görüldüğü gibi oyun temelli etkinliklerin derse katılımı şekillendirmesi noktasında katılımcı görüşleri iki kategori altında değerlendirilmiştir. Buna göre “katılımı etkileyen faktörler” kategorisine ait kodlar oyunları sevme, eğlenme, ilgi, beğenme, mutluluk ve motivedir. “Oyun etkinliklerinin faydaları” kategorisi içerisinde ise katılımı arttırması, anlamının kolaylaşması, odaklanma, dikkatin artması, öğrenmenin artması, başarıma, sosyalleşme, pekiştirme vb. kodlar şeklinde tespit edilmiştir. Kategorilere ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Katılımı etkileyen faktörler” kategorisine ait örnek doğrudan ifadeler:

BGTK-5: “eğlenceliydi ve ödül alınca mutlu oluyordum bunlar beni motive ediyordu derse katılmama arttırdı”. **BGTK-6:** “derse olan katılımı arttırdı ilk önce sınavdan yapamadığımız soruları daha iyi yapıyoruz ve derse katılmamızı sağlıyor etkinlikler. Oyun oynarken daha iyi oluyor soruları cevaplayınca daha mutlu oluyorum hediyeler kazandıkça çok mutlu oluyorum”. **BGTK-1:** “Ben çok eğlendim oyun oynarken bazı soruları bilemediğim için evde araştırdım ve bildiğim sorularda da sevindim yani sorulara doğru cevap vermem beni burada motive etti”.

Oyun etkinliklerinin faydaları kategorisine ait örnek doğrudan ifadeler:

BGTK-2: “Oyunlar eğlendirerek öğretmesi çok iyiydi ve eğlenerek öğrendim.” **BGTK-3:** “derslerimizde daha başarılı oluyoruz sınavlarımızda daha fazla etki ediyor.” **BGTK-1:** “sınavlarda daha başarılı oldum. yanlış yaptıklarımın doğrusunu bir kağıda geçirip sonra evde tek tek çalışıyordum”

Tablo 1. Oyun temelli etkinlikler ve derse katılım ilgili düşünceler

Kategori	Katılımı Etkileyen Faktörler	f		Toplam
		Olumlu	Olumsuz	
Kodlar	Oyunları sevme	9	-	9
	Eğlenme	12	-	12
	İlgi	2	-	2
	Beğenme	4	-	4
	mutluluk	3	-	3
	Motive	5	-	5
Kategori	Oyun Etkinliklerinin Faydaları	f		Toplam
Kodlar	Katılımı arttırması	4	-	4
	Anlamanın kolaylaşması	6	2	8
	Odaklanma	1	-	1
	Dikkatin artması	1	-	1
	Öğrenmenin artması	9	-	9
	Başarma	2	-	2
	İsteğin artması	1	-	1
	Sosyalleşme	1	-	1
	Pekiştirme	1	-	1
	Özgüvenin artması	1	-	1
	Sıkıcılığın azalması	-	2	2
	Çekingenliğin azalması	2	-	2
	Soru çözmeye teşvik	5	1	6
	Yazma ile sınırlı olmaması	2	-	2
	Etkinlik	-	1	1
	Sığınmacı	3	-	3
	Arkadaş	8	-	8
Toplam		82	6	88

Çalışma kapsamında Türk öğrencilerle gerçekleştirilen odak grup görüşmelerinde katılımcılar; sosyal bilgiler dersinde oyun temelli etkinliklerin derse katılımı arttırdığını, sınavlarda başarıyı yükselttiğini, eğlenerek öğrenmenin gerçekleştiği, oyunların derse karşı motive edici bir unsur olduğu, derse adapte olmayı arttırdığı ve çekingenliği azalttığını ifade etmiştir. Örneğin **OGTÖ-1**: “bu etkinlikler derse olan katılımımı arttırdı bundan sonra daha iyi gelişmeler yaptı ben de sınavlarda daha başarılı oldum. Ben çok eğlendim oyun oynarken bazı soruları bilemediğim için evde

araştırdım ve bildiğim sorularda da sevindim yani sorulara doğru cevap vermem beni burada motive etti mesela hediye alıyorsun daha çok çalışmalısın. Çekincem olmadı etkinliklerde. Eğlenerek öğrendiğimi düşünüyorum” **OGTÖ-2:** “bence bu etkinlikler hem sınavdaki başarımızı hem de derslerde daha adapte olmamızı arttırmak için güzeldi ben beğendim.” **OGTÖ-5:** “eğlenceliydi ve ödül alınca mutlu oluyordum bunlar beni motive ediyordu derse katılamamı arttırdı” şeklinde açıklamıştır.

İkinci odak görüşmeler ise sığınmacı statüsünde bulunan öğrencilerle gerçekleştirilmiştir. Görüşmede bütün katılımcılar olumlu görüş belirtmiştir. Türk öğrencilerle gerçekleştirilen odak grup görüşmelerinden elde edilen bulgulara paralel olarak oyun temelli etkinliklerde katılım açısından çekincelerinin ortadan kalktığını, derse katılımlarının arttığını, dersin eğlenceli geçtiğini, mutlu olduklarını, motive olduklarını, hediye kazanmayı sevdiklerini, eğlenerek öğrendiklerini, dersi daha iyi anladıklarını, iletişimlerinin arttığını, öğretmenle ilişkilerinin düzeldiğini ifade etmişlerdir. **OGSÖ-5:** “bu kurs bizi çok ifade etti çok iyi anladım derse daha çok katılmaya başladım diğer bilgiler dersinde. Hocam hediye gösterildiği zaman daha bakıyorum derste aklımda kalır hediyeler ve oyunlar çok güzel hocalarım teşekkür ederim hocam benim önümde çok insanlar oturuyordu okumayı biliyorum ama Türkçe çok bilmiyorum insanlar bana bakıyor ve çekiniyorum ben korktum ki yanlış söyleyeyim herkes bana gülmeye başlıyor. Başka derslerde oldu sizinle olmadı. Hocam dersi işliyoruz ama daha farklı işliyoruz oyun gibi o yüzden çok eğlenceli oluyor grup yapıyorsunuz ben ile arkadaşım daha iyi birbirimizi tanıyorduk en eğlencelisi siz bir kağıt vermiştiniz sizin grubun ismini yazın ve resmini ben ve arkadaşım çok konuştuk konuştuk ve şu an oturuyoruz arkadaş olduk o bana selam veriyor.” **OGSÖ-2:** “hocam 1 dönem çok derse katılmıyordum 2 dönem etkinlikleri dinledim diye derse daha çok katılıyorum hocam güzeldi yani eğlenceliydi hocam mesela siz bize hediye veriyorsunuz ya bizi çok motive mutlu ediyor sizin ders anlatmanız bizi daha mutlu ediyor ilk dönem çok ders dinlemiyordum etkinliklerden sonra çok daha dinliyorum bu dönem ben tahtaya kalkmaktan çekiniyordum biraz ama ilerideki zamanlarda biraz şey oldum hocam alıştım başta utanıyorum çekiniyordum ama oyunlarda utanmıyordum sıkılmıyordum hocam eğlenceli oyunlar oynuyoruz siz bizi eğlendiriyorsunuz oyunlarla eğlenerek öğrendiğimi düşünüyorum.”

Katılımcılara ikinci olarak, oyun temelli etkinliklerle öğretmeninle olan ilişkiniz nasıl şekillenmiştir? Maddesi hem bireysel görüşmelerde hem de odak grup görüşmelerinde yönlendirilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler içerik analiziyle çözümlenmiş, kategori ve kodlar halinde Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Oyun temelli etkinlikler ve öğretmenle ilişki ile ilgili düşünceler

Kategori	Öğretmenle İlişkinin Düzeyine Yansımaları	f		Toplam
		Olumlu	Olumsuz	
Kodlar	Gelişti	5	-	5
	Önceden azdı	1	-	1
	Diyalog kurma	3	1	2
	Tanımaya başladım	2	-	2
	Tanıımıyordum	-	1	1
Kategori	Öğretmenin Karakterini Fark Etme	f		Toplam
Kodlar	Eğlenceli	3	-	3
	Fark etme	1	-	1
	Şakacı	1	-	1
	Güler yüzlü	1	-	1
	Sevdim	2	-	2
	İyi	6	-	6
	Komik	1	-	1
Toplam		26	2	28

Tablo 2’de görüldüğü gibi oyun temelli etkinliklerin dersin öğretmeni ile ilişkileri şekillendirmeye yönelik görüşler iki kategori altında değerlendirilmiştir. Buna göre “öğretmenle ilişkinin düzeyine yansımaları” kategorisinde yer alan kodlar; gelişti, önceden azdı, diyalog kurma, tanıımıyordum vb. şeklindedir. “Öğretmenin karakterini fark etme” kategorisinde ise yer alan kodlar ise; eğlenceli, şakacı, güler yüzlü, iyi, komik vb. şeklinde tespit edilmiştir. Kategorilere ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

Öğretmenle ilişkinin düzeyine yansımaları kategorisine ait örnek doğrudan ifadeler:

BGTK-2: “Dersin hocasını hiç tanıımıyordum. Nasıl biri diyordum. Git gide daha iyi tanımaya başladım. Hep bu şekilde olsun bundan sonra bence”. **BGTK-7:** “Öğretmenimle güzel bir eskiden biraz daha böyle öğretmenle fazla konuşmazdım ama şimdi her türlü öğretmenle diyalog kurabilirim”. **BGTK-1:** “Dersin hocası ile ilişkim çok gelişti. Önceden hocayla pek alakam yoktu”.

Öğretmenin karakterini fark etme kategorisine ait örnek doğrudan ifadeler:

BGTK-2: “Şakacı biri. Güler güzlü her şeyi yerinde yapar bunları fark ettim. O yüzden çok eğlenceli. Dersin oyun etkinlikleri ile işlenmesi çok güzel”. **BGTK-3:** “Bu oyun temeli etkinliklerle öğretmenle olan diyalogum gelişti daha çok sevmeye başladım öğretmenimi”. **BGTK 6:** “Katı olduğumu düşünüyordum. Ama çok eğlenceli oldu Akıllı tahtadan açmak oyunlarla etkinliklerle hem eğitici hem eğlenceli olması daha hoşuma gitti.”

Türk öğrencilerle gerçekleştirilen odak grup görüşmelerine göre ise öğretmenle ilişkilerinin olumlu yönde arttığı, öğretmeni daha çok sevmeye başladıkları, daha çok tanıdıkları, öğretmene karşı çekincelerinin azaldığı görüşündedir. **OGTÖ-2:** “hocamla birlikte diyalogunu geliştirdi hem de sosyal bilgileri dersini daha çok sevmeme ve daha çok bilgi edinmem için çaba göstermeme yaradı. Hocamı daha iyi tanımama yol açtı yani hocam böyle yönleri de varmış yani onu daha çok yakın olmaya başladık. Mesela bu yönü varmış sıcakkanlı daha yumuşak olduğunu öğrendim oyunda öğrendiklerimin yeni bilgiler böylece oyun daha çok aklımda kalmaya başladı önceden mesela dersteyken bunun çok karışık olduğu için biraz unutabiliyordum ama oyunla birlikte daha çok kavramaya başladım.” **OGTÖ-4:** “İlk başlarda hiç gelişmemiş özgüvensiz hissediyordum çünkü hocamın bazen sinirli oluyor diye öz güvensiz konuşurdum yanlış bilebilirim şeyine kapılıyordu ama sonradan bu etkinlikler benim diyaloguma özgüvenimi geliştirdi daha rahat konuşabiliyorum artık. Hocamın farklı yanlarını fark ettim çünkü hocam bilime daha merak sardığını gördüm bilim ve çok ilgilendiğini hocam mesela diğer ders Oktay Sinan gibi bilim insanları gibi olun dedi. Dersin etkinliklerle olması normal derslere göre daha eğlenceli oldu çünkü her zaman çocuklarda kazanma isteği var yani oyunu kazanmak bu kazanmak için de hem bilgilerini arttırırlar hem de daha eğlenceli olarak sevdiler.”

Sığınmacı öğrencilerle gerçekleştirilen odak grup görüşmelerinde iki farklı görüş tespit edilmiştir. İlki öğretmenle ilişkilerinin daha olumlu hale geldiğidir. **OGSÖ-2:** “hocam dersin hocası ile ilk dönem aramız biraz kötüydü aramız daha çok düzeldi hocanın anlattığı dersleri daha çok dinliyorum. Hocada bir fark yok. İlk dönemde aynıydı bu dönemde. Biraz yaklaştı hoca da artık ders eğlenceli anlatıyor.” İkinci görüşe göre ise öğretmenle ilişkilerinde bir değişiklik olmamıştır. **OGSÖ-3:** “bir fark olmadı”.

Katılımcılara yönlendirilen bir diğer soru ise “aynı oyunlar içerisinde yer almak arkadaş ilişkilerinizi nasıl şekillendirmiştir?” şeklinde olmuştur.

Tablo 3’te görüldüğü gibi oyun temelli etkinliklerin öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerini nasıl şekillendirdiğine yönelik görüşler üç kategoride değerlendirilmiştir. Buna göre “oyun etkinlikleri öncesi” kategorisinde

bulunan kodlar araya almama, yan yana oturma, engellerin varlığı, sevmeme, umursamama vb. şeklindeyken “oyun etkinlikleri sonrası” kategorisinde iletişim, engellerin bulunmaması, tanışma, oyunla tanıma, ön yargı, sevmek, birlikte çalışma, anlaşma, aynılık vb. şeklindedir. Bununla birlikte “kısıtlayıcı faktörler” kategorisinde dil problemi önemli bir kod olarak belirlenmiştir. Kategorilere ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

Oyun etkinlikleri öncesi kategorisine ait örnek doğrudan ifadeler

Tablo 3: Oyun temelli etkinlikler ve arkadaşlık ilişkileri

Kategori	Oyun Etkinlikleri	Olumlu	Olumsuz	Toplam
Kodlar	Araya almama		2	
	Yan yana oturma	1	1	
	Engellerin varlığı		1	
	sevmemek		4	
	umursamama		2	
	tanımama		6	
	Kötü		1	
	Sıkıcı		1	
	Gıcık		1	
	Kavga		1	
Gürültü		1		
Kategori	Oyun Etkinlikleri	Olumlu	Olumsuz	Toplam
Kodlar	İletişim	4	4	4
	Engel olmaması	6	-	6
	Tanışma	-	2	2
	Oyunla tanıma	2	-	2
	Anlama	5	1	6
	Ön yargı	-	2	2
	Sevmek	1	-	1
	Birlikte çalışma	1	-	1
	Kardeş gibi	1	-	1
	Türk arkadaş	1	-	1
	Sığınmacı arkadaş	11	-	11
	Arkadaşlık kurmak	7	4	11
	Samimi olma	-	1	1
	Paylaşımçı	1	-	1
	İyi	6	-	6
	Anlaşma	2	-	2
	Bakış açısı	1	-	1
	Oynamak	4	-	4
	Aynılık	1	-	1
	Keyif alma	5	-	5
Kategori	Kısıtlayıcı Faktörler			
Kodlar	Dil problemi	1	8	9
	Toplam	60	22	82

BGTK-2: “Mesela sığınmacı arkadaşlarımı tanıımıyordum. Etkinliklerden önce iletişimimiz yoktu. Suriyeli olduğu için arkadaşlık kurmu-yordum. Hatta kardeşime de arkadaşlık yapmamasını söylüyordum” **BGTK-3:** “Etkinliklerden önce arkadaşlarla çok fazla görüşmüyordum dersle veya farklı arkadaşlarla top oynayarak vaktimi geçiriyordum o yüzden pek vaktim olmuyordu sığınmacı arkadaşlarıma” **BGTK-4:** “Öncesinde sığınmacı arkadaşlarımla tanışmamız yoktu Bir de sığınmacı arkadaşlarımı sevmiyor-dum iletişim kurmamda engel olabilir kavga olur gürültülü patırtı olabilir”.

Oyun etkinlikleri sonrası kategorisine ait örnek doğrudan ifadeler:

BGTK-1: “Çok iyi. Mesela Rahaf susardı hep. Şimdi oyunlarda iyi olunca rahaf ile arkadaşlık ilişkilerim arttı. Suriyeli arkadaşlarımla oyun oynamaktan çok keyif aldım. Sureli olması nedeniyle arkadaşlık ilişkim yoktu. Sıkıcı geliyordu. Konuşamadığı için. Ama şuan iletişim kurabiliyoruz. Bir engel yok.” **BGTK-5:** “Önceden sığınmacı arkadaşlarımızla arkadaş-lığımız yoktu sonra oyunlarla beraber iletişime geçtik ve arkadaş olduk”. **BGTK-6:** Mesela arkadaşım umut vardı. Tanıştıyorduk ama samimi değil-dik. Etkinlikler sayesinde artık onun paylaşımcı, iyi kalpli ve ince sesli olduğunu anladım. Sığınmacı arkadaşlarla iletişim kurmaktan ve oyun oynamaktan keyif aldım. Çok fazla arkadaşım olduğu için onlarla arkadaş olmayı düşünmedim birde onların Suriyeli arkadaşları olduğu için yanlarına gitsem beni aralarına almazlar düşüncesine de kapıldım biraz”.

Türk öğrencilerle gerçekleştirilen odak grup görüşmelerine göre oyun etkinlikleriyle arkadaşlık ilişkilerinin olumlu yönde geliştiği, sığınmacı öğrencilerle aynı grupta bulunmaktan keyif aldıkları, ders dışında da sığınmacı arkadaşlarıyla görüşmeye başladıkları, ön yargıların kırıldığı, takım ruhunu yaşadıkları, birbirlerine şans vermeye başladıkları, birbirlerine benzediklerini keşfettikleri ifade edilmiştir. **OGTÖ-4:** “sığınmacı arkadaşlarımız ve normal Türk arkadaşlarımıza daha fazla öğrendim mesela hocam ben Türkçe öğretiyorum öğretirken sığınmacı arkadaşlarımız da bana Suri Arapça öğretmeye çalıştı onların kültürlerini öğrenmeye başladık sonra sığınmacı arkadaşlarımızla daha da tanıştık arkadaşlık kurmak istemezken şu anda herkes benimle arkadaş olmaya çalışıyor diyemeyiz tam da orta derecede oldu. Bu şekilde arkadaşlarımla ilk başta tam tanışmamıştık hiç kimse benim iyi niyeti kötü niyetli olduğumu bilmiyordu ben de onları bilmiyordum Kendi çevremde takılmayı seviyordum hiç şans bile vermeye çalışmadım o istese de ben vermek istemiyordum sonra bir baktım onunla benimle yönlerimiz aynı olmaya başladı aynı şeylerden hoşlanmaya başladık bu sayede daha da oyunlarla aramız gelişti hem birlikte olmak hem de daha iyi arkadaşlık için bir şans vermek anlamında. Hocam çoğu insan önyargılarından dolayı sığınmacı veya başka dilleri bilmeyen insanlarla

arkadaş olmaması ve günümüzde herkes böyle yapıyor genellikle o yüzden bence dil bir engel” **OGTÖ-1:** “bu etkinlikler arkadaşlarımla küs olsam bile arkadaşlarımla daha yakın olmamı barışmamı sağladı onlarla konuşmamı sağladı sığınmacı arkadaşlarımla oyun oynamaktan keyif aldım onlara sorular soruyorum bazen ders dışında karşılaştığımda selam veriyorum onlarla olan iletişimimi geliştirdim. Etkinliklerden önce onlar bize katılmıyordu kendi arkadaşlarıyla oynuyordu biz de kendi arkadaşlarımızla oynuyorduk birbirimizi tanımadığımız için olabilir. Artık iletişim kurmamızda bir engel olduğunu düşünmüyorum”

Sığınmacı öğrencilerle gerçekleştirilen odak grup görüşmelerinde Türk öğrencilerle arkadaşlıklarının arttığı, daha önceden hiç konuşmadıkları, ders dışında selamlaştıkları, engellerin ortadan kalktığı, artık kavga etmedikleri, eşyalarını birbirleriyle paylaştıkları ifade edilmiştir. **OGSÖ-5:** “hocam çok iyi oldu daha iyi arkadaşlarım oldu hocam benim hiç Türk arkadaşım yoktu. Hocam aynı grupta olduğum Türk arkadaşlarımla dışarıda selamlaşıyoruz oynuyoruz birbirimizle kavga etmiyoruz oyunlardan önce hiç olmadı. Oyunlardan önce birbirimizi tanı mıyorduk bir de az Türkçe biliyordum çok değil. Onlarla sizinle arkadaş olabilir miyim diyordum hayır sen suriyelisin git burdan diyorlardı önceden artık demiyor sınıf arkadaşlarım. Oyunlardan önce çok fazlaydı engel ama oyundan sonra hiç olmadı oyun oynuyorum selam veriyoruz benden bir şey istediklerinde veriyorum ben istediğim zamanlar veriyor eskiden her şey vardır kavga ediyorduk birbirimize eşyalarımızı vermiyorduk artık böyle problemler yaşamıyorum.” **OGSÖ-4:** “ben ilk önce okula girdiğimde hiçbir şey bilmiyordum arkadaşlarımla oyun oynuyordum onlar beni anlamıyordu ben de onları anlamıyordum artık onlarla konuşmaya başladım. Türkçeyi anlamıyordum Türkçeyi anlamıyorum diye beni oynatmıyorlardı. Eskiden sen suriyelisin deyip oynamıyorlardı şimdi öyle demiyorlar engel yok.”

Hem bireysel hem de odak grup görüşmelerinde katılımcılara dördüncü olarak “üretim, dağıtım, tüketim” öğrenme alanında oyun temelli etkinliklerin kullanılması sizlere neler kazandırmıştır?” sorusu yönlendirilmiştir.

Elde edilen verilere göre oyun temelli etkinliklerin kazandırdıklarına yönelik bireysel görüşmeler iki kategoride değerlendirilmiştir (Tablo 4). Bu kapsamda “öğrenmeye yansımaları” kategorisinde öğrenmeyi kolaylaştırdı, anlamaya başladım, dikkatim arttı, daha iyi öğrendim vb. kodlar tespit edilmiştir. “Derse yönelik tutuma yansımaları” kategorisinde ise ders zevkli hale geldi, önceden sıkıcıydı, önceden dersi sevmezdim vb. kategoriler yer almıştır. Kategorilere ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 4: Oyun Temelli Etkinliklerin Kazandırdıklarına Yönelik Düşünceler

Kategori	Öğrenmeye yansımaları	f		Toplam
		Olumlu	Olumsuz	
Kodlar	Öğrenmeyi kolaylaştırdı	7	-	7
	Anlamaya başladım	4	-	4
	Dikkatim arttı	1	-	1
	Daha iyi öğrendim	4	-	1
	Bilgimi arttırdı	1	-	1
	Başarım arttı	1	-	1
Kategori	Derse Yönelik Tutuma Yansımaları			
Kodlar	Ders zevkli hale geldi	3	-	3
	Önceden sıkıcıydı	1	-	1
	Önceden dersi sevmezdim	1	-	1
	Dersi sevmemi sağladı	3	-	3
	Eğlenceli hale geldi			
	İlgim arttı	3	-	3
Toplam		34	-	34

Oyun etkinliklerinin öğrenmeye yansımaları kategorisine ait örnek doğrudan ifadeler:

BGTK-1: “Öğrenmemi kolaylaştırdı mesela hani daha önce hiç anlamıyordum. Oyunlar onayarak anlamaya öğrenmeye başladım”. **BGTK-2:** “Konuyu anlamamı kolaylaştırdı”. **BGTK-3:** “Etkinlikler konuyu daha iyi öğrenme mi kolaylaştırdı”.

Oyun etkinliklerinin derse yönelik tutumlara yansımaları kategorisine ait örnek doğrudan ifadeler:

BGTK-1: “Oyunlar ile sosyal bilgiler dersinin daha zevkli ve eğlenceli olduğunu düşünüyorum. Daha önceden sıkıcı olduğunu düşünüyordum.” **BGTK-2:** “Sosyal Bilgiler dersini hiç sevmezdim. Sınavlardan da kötü alıyordum çalışmıyordum. Ama artık etkinlikler ile daha iyi anladım. Sınavdan 100 aldım. Sosyal bilgiler dersini sevmeye başladım. Artık sosyal bilgiler dersi olduğu günler okula gelmek için can atıyorum.” **BGTK-4:** “bu oyunlarla sosyal bilgiler dersi hem zevkli hem de eğlenceli hale geldi bu etkinlikler ile sosyal bilgiler dersinde olan ilgim pekişti”.

Türk öğrencilerle gerçekleştirilen odak grup görüşmelerine göre konuyu daha iyi anladıkları, daha iyi öğrendikleri, konulara daha fazla odaklandıkları, konuları daha fazla sevdikleri ifade edilmiştir. **OGTÖ-2:** “konuyu öğrenmemi kolaylaştırdı arkadaşlarımla birlikte eğlendim eğlenmekle öğrenmek çok eğlenceli olduğu için arkadaşlarımla hem ilişkimi hem de

derslerimi etkiledi. Sosyal bilgiler dersi zevkli ama şimdi daha da kavramaya başladın mesela terimleri öğrenmeye meraklı olduğum için böyle oyunlarla birlikte daha çok öğrenmemi sağladı.” **OGTÖ-4:** “üretim dağıtım tüketim konusunu daha iyi anlamamı sağladı herkes konuyu karıştırıyordu etkinlikler sayesinde daha eğlenceli olduğundan kazanma hissiyatı ile birlikte doğru cevaplar verdiler böyle düşünüyorum. Hocam bütün öğrencilerin kavrama yeteneğini öğrenme duygularını arttırdı bu sayede her gün yapılmasını isteyerek daha çalışıyorlar ve bu konuyu ezberleyerek daha bilgilerinizi geliştiriyorlar.”

Sığınmacı öğrencilerle gerçekleştirilen odak grup görüşmelerinde de konuyu daha iyi anladıkları, daha iyi öğrendikleri ifade edilmiştir. **OGSÖ-6:** “öğrenmemi kolaylaştırdı heyecanlı bir şekilde anlatıyorsunuz diye faydalı oldu. Siz oyun oynattığınız zaman eğlenceli oluyor çünkü oyun var daha heyecanlı hale geliyor bu yüzden eğlenceli oluyor.” **OGSÖ-4:** “oyun öğrenmemi kolaylaştırdı siz oyunla bize top oynattırdınız bize kağıt verdiniz onun için de sorular vardı o yüzden anlamamızı kolaylaştırdı. Bu konu eğlenceli çünkü bize oyunla öğretiyorsunuz dersle beraber aynı anda.”

Bireysel ve odak grup görüşmelerinde katılımcılara yönlendirilen son soru “oyun temelli etkinlikler sınıf kurallarına uyma sürecinizi nasıl şekillendirmiştir?” sorusudur. Görüşmelerden elde edilen veriler içerik analiziyle çözümlenmiş, kategori ve kodlar halinde Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5. Oyun Temelli Etkinliklerle Sınıf Kurallarına Uymaya Yönelik Düşünceler

Kategori	Kuralların Gerekliliği	Olumlu	Olumsuz	Toplam
Kodlar	Oyunların etkisi	13	-	10
	Uyumumu arttırdı	5	-	5
	Sabırlı olmayı öğrendim	1	-	1
	Eskiden hiç uymuyordum	2	-	2
	Önceden sıkıcıydı	2	-	2
	Dikkatimi etkiledi	1	-	1
	Kurallara uymayı öğrenme	5	-	5
Toplam		29	-	29

Oyun temelli etkinliklerle sınıf kurallarına uymaya yönelik görüşler kuralların gerekliliği kategorisi altında oyunların etkisi, uyumumu arttırdı, sabırlı olmayı öğrendim, dikkatimi etkiledi vb. kodlarla değerlendirilmiştir (Tablo 5). Kategoriyeye ait örnek doğrudan ifadeler aşağıda verilmiştir.

BGTK-1: “Bu oyunlar etkinlikler sınıf kurallarına uyumumu etkiledi. Önceden kurallara hiç uymuyordum. Oyunların bazıları sıkıcıydı. Kaza-

namadığım zaman sıkıcı geliyordu". **BGTK- 4:** "sınıf kurallarını artık daha iyi uyuyorum". **BGTK-5:** "Oyunlarla daha sabırlı olmayı öğrendim kurallara uymayı öğrendim".

Türk öğrencilerle gerçekleştirilen odak grup görüşmelerine göre kurallara neden uyulması gerektiğini öğrendiklerini, kuralları öğrendikleri ifade edilmiştir. **OGTÖ-2:** "evet kurallara önceden hani böyle yapardım sonraları yoktu ama şimdi artık kuralları ne için olduğunu öğrendim." **OGTÖ-5:** "oyunlar etkinlikler olmadan önce daha az kural biliyordum oyunlar olunca kurallar daha da gelişti."

Sığınmacı öğrencilerle gerçekleştirilen odak grup görüşmelerinde iki farklı görüş tespti edilmiştir. İlki sınıf kurallarına uyumu etkilediği ikincisi ise oyun kurallarına uymanın sınıf kurallarına uymayı etkilemediği şeklindedir. **OGSÖ-2:** "oynadığımız zaman onun da kuralları var sınıfın da kuralları var her şeyin kuralları var her şeye uymak zorundayız uyumazsak tatsızlık çıkar bu oyunlar okul ve sınıf kurallarına da uymama etki etti." **OGSÖ-1:** "hayır etki etmedi."

Sonuç ve Tartışma

Sığınmacı ve Türk öğrencilerin bir arada bulunduğu sınıfta oyun temelli etkinliklerle sosyal bilgiler dersinin işlenmesinin öğrencilerin derse katılımına, ders öğretmeniyle ilişkilerine, arkadaşlık ilişkilerine, sınıf kurallarına uyumlarına ve dersin kazanımlarının etkili bir şekilde verilmesine olumlu katkı sağladığı belirlenmiştir.

Beş haftalık oyun etkinlikleriyle işlenen derse ait bireysel ve odak grup görüşmelerinde oyunların derse katılımı arttıran önemli bir faktör olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin oyunları sevmeleri, oyunların motive edici ve eğlendirici olması katılımı etkileyen faktörler olarak tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında oluşturulan oyun gruplarının Türk ve sığınmacı öğrencilerin karışımından olması öğrencilere iletişim kanallarını açmıştır. Derse katılım hep birlikte gerçekleşmiştir. Oyun etkinlikleri daha önce derse katılmayan, çekingen davranan sığınmacı öğrencilerin derse aktif katılımını sağlamıştır. Oyun etkinlikleri bu kapsamda sosyal bilgiler dersini farklılaştırmış, dersi öğrenciler için ilgi çekici hale getirmiştir. Sığınmacı öğrenciler açısından derse katılımı engelleyen önemli bir faktör de alan yazında da belirtildiği gibi dil problemidir. Ancak oyun etkinlikleri derse katılım açısından dil kaynaklı problemleri en aza indirmiştir. Sığınmacı öğrenciler oyunları anlamakta zorluk yaşamamış, asgari düzeyde de Türkçe dil bilgileriyle oyun etkinliklerini tamamlayabilmişlerdir.

Oyun temelli etkinliklerin öğrencilerin öğretmenle olan ilişkilerine yansımaları da olumlu olarak tespit edilmiştir. Hem Türk öğrenciler hem

sığınmacı öğrenciler öğretmenle ilişkilerinin olumlu yönde geliştiğini ifade etmiştir. Bu kapsamda dikkat çeken önemli bir bulgu öğrencilerin oyun etkinlikleriyle öğretmenlerinin farklı özelliklerinin var olduğunu keşfetmeleridir. Öğretmenlerinin eğlenceli, şakacı, komik ve sıcak olduğunun farkına varmışlardır. Dersin öğretmeniyle Türk öğrencilerin iletişim kurmaları sığınmacı öğrencilere göre daha kolaydır. Türk öğrencilerle öğretmen arasında dil probleminin bulunmaması iletişimin daha anlaşılabilir olmasını sağlamaktadır. Ancak sığınmacı öğrenciler için durum daha zordur. Bu nedenle oyun etkinlikleriyle öğretmenle sığınmacı öğrenciler arasındaki ilişki de olumlu gelişmiştir. Sığınmacı öğrenciler öğretmenlerini sevmeye başladıklarını daha önce iletişim kurmadıklarını ancak oyun etkinliklerinde öğretmenin kendilerine daha yakın davrandığını hissettiklerini ifade etmişlerdir. Burada esas olan öğretmenin oyun etkinlikleriyle birlikte sığınmacı öğrenciyle etkileşiminin artmasıdır.

Alan yazında sosyal bilgiler dersiyle ilgili en çok vurgulanan eksiklik farklı yöntem ve tekniklerin kullanılmamasıdır. Çalışmada oyun etkinliklerinin sosyal bilgiler dersini farklılaştırdığı, öğretmen öğrenci ve öğrenciler arası etkileşimi arttırdığı sonucuna varılmıştır. Öğrenciler arası iletişim ve etkileşim açısından oyun etkinliklerinin hem Türk öğrenciler arasındaki arkadaşlık ilişkilerine hem de sığınmacı ve Türk öğrenciler arasındaki arkadaşlık ilişkilerine katkı sağladığı belirlenmiştir. Alan yazında sıklıkla belirtilen sığınmacı öğrencilerin uyum problemleri, Türk öğrencilerle kaynaşmamaları oyun etkinlikleriyle en aza inmiştir. Aynı grup içerisinde yer alan sığınmacı ve Türk öğrenciler grupları için birlikte mücadele etmiş, ön yargıların anlamsız ve kötü olduğunun farkına varmış, oyunu kazanınca birlikte sevinmiş kaybedince de birlikte üzülmüştür. Oyun öncesinde hiç konuşmayan öğrenciler arkadaşlık kurmaya başlamıştır. Sığınmacı öğrenciler daha önce kendilerine isimleriyle hitap edilmediği “Suriyeli” gibi ifadelerle seslendirildiğini ancak oyun etkinlikleri sonrasında bu sorunun ortadan kalktığını ifade etmişlerdir. Katılımcı görüşlerinin hemen hepsi oyun etkinliklerinin arkadaşlık ilişkilerinde engel olmadığını hissettirdiğini ifade etmiştir. Alan yazında sığınmacı öğrencilerin yer aldığı sınıflarda oyun etkinliklerinin katkısına yönelik çalışmaya rastlanmasa da genel olarak sosyal bilgiler dersinde oyun etkinliklerinin kullanımına yönelik çalışmalar mevcuttur. Örneğin Uygun vd. (2018) çalışmasında eğitsel oyun etkinliklerinin öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirdiğini, arkadaşlarıyla etkileşimini arttırdığını tespit etmiştir.

Oyun temelli etkinliklerin öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırdığı, derse yönelik tutumlarını olumlu yönde değiştirdiği tespit edilmiştir. Daha

önceden dersi sevmeyen öğrenciler dersi çok sevmeye başladıklarını ifade etmiştir. Yeşilkaya'nın (2013) çalışması da bu sonucu destekler niteliktedir. Araştırmacı sosyal bilgiler dersinde eğitsel oyun etkinliklerinin derse yönelik tutum açısından deney grubu öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çağır'da (2020) akıl ve zeka oyunlarının kullanımının öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumunu olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Pehlivan ve Demirel'de (2022), çalışmalarında sosyal bilgiler dersinde örnek olay yöntemi ve oyun yoluyla öğretimi karşılaştırmış ve toplam erişimi, bilgi düzeyi erişimi ve kavrama düzeyindeki erişimde eğitsel oyunların kullanıldığı grup lehine anlamlı bir fark tespit etmişlerdir.

Oyun etkinlikleri aynı zamanda öğrencilerin sınıf ve okul kurallarına uyumunu da etkilemiştir. Oyun etkinliklerindeki kuralların gerekliliği sınıf ve okul kurallarının da gerekli olduğu düşüncesini uyandırmıştır.

Oyun etkinlikleri dersi öğretim boyutundan daha öteye taşımıştır. Özellikle Türk öğrencilerle sığınmacı öğrenciler arasındaki uyumu kolaylaştırmış, öğrencilerin kendi deyimleriyle birbirlerinin aynı olduğunun farkına varmalarına yardımcı olmuştur. Bu kapsamda oyun etkinliklerin ön yargıların ve kalıp yargıların kırılmasında önemli bir yere sahip olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Öneriler

Oyunlar çocuklar için hiç şüphesiz çok önemlidir. Bir anlamda oyun etkinlikleri çocuğu problem ortamından, problemleri durumlardan uzak tutmayı içermektedir. Bilindiği üzere çocuk oyunlarının önemi evrenseldir. İrk, etnisite, milliyet ayrımı olmaksızın her çok çocuk için oyun kıymetlidir. Bu kapsamda eğitsel oyunlardan eğitim öğretim ortamlarında faydalanılmalı ve öğretmenlerin derslerinde eğitsel oyunları kullanmaları teşvik edilmelidir. Ayrıca araştırmacılar alan yazında bu noktada yer alan boşluğu doldurmak ve mevcut problemlere çözüm üreten modeller geliştirmek amacıyla deneysel çalışmalar ve eylem araştırmaları yapabilirler. Özellikle lisansüstü düzeydeki çalışmalar için araştırmacıların bu alana teşvik edilmesi önemlidir.

Kaynaklar

AYTAÇLI, B. (2012). Durum Çalışmasına Ayrıntılı Bir Bakış. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 1-9.

BAYRAM, Y.T.-ÇALIŞKAN, H. (2019). Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Oyunlaştırılmış Yaratıcı Etkinlikler: Bir Eylem Araştırması. *Journal Of Individual Differences In Education*, 1(1), 30-49.

BİNGÖLBALI, A.-YALÇIN, N., & BATDI, V. (2023). Ortaöğretim Kademisinde Oyun Temelli Uygulamaların Karma-Meta Yöntemi ile Analizi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(3), 1117-1129.

BULUT, S.-SOYSAL, Ö.K.-GÜLÇİÇEK, D.(2018). Suriyeli Öğrencilerin Türkçe Öğretmeni Olmak: Suriyeli Öğrencilerin Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(2), 1210-1238.

CRESWELL, J.W. (2007). Educational Research Planning, Conducting And Evaluating Quantitative And Qualitative Research (3. Ed.). USA: Merii Prentice Hall.

ÇAĞIR, S. (2020). Sosyal Bilgiler Kavramlarının Öğretiminde Zekâ ve Akıl Oyunları. *Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

ÇAVUŞ R.-KULAK B.-BERK, H.- ÖZTUNA KAPLAN, A. (2011). Fen ve Teknoloji Öğretiminde Oyun Etkinlikleri ve Günlük Hayattaki Oyunların Derse Uyarlanması. *İgder İstanbul, Gönüllü Eğitimciler Derneği, Fen ve Teknoloji Öğretmenleri Zirvesi*.

ÇİL, O.-SEFER, F. (2021). Sınıf Öğretmenlerinin Oyun Temelli Matematik Etkinliklerine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(3), 1366-1385.

FAİZ, M. (2021). 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eğitsel Oyun Kullanımı. KARADENİZ, O. ve ER, H. (Ed.), Eğitsel Oyunlarla Sosyal Bilgiler Öğretimi İçinde (s. 97-153). Pegem Akademi.

GERRİNG, J. (2007). Case study research: principles and practices. *New York: Cambridge University Press*.

<https://www.goc.gov.tr/multeci>

<https://www.unhcr.org/tr/35627-forced-displacement-hit-record-high-in-2021-with-too-few-able-to-go-home.html>. 20.02.2024/ 17:11

KARADENİZ, O.-ER, H. (2021). 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eğitsel Oyun Kullanımı. Karadeniz, O. ve Er, H. (Ed.), Eğitsel Oyunlarla Sosyal Bilgiler Öğretimi İçinde (s. 154-208). Pegem Akademi.

KOÇYİĞİT, S., TUĞLUK, M. N., KÖK, M. (2007). Çocuğun Gelişim Sürecinde Eğitsel Bir Etkinlik Olarak Oyun. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*(16), 324-342.

LEVENT, F.-ÇAYAK, S. (2017). Türkiye'deki Suriyeli Öğrencilerin Eğitimine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(27), 21-46.

MERRİAM, S. B. (2009). A Guide to Design and Implementation (3. Baskı). S. Turan, Çev. Ed.). *Nobel*.

PAKER, T. (2015). Durum Çalışması. F. N. Seggie ve Y. Bayyurt (editörler), Nitel Araştırma: Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımları. (ss. 119-134). *Ankara Anı Yayıncılık*.

PEHLİVAN, H.-DEMİREL, Ö. (2022). Örnek Olay ve Oyun Yoluyla Öğretimin Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenme Düzeyine Etkisi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 12(3), 1923-1932.

SARITAŞ, E.-ŞAHİN, Ü.-ÇATALBAŞ, G. (2016). İlkokullarda Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Karşılaşılan Sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (Ek1), 208-229.

SONGÜR, N.-OLGUN, O. (2020). Geçici Koruma Statüsündeki Suriye Kökenli Öğrencilerin Eğitim Gördükleri İlkokullarda Yaşanan Sorunlar: Ankara-Altındağ İlçesi Örneği. *Third Sector Social Economic Review*, 55(4), 2969-2996.

ŞİMŞİR, Z.-DİLMAÇ, B. (2018). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim Gördüğü Okullarda Öğretmenlerin Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Elementary Education Online*, 17(2).

TANRIKULU, F. (2018). Suriye Krizi Sonrası Türkiye'deki Sığınmacıların ve Göçmenlerin Eğitimi: Geçmiş, Bugün Ve Gelecek Perspektifleri. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3), 2585-2604.

TAVŞANCIL, E.-ASLAN, A. E. (2001). Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri. *Epsilon*.

UYGUN, K., AKKEYİK, U.-ÖZTÜRK, C. (2018). Eğitsel Oyunların Sosyal Bilgiler Öğretimine Etkisi: Etkinlik Örneği. *Araştırma ve Deneyim Dergisi (Adeder) Research And Experience Journal (Rej)* 3 (2), Aralık, 2018

ÜNAL, S. (2014). Türkiye'nin Beklenmedik Konukları: "Öteki" Bağlamında Yabancı Göçmen ve Mülteci Deneyimi. *Journal of World of Turks*, 6(3), 65-89.

YEŞİLKAYA, İ. (2013). 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi "Zaman İçinde Bilim" Ünitesinin Eğitsel Oyun Yöntemi ile Öğretimi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

YILDIRIM, A., ŞİMŞEK, H. (2018). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, *Seçkin Yayıncılık*.

YİN, R. K. (2003). Case Study Research: Design And Methods. *London Sage: Publications*.

Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi (FÜHAD)
Cilt: 11, Sayı: 21, Mart 2024, s. 71-88, ISSN: 2148-2527

Journal of Harput Studies, Vol. 11, Issue 21, March 2024, pp. 71-88

Araştırma Makalesi/Research Article

ERNİS KÖY ENSTİTÜSÜ*

Village Institute of Ernis

Batuhan DEMİR Turgay MURAT*****

Geliş/Received: 28.04.2024

Kabul/Accepted: 29.05.2024

Öz

Cumhuriyetin ilanıyla başlayan siyasal alandaki köklü değişim adımları diğer alanlarda da bir bütün olarak devam etmiştir. Bu açıdan sosyal, kültürel, ekonomik, askeri ve eğitim alanında birçok yenilik yapılmaya başlanmış, kurumlar açılmış ve bu sayede modern Türkiye'nin dönüşümü başlamıştır. Bu dönüşüm hareketinin temel taşı ise toplumun ihtiyaçlarına cevap verecek, özgür ruhlu, araştırma-incelemeyi ilke edinen, çağdaş gelişmeleri esas alan ve modern yöntemleri kullanacak bir eğitim sistemi bu dönüşümü sağlayacaktır.

Bu çağdaş gelişmelerin yaşanabilmesi ve uygulamaya koyulabilmesi için Mustafa Kemal Atatürk'ün de ısrarla dile getirdiği, kırsal kalkınmayı gerçekleştirmek için bu bölgelerde açılacak okullar ile kırsal bölgelerdeki eğitim seviyesini artırarak kırsal ile kent arasındaki farkları ortadan kaldırmayı hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda açılmış olan Köy Enstitüleri bu misyonu başarıyla üstlenmiştir. Taassuptan uzak, seküler anlayışa sahip modern bir toplum yapısı bu okullarda gerçekleştirilen eğitim faaliyetleriyle oluşturulmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada son kurulan Köy Enstitüsü olan Ernis Köy Enstitüsü'nü inceleyip, uyguladığı eğitim metotlarını, ideolojik unsurların bu enstitünün açılışına etkilerini, kuruluş aşamasında yaşanan olayları, enstitü binalarının yapıma aşamalarını detaylı bir şekilde inceleyeceğiz. Demokrat Parti'nin iktidara geldikten sonra bu okullara bakış açısının oluşturduğu kaotik ortamda enstitülerin eğitim faaliyetlerinde yaşanan değişimi, öğretmen ve öğrencilerin bu ortamda

* Bu çalışma Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim dalında devam eden "Köy Enstitüleri'nin İlk ve Son Kurumları: Kızılçullu ve Ernis Köy Enstitüsü" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Şanlıurfa Tes-İş Anadolu Lisesi Tarih Öğretmeni ve Yüksek Lisans Öğrencisi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, batuhan_1071@hotmail.com, ORCID:0009-0004-7210-5749.

*** Doç.Dr., Fırat Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Tarih Bölümü, turgaymurat@firat.edu.tr, ORCID:0000-0003-2428-088X

yaşadıkları sorunları, dönemin değişen siyasal konjonktürünün enstitülerin faaliyetlerini kısıtlamaya ve sonrasında kapatılma sürecine giden aşamaları irdeleyeceğiz.

Anahtar Kelimeler: Köy Enstitüleri, Ernis Köy Enstitüsü, Demokrat Parti Dönemi Köy Enstitüleri, Eğitim, Çağdaş Eğitim Yöntemleri

Abstract

The steps of radical change in the political field, which started with the proclamation of the Republic, continued as a whole in other areas as well. In this respect, many innovations have started to be made in the fields of social, cultural, economic, military and education, institutions have been opened, and thus the transformation of modern Türkiye has begun. The cornerstone of this transformation movement is an education system that will respond to the needs of the society, be free-spirited, adopt research and examination as a principle, be based on contemporary developments and use modern methods.

In order to experience and implement these contemporary developments, Mustafa Kemal Atatürk insisted that in order to ensure rural development, first of all, the educational differences between the peasants and the people living in the city should be eliminated. The Village Institutes, which were opened in line with this goal, have successfully undertaken this mission. A modern society structure with a secular understanding far from bigotry has been tried to be created through educational activities carried out in these schools.

In this study, we will examine the Ernis Village Institute, which is the last established Village Institute, and examine in detail the educational methods it has applied, the effects of ideological elements on the opening of this institute, the events that took place during the establishment phase, and the stages of the construction of the institute buildings in detail. We will examine the change in the educational activities of the institutes in the chaotic environment created by the Democratic Party's perspective on these schools after coming to power, the problems experienced by the instructors and students in this environment, the stages that led to the changing political conjuncture of the period, the restriction of the activities of the institutes and the subsequent closure process.

Keywords: Village Institutes, Ernis Village Institute, Democratic Party Period Village Institutes, Education, Contemporary Education Methods

Giriş

Osmanlı Devleti'nde, toplumsal hayat içerisinde eğitim-öğretim faaliyetlerinin yetersiz olması, medreselerin yaygınlaştırılmaması, alfabenin öğrenme zorluğu vb. sebeplerden dolayı toplam nüfus içerisindeki okuma yazma oranı oldukça düşük seviyede kalmıştır. Bu sorun Cumhuriyet'in ilk yıllarında çeşitli değişiklikler göstermiş olsa da tam anlamıyla istenilen seviyeye gilememiş, Anadolu'nun tamamına yayılmamıştır. 1935 yılı

nüfus sayımı istatistiklerine göre okuma yazma bilmeyenlerin oranının erkeklerde %76,7 kadınlarda ise 91,8'dir.¹ İstatistik Umum Müdürlüğü'nün 1940 ders yılı başındaki tespitlerine göre şehir ve kasabalarda okul çağındaki çocukların %39,4'ü, köylerdekinin de %78'i okuma yazma bilmemektedir.² Bu durum kırsal kesimde yaşayan halkın eğitim seviyesinin artırılması için köy eğitimi ve köyün kalkındırılması çalışmalarına ağırlık verilmesini sağlamıştır. Bu çalışmalar sonrasında birçok araştırma ve incelemeler yapılmış, çeşitli çalıştaylar düzenlenmiş, yerli ve yabancı uzmanlar ülkemize davet edilmiş, yapacakları incelemeler sonrasında rapor sunmaları istenerek, bu olumsuz durumun ivedilikle çözüme kavuşturulması amaçlanmıştır.

Bu süreçte köy çocuklarının eğitilmesi hususunda kapsamlı çalışma yapan uzmanlardan birisi olan Amerikalı eğitimci John Dewey 1924 yılında hazırlamış olduğu 'Türkiye Maarifi Hakkında Rapor' adlı çalışmasında; öğretmenlerin yetişme sisteminin köy hayatının temeli olan çiftçilerin ihtiyaçları doğrultusunda olması ve köylere hızlı bir şekilde okul yapılması gibi çeşitli önerilerde bulunmuştur. (Dewey, 1999:19-22) Yabancı uzmanların yanında Türk uzmanların görüşleri ve önerileri de dikkate alınarak eğitim sistemimizin güncellenmesi ve köylerdeki okur-yazar oranını artırma hususunda çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Temel amaç ise "üretim içinde üretim" olarak belirlenmiştir. Buna en uygun proje ise "Köy Enstitüleri" sistemidir. Bu Enstitüler, çağdaşı olan eğitim kurumlarından farklı olarak mesleki eğitim, halk eğitimi, ziraat hayvancılık, müzik, yapı-inşaat ve diğer derslerle beraber köylünün ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte bir müfredata sahip olmuşlardır. Bu amaçlar doğrultusunda ilk olarak İzmir ve Eskişehir'de Köy Öğretmen Okulları açılmıştır. Daha sonrasında Köy Enstitüleri adını alacak bu okulları Anadolu'nun tamamına yaymak amacıyla birçok yerde yeni enstitüler açılmıştır.

Köy Enstitüleri'nin kuruluş amaçlarını inceleyecek olursak;

- Köylüye okuma-yazma eğitimi vermenin yanında halkı bilinçlendirmek,
- Eğitim çalışmaları ile tarımı kalkındırmak, ziraat-bahçe faaliyetleriyle köylünün mesleki bilgi donanımını arttırmak,
- Öğretmen olarak yetiştirilecek kişilerin o bölgeden seçilerek, yetiştirildikten sonra tekrar yaşadıkları bölgelere gönderilerek orada istihdam edilmesi ile hem öğretmen-köylü arasındaki uyumsuzluk sorunlarını ortadan kaldırmak hem de öğretmenlerin uzun süre köylerde görev yapmalarını düşündürmüştü,

¹ Köy Enstitüleri Kanunu, 1940:14.

² Maarif Vekâleti, 2003:1-2.

- Köy halkının bilinç seviyesini yükselterek ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal alanda etkin kılınması amaçlanmıştır.

Eğitim sistemimizdeki diğer bir sorun da öğretmen yetiştirme ve bu öğretmenlerin kırsal bölgelerde istihdam edilmesi meselesiydi. Bu sorun da Köy Enstitüleri ile ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır.

1. KÖY ENSTİTÜLERİNİN KURULUŞU

Cumhuriyet ilan edildiğinde ülkenin bir an evvel kalkınması mecburiyeti doğmuş, ancak toplumun büyük bir kısmının eğitim ve öğretimden yoksun olması, kalkınma çabalarının önünde büyük bir engel olarak görülmüştür. Bu sorunun çözümü için öncelikle bireylere okuma-yazma öğretilmesi gerekmekte ve böylece halkın eğitim ve öğretim seviyesinin arttırılarak, bilinç düzeyinin yükseltilmesi amaçlanmıştır. (Akar, 2011)

Köy Enstitüleri Sistemi, bir köy eğitimi davası olmakla beraber ondan daha fazla Türk toplumunun eğitilmesi idi. Bu noktada kalkınmak zorunda olan ülkemizin iki önemli sorununa değinilmiştir:

- Türkiye nüfusunun %70'den fazlasını oluşturan köy halkının eğitimini sağlamak(1935)
- Köyde yetişen çocukların eğitim faaliyetlerinin tamamlanması sonucunda öğretmen olarak köylere gönderilmesi suretiyle; önce düşüncelerde başlayan bir değişime yol açmak ve kalkınma sorununu köyü en iyi tanıyanlara bırakmak. (Kaplukan, 2010:172-194)

Köy Enstitüleri resmi olarak 17 Nisan 1941 tarihli ve 3803 sayılı yasa ile kurulmuş, Köy Öğretmen Okulları Köy Enstitülerine dönüştürülmüştür. Enstitülerin açılmasını sağlayan yasa tasarısını, dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel ve İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç hazırlamıştır.

Köy Enstitüleri'nin kurulduğu dönemde tartışılan konulardan biri de bu okullara "enstitü" isminin verilmesidir. Neden "enstitü" kavramının kullanıldığını dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel şu şekilde ifade etmiştir: "Bazı ülkelerde büyük, yüksek ve uygulamalı okullar" anlamına geldiğinden dolayı bu kavramı kullandıklarını ifade etmiştir. Diğer taraftan içinde yalnız kuramsal, teorik dersler değil aynı zamanda uygulamalı tarım ve teknik çalışmalar yapıldığı için de Enstitü adını verdiklerinden bahsetmiştir." (Türkoğlu, 1997:156)

Bir diğer görüş de "Bu okulların çok yönlü olması, amacının yalnızca öğretmen yetiştirmek olmayıp, sağlık memuru, teknisyen, ebe, hemşire ve

tarım ile ilgili meslek sahipleri yetiştirmesinden” bu isim verilmiştir. (Demirkaya Güler, 2015:191-192)

Enstitüler, köy öğretmeni ve köye faydalı olacak meslek mensuplarını yetiştirmek amacıyla, tarıma elverişli arazisi bulunan yerlerde Maarif Vekilliği günümüz adıyla Milli Eğitim Bakanlığı tarafından açılmışlardır. Öğrenim süresi en az 5 yıl olan enstitülere, tam devreli köy ilkokullarını bitirmiş sağlıklı ve yetenekli köyde yetişmiş çocuklar seçilerek alınmışlardır. (Kalyoncuoğlu, 2002:239)

Köy Enstitüleri’nde görev yapan öğretmenler az bir maaş aldıkları için devlete fazlaca bir yük de oluşturmamışlardır. (Koçer, 1973:1-19) Bu durum Enstitülerin kurulmasına önemli bir basamak oluşturmuştur. Bunun yanında, Köy Öğretmen Kurslarındaki “grup tartışmaları ve öğretmen- öğrenci çalışma birliği” yöntemleri Köy Enstitüleri’ne de model oluşturmuştur.

Bir yandan öğretmen yetiştirme işine hız verilirken diğer taraftan da nüfusu 400’den fazla olan köylerin ihtiyacını karşılamak için 3704 sayılı yasa ile Köy Öğretmen Okulları açılmıştır. Eğitimin amaçları içerisinde kalkınma ve tarımda modernleşme, dolayısıyla köycülük hareketi ortaya çıkmaktadır. (Yılmaz, 2013:15)

İlk olarak İzmir-Kızılçullu ve Eskişehir-Hasanoğlan’da bu Köy Öğretmen Okulları açılmıştır. Açılan bu okullardan sonra Lüleburgaz-Kepez (1938) ve 1939’da da Kastamonu-Gölköy’de Köy Öğretmen Okulları açılmıştır. Bu okulların binaları bizzat okulun öğretmen, eğitimci ve öğrencileri tarafından inşa edilmiştir.³ 17 Nisan 1940 tarihinde 3803 sayılı Köy Enstitüleri Kanunu çıkınca Köy Öğretmen Okulları, daha önceden planlandığı gibi “Köy Enstitüsü” adını alarak, 5 yıllık eğitim veren okullara dönüştürülmüştür. Bu kanun sonucunda öncelikle 17 Köy Enstitüsü açılmıştır. Bunun yanında 1942-1943 eğitim-öğretim döneminde Ankara Hasanoğlan Köy Enstitüsü’ne üç yıl süreli Yüksek Köy Enstitüsü eklenmiş, buraya Köy Enstitüleri’nden başarılı olan öğrenciler sınavla alınmıştır. 1948 yılında Köy Enstitüsü sayısı 21’e yükselmiştir. Yeni açılan Köy Enstitüleri kuruluş yerleri ve tarihleri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Yerler	Tarih
İzmir –Kızılçullu	1937
Eskişehir –Çifteler	1937
Kırklareli, Lüleburgaz –Kepez	1938
Kastamonu -Gölköy	1939

³ Maarif Vekilliği (MV). *Köy Enstitüleri 1*. İstanbul: Maarif Matbaası. (1941).

Malatya-Akçadağ	1940
Antalya -Aksu	1940
Samsun, Lâdik- Akpınar	1940
İzmit, Adapazarı-Arifiye	1940
Trabzon –Beşikdüzü	1940
Kars –Cılavuz	1940
Adana, Haruniye-Düziçi	1940
Isparta –Gönen	1940
Kayseri –Pazarören	1940
Balıkesir –Savaştepe	1940
Ankara –Hasanoğlan	1941
Konya –İvriz	1941
Sivas –Pamukpınar	1941
Erzurum –Pulur	1942
Diyarbakır Ergani –Dicle	1944
Aydın –Ortaklar	1944
Van, Erciş –Ernis	1948 ⁴

Şekil 1: Türkiye’de Köy Enstitüleri’nin Haritada Konumları

Kaynak: Hatice Kaçar, *Türkiye’de Köy Enstitüleri’nin Toplumsal Değişimdeki Yeri*, İzmir, 2011.

⁴ TDV İslam Ansiklopedisi. (2019). 12,12,2019 tarihinde <http://islamansiklopedisi.org.tr/koy-enstitüsü>

2.1. Enstitülerde Uygulanan Öğretim Yöntemleri

Köy Enstitüleri'nin fikir babası olarak bilinen İsmail Hakkı Tonguç hazırlamış olduğu Canlandırılacak Köy Enstitüleri adlı eserinde Enstitülerin uygulayacağı öğretim yöntemlerini şu şekilde sıralamıştır:

1. Köy çocukları tarafından yapılan işler, bu çocuklara özgü iş yerleri iş araçları üzerinde yapılan çalışmalar
2. Köy çocuklarının oyunları bunlara özgü oyun yerleri, spor alanları üzerinde yapılan araştırmalar
3. Çocuğu eğitici işler, okulu bulunmayan köylerdeki çocukların kendi kendilerini eğitmeleri, yetiştirmeleri için, başvurulacak önlemler hakkında yapılan araştırmalar
4. Köy çocuklarının güzel sanatlar konusunda eğitilmelerini sağlayıcı faaliyetler üzerine yapılan araştırmalar (Köye edebi eser resim, heykel, müzik ve milli danslar sokmanın ve yaymanın çareleri)
5. Köyde yaşayan insanlara ve bizzat köy çocuklarına okuma alışkanlığı kazandırılmasını sağlayıcı önlemlere dair araştırmalar
6. Köy çocuklarının dilleriyle yazı dili arasındaki farklar üzerinde araştırmalar
7. Memleketi tanıma ve tanıtmaya amacı ile köy çocukları için düzenlenecek gezi çalışmalarına dair araştırmalar
8. Köy çocuklarını sinemadan yararlandırma önlemleri üzerine yapılan araştırmalar
9. Köy çocuklarına özgü müzeler, sürekli, geçici ve gezici müzeler sorunu üzerinde yapılan araştırmalar
10. Okuma yazma bilmeyen köylülerin yetiştirilmesi için alınması gereken önlemler üzerinde araştırmalar
11. Köyde okul dışı eğitim yöntemlerini araştırma ve tanıtmaya faaliyetleri (Tonguç, 2019:533-534)

2.2. Enstitülerde Uygulanan Değerlendirme Yöntemleri

Köy Enstitüleri'nde öğrencilerin yapmış olduğu eğitim-öğretim faaliyetlerini bütüncül olarak değerlendirebilecek bir sisteme ihtiyaç duyulmuştur. Bu değerlendirme sisteminin iki önemli dayanak noktası vardır. Bunlardan biri öğrenciyi "kül halinde" keşfedebilmektir. Bir diğeri ise öğrenciyi "elemek" yerine "yönelmek"ti. (Türkoğlu, 2019:400) Öğrencilerin bu şekildeki kapsayıcı bir yöntem ile değerlendirilmesi Enstitü' deki demokratik eğitimin temel ilkelerinden birisiydi. Öğretmenlerin burada öğrenciler hakkında tuttukları not defteri öğrencilerin başarısızlıklarını yüzüne vurabilecekleri bir not defteri değildi. Eğitim sonucunda öğrencilere verilecek olan notlar onları yargılamaya yönelik olarak kullanılacak bir araç değildi.

Enstitülerin ortamı verilen derslerin ileri seviyede öğrenilmesini sağlayarak, öğretmen ve öğrenciyi etkin hale getiren çok sayıda çalışma gerçekleştirilmiştir. Derslikler, deney atölyeleri, işlikler, oyun ve spor sahaları, tuğla ocakları, tarlalar, sebze ve meyve bahçeleri, bağlar, zeytinlikler, fidanlıklar, ahırlar ve kümesler, uygulamaya gidilen köyler, başka enstitüler, gezi yapılan yerler vb. alanlar öğrencilerin eğitim aldıkları sosyal çevrenin önemli bölümleridir. (Türkoğlu, 2019:401) Enstitülerin bu kadar zengin bir içeriğe sahip olması öğretmenlerin uygulamaya çalıştığı “öğrenci merkezli anlayış” için büyük öneme sahiptir. Çünkü eğitim-öğretim faaliyetlerinin en önemli amacı öğrenciyi aktif hale getirmek öğretmenlerin en önemli amaçlarından biridir.

2.3.Enstitülerdeki Eğitim Faaliyetleri ve İşleyişi

Enstitülerde haftalık öğretmen ve diğer görevlilerin de katılımıyla toplantı yapılarak haftanın değerlendirilmesi yapıldı. Bu yöntem, öğrencilerin analiz, sorun çözme, tahlil etme ve eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesinde büyük öneme sahiptir. Bu toplantılar sırasında bir öğrenci müdürün yerine geçerek toplantıya başkanlık eder ve bu sayede öğrencilerin idarenin baskısı altına girmesi engellenirdi. Enstitülerde her öğrencinin en az bir çalgı aleti çalması zorunlu tutulmuştur. Mandolin, gitar, flüt, akordeon, saz, piyano, keman vb. enstrümanlar müzik derslerinde kullanılmıştır. Enstitülük öğrencilerin müziksel yeteneklerinin belli bir seviyeye geldiğini gören köylüler, köylerine gelen öğretmenleri bu sayede büyük bir memnuniyetle karşılamışlardır. (Kirby, 2019:359)

Enstitüler, yabancı dil öğretimi konusunda da oldukça avantajlı okullardır. Buralarda yer alan zengin kütüphaneler ve uzman öğretmenlerin varlığı öğrencilerin alacağı dil eğitiminin de kalitesini önemli ölçüde arttırmıştır. (Türkoğlu, 2019:437) Dil eğitiminin yanında öğrencilerin sosyal hayatlarını düzenleyecek olan ders ve sosyal etkinlikler ile günlük eğitimler dolu dolu geçmiştir. Diğer taraftan sanatsal eğitime ve sportif çalışmalara da büyük önem verilmiştir. Öğrencilerin tiyatro, şiir okuma, gösteri gibi sanatsal faaliyetlere ilgi duyulması sağlanmış, her gün ders öncesinde halk oyunları oynanmış, voleybol, futbol vb. sportif aktiviteler gerçekleştirilmiştir. Bu sayede öğrencilerin hem zihinsel hem de bedensel sağlık durumlarının dinç tutulması sağlanmıştır.

3. Son Köy Enstitüsü Ernis

Anadolu'nun tamamına yayılmak istenilen eğitim seferberliği hareketinden Doğu bölgesi de olumlu manada etkilenmiştir. Bu doğrultuda Van'da halkın sanatsal ve kültürel eğitimine katkı sağlamak amacıyla

1945'te Akşam Sanat Okulu'nun açılmasına karar verilmiştir. Bunların yanında bölgede yetersiz olan öğretmen sayısı da gerçekleştirilen atamalarla giderilmeye çalışılmıştır. Bu gelişmelerle beraber buradaki gençleri yüksek-öğretime hazırlamak amacıyla bir lisenin kurulması kararlaştırılmıştır (Van Gazetesi, 23 Aralık 1944).

Köy Enstitüleri'nin mimari ve dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel, Köy Enstitüleri ile ilgili olarak; "Şark Vilayetleri konusunda geçen sene Erzurum'da bir Köy Enstitüsü açmıştık. Diyarbakır bölgesinden sonra Van ve Muş illerinde de enstitü açmak için gerekli çalışma ve tetkikleri yapmaktayız. Köy Enstitüleri dört senelik eğitim sonucunda köylüye, her daim ötelenen ve yok sayılan, her daim kendisinden bir şeyler istenilmesine rağmen aksine kendisine karşılıksız hiçbir şey verilmeyen köye yeni şeyler vermek amacıyla bir yuva olmaya başlamıştır" (Aydın Tarihi, 1943, s.66) sözleriyle Köy Enstitüleri'ni desteklemiştir. Burada yapılacak çalışmalar başarıya ulaşırsa Van Gölü havzasında yer alan Muş ve Van'da bir enstitü açılması hedeflenmiştir.

Bu amaçla Dicle Köy Enstitüsü'ne bağlı olmak üzere Van İskelesi'nde 'Bölge Yatılı Uygulama Okulu' açılması kararlaştırıldı. Bu okulun açılması ile Dicle Köy Enstitüsü'nde uygulamalı öğrencilerin yetişmesi sağlanmış olup sonrasında da okulun bir enstitüye dönüştürülmesi planlanmıştır (Van Sesi Gazetesi, 23 Eylül 1948) Dönemin Milli Eğitim Bakanı Tahsin Banguoğlu, Van'daki gerekli çalışmalar yapıldıktan sonra Van sahilinde yer alan Ernis'te bir Köy Enstitüsü kurulmasını kararlaştırmış ve gerekli çalışmalar için Kazım Köni'yi görevlendirmiştir. (Kirby, 2019:398) Kazım Köni, bu dönemde İlköğretim Genel Müdürü olarak görev yapmaktaydı. Köni, gerekli incelemeleri yaptıktan sonra buranın Enstitü kurmaya uygun bir arazi olduğunu Ankara'ya bildirmiş ve bu konuda şunları söylemiştir: "Ernis, yeterli arazisi, suyu ve başlangıçta tamir edilerek kullanılabilir taş binaları bulunmasından dolayı amacımız için uygundur. Her türlü imar faaliyetine elverişlidir. Tek kusur, binaların yakınında yer alan 50 dekarlık sazlık ve bataklık arazidir. Sinek ve sıtma çoktur. Sağlık Bakanlığı'nın yardımıyla bu bataklık kısa zamanda kurutulmalıdır. Bu tehlike ortadan kaldırılmadan hiçbir çalışma yapılamaz. Sağlık Bakanlığı'nın şahsi ilgisiyle gönderilecek ekibin, acele bataklığın incelenmesi gerekiyor" (Koni, 1948: 15) sözleriyle bölgenin Enstitü'nün kurulmasının uygun olduğunu belirtmiştir.

Van-Ernis'te Köy Enstitüsü kurulması kararı alındıktan sonra ilk olarak, Erzurum-Pulur Köy Enstitüsü'nde okuyan öğrencilerle beraber Bitlis, Van, Muş, Hakkâri, Bitlis ve Ağrı gibi çevre illerde yer alan 110 öğrencinin alınmasına karar verilmiştir. Enstitü'nün açılması için gerekli tüm hazırlıklar

ve alt yapı çalışmaları yapıldıktan sonra 18 Kasım 1948 de Ernis Köy Enstitüsü açılmıştır (Ayın Tarihi, 1948, s.30).

Şekil 2: Ernis Köy Enstitüsü, Öğretmen ve Öğrencileri
Kaynak: Ernis Köy Enstitüsü, 1948, <http://tr.pinterest.com>

Şekil 3: Ernis Köy Enstitüsü, Derslikler (2022)
Kaynak: Şehri Van Gazetesi, Fatma Nur Polatcan

Ernis Köy Enstitüsü'nün Van'da açılmış olması bu bölgesinin gelişmesi için önemli bir gelişmedir. Çünkü daha öncesinde bu tarihe kadar bölgede hiçbir yükseköğretim kurumunun açılmamış olması bu Enstitü'nün önemini daha da arttırmıştır. Van Gölü havzasında yer alan öğrenciler için artık uygulamalı eğitim başlamış, tarım ve hayvancılık ile ilgili teorik dersler yerine uygulamalı eğitim verilerek öğrencilerin köylülere rol-model olması sağlanmış ve bölge insanının kalkınmasına büyük katkı sağlamışlardır.

3.1. Ernis'te Görev Yapan Müzik Öğretmeni Nezir Şener Anlatıyor

1948-1949 Eğitim-Öğretim döneminde Van'da bir Köy Enstitüsü açılacağını ve enstitünün ilk etapta gönüllü 110 öğrenciyi kabul edeceğini duydum. Ben de bu okula kaydımı yaptırdım. Eğitimci Mustafa Yaldir'ın peşine takılıp yaptığımız uzun bir seyahatin ardından Ernis Köyü yakınlarındaki "Gül Bahçesi" adını verdiğimiz bölgeye kavuştuk ve okulumuzun adı Ernis Köy Enstitüsü oldu (Van Bölge Gazetesi, 23 Ocak 2017, s.2).

Şekil 6: Ernis Köy Enstitüsü, Mutfak ve Yemekhane (2022)

Kaynak: Şehri Van Gazetesi, Fatma Nur Polatcan

Burada kısıtlı ödeneklerle geçinmek zorundaydık ve menüde sık sık pırasa yemeği çıkıyordu. Ancak pırasa yeme alışkanlığımız yoktu. Eğitim başımız Nazif Balcı bu durumun farkına varınca bizlere "*Bu sebzeyi yemeyenlerin vücutlarının gelişmeyeceğini, sağlıksız, çirkin ve çabuk yaşlanacağını hatta çocuklarının da aynı kaderi paylaşacağını*" söyledi. Bu konuşmadan çok etkilenmiştik ve ertesi gün herkes tabağında bir lokma bile bırakmadan tüm pırasa yemeğini bitirmişti (Van Bölge Gazetesi, 23 Ocak 2017, s.4).

Okulumuzda sosyal etkinlikler yoğun olarak yapılıyordu. Her sabah kahvaltı ile ders saatleri arasında halk oyunları öğretimi çalışmalarına klarnet çalarak katılırdım. 1952 Helsinki Olimpiyatlarını, Enstitü bahçesine yerleştirilen hoparlörlerden dinleyip, güreşçilerimizin zaferlerini hep beraber kutlamıştık. Yalnız bu eğlenceli günler ve sakin ortam uzun sürmedi. DP Hükümeti'nin Köy Enstitüleri'ne indirdiği büyük darbeyi yine aynı hoparlörlerden duyduk ve kahrolduk. Çünkü 1954 yılında Köy Enstitüleri kapatıldı. Beş yıl süreli eğitim veren Enstitüler yerine altı yıl süreli eğitim

veren Köy Öğretmen Okulları açıldı. 1953-1954 döneminde mezun oldum ve bizim dönemimiz bu okulun ilk mezunlarından.

Mezun olduktan sonra Muradiye İlçesi'nin Anzaf Köyü'ne tayin oldum; ancak daha öncesinden başvuru yapmış olduğum Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü'nden çağrıldığım için Ankara'ya gittim ve 3 yıllık eğitimin ardından Müzik Öğretmeni olarak Erzincan'a atandım. Enstitüde almış olduğum müzik eğitiminin müzik öğretmenliği okumamda ve müzik temelimin oluşmasında çok büyük payı vardır (Van Bölge Gazetesi, 23 Ocak 2017, s.5).

Enstitüler kapatılıp Öğretmen Liseleri'ne dönüştürüldükten sonra burada eğitim gören Ali Durmuş da anılarını şu şekilde aktarıyor;

“1952’de ilkokula gittim, 1957’de ilkokulu bitirdim. Aynı yıl da sınava girdim, Alparslan Öğretmen Lisesi’ni kazandım. Burada 6 yıl okudum, 1963’te mezun oldum. Ben geldiğimde Köy Enstitüsü kapanmıştı; ancak ben öğretmen okulunda gayet iyi bir eğitim aldım. Burada yatılı okuyorduk, her şeyi devlet karşılıyordu. O dönemde Doğu Anadolu Bölgesi’nde bu okulun açılması çok büyük bir şanstı. Çünkü eğitim öğretime o zamanlarda önem veren pek kimse yoktu ve biz bu şansı iyi kullandık. Bu okul sayesinde öğretmen olduk, eğitim-öğretime katkı sağladık.” (Şehri Van Gazetesi, 30 Temmuz 2022, s.6).

Şekil 4: Ernis Köy Enstitüsü, Yatakhaneler (2022)
Kaynak: Şehri Van Gazetesi, Fatma Nur Polatcan

3.2.Fay Kirby'nin Ernis Köy Enstitüsü Hakkındaki Değerlendirmeleri

Fay Kirby, 1947-1950’li yıllarda Türkiye’ye gelmiş ve Köy Enstitüleri hakkında kapsamlı çalışmalar yapmıştır. Kirby, Enstitülerin kurulduğu böl-

gelere gerekli incelemeleri yapmak üzere sık sık ziyaretler düzenlemiştir. Çalışmalarında özellikle doğu bölgesinde kurulan Enstitülere ağırlık vermiştir. Bu ziyaretleri sonrasında gerekli incelemeleri yapmış ve elde ettiği çalışmalarını raporlaştırmıştır. Bu raporlarını kitap haline getirerek “ Türkiye’de Köy Enstitüleri ” adlı eserini meydana getirmiştir. Bu eser yabancı bir eğitim uzmanı tarafından Köy Enstitüleri hakkında hazırlanmış ilk kapsamlı eser olup, bu konuda araştırma yapanların en çok faydalandığı kaynak kitap haline gelmiştir.

Ernis Köy Enstitüsü hakkında gerekli inceleme ve değerlendirmeler de bulunan Fay Kirby, “Enstitünün kurulacağı yerin seçilmesi, sonrasında yapılan çalışmalar, binaların yapım aşamaları ve yapılan eğitim çalışmalarının yansıtılardan çok farklı olduğunu, daha öncesinde açılmış olan Enstitülere nazaran öğrencilerin işçi olarak çalıştırılmadığı ve verilen eğitimlerin daha nitelikli olduğu iddiasını kanıtlamak amacıyla gerekli faaliyetlerde bulduklarını” ifade etmiştir.

Kirby, Köni’nin Ernis Köy Enstitüsü’ndeki bataklık arazinin Sağlık Bakanlığı tarafından kurutulması için gerekli çalışmaların yapıldığı iddiasının gerçeği yansıtmadığını “Ernis’e 1952’de gittiğimizde oradaki bataklık yerinde olduğunu, kurutulmadığını söylemeye gerek yoktur” sözleriyle eleştirmiştir. (Kirby, 2019:487)

Kirby, Ernis’in bir Enstitü olması bir yana dursun Köy Öğretmen Okulu bile olabilmesi için gerekli yeterliliği sağlamadığını belirtmiştir. Ernis’in Köni’ye cazip gelen binalarının daha önceden ordu tarafından, kerpiçten yapılmış subay konutları olduğunu; bunların DP Hükümeti tarafından inşa edilmediği gerçeğini göz ardı ettiğini söylemiştir.

Köni’nin eski Enstitüleri sık sık eleştirdiği, sorunların Tonguç’un tembelliğinden ve iletişim eksikliğinden kaynaklandığı tezinin nesnel olmadığını belirtmiştir. Kirby’e göre : “Köni, başarısının heyecanı içerisinde, Enstitü açıldığı zaman öğrencilerin çadırlarda değil düzenli binalar ve sıcak yataklarında barındıracağını anlatıyor, bunun için yataklar, taşıt araçları yapı ekipleri ve ana unsur olan öğrencileri diğer Enstitülerden aldığını söylerken içine düştüğü çelişkiyi göremiyordu. Çünkü bunlar daha önceki dönemde gerçekleşmemiş olsaydı, kendisi nasıl bir Enstitü kurabilirdi ki, bu Köni’nin gözünde asla canlanmıyordu.” (Kirby, 2019:489)

Şekil 7: Ernis Köy Enstitüsü Hamam ve Lavabolar (2022)
Kaynak: Şehri Van Gazetesi, Fatma Nur Polatcan

Van'da açılacak olan bu Enstitü hakkında, özellikle fiziksel şartların uygun olmadığı konusundaki endişeler yetkililere aktarılmıştır. Bölge ikliminin sert olması, zorlu ulaşım koşullarına sahip olması, bu ulaşımın Van Gölü üzerinden yapılması ve gölün yüzeyinin kışın donması gibi birçok olumsuz koşula sahip olduğu bakanlık ile yapılan yazışmalarda da dile getirilmiştir.

1952 yılında Ernis gözden uzak konumu ile Köy Enstitüleri'nde yapılmış olan değişikliklerin ne tür sonuçlar verdiğinin en bariz örneği olarak karşımıza çıkmakta, ne gibi sonuçlar verdiğini ise bir laboratuvar deneyi gibi gözlemlenmeye açık haldedir. Müfettişlerin sık sık bölgeye gidip gelmelerinden dolayı burada soruşturmalara konu olacak hadiselerin yaşandığını anlayabiliyoruz. (Kirby, 2019:490)

1950 genel seçimlerinden sonra Demokrat Parti'nin iktidara gelmesiyle (Murat, 2015:105) ülkede meydana gelen siyasi, sosyal, dini ve kültürel değişim hareketinden en fazla etkilenen alanlardan birisi olan eğitim camiası radikal ve büyük değişimlere uğramıştır. Bundan en fazla etkilenen kurumlar ise Köy Enstitüleri'dir. CHP iktidarının son dönemlerine damgasını vuran bu okullar DP iktidarının ise ilk dönemlerinde siyasi figür olarak kullandığı, birçok farklı başarıya imza atmış olsalar da buna karşın kapatma sürecine götürdüğü kurumlardır. Bu dönemde muhafazakâr kesim ve CHP iktidarına karşı öç alma duygusuyla hareket eden bir grup tarafından haksız eleştiriler ve çeşitli iftiralarla Köy Enstitüleri yıpratılmış ve ağır darbeler almıştır. Köy

Enstitüleri'nin fikir babası ve kurucuları olan Hasan Ali Yücel ve İsmail Hakkı Tonguç'un görevden alınmaları, İnönü'nün bu haksız eleştiriler karşısında duramadığını ve bu okullara olan desteğini kestiğinin kanıtı olmuştur.

Şekil 5: Ernis Köy Enstitüsü, Öğretmen ve Öğrencileri

Kaynak: Van-Ernis Köy Enstitüsü, 1948, <https://tr.pinterest.com>

DP İktidarı tarafından 27 Ocak 1954'te çıkarılan 6234 sayılı "Köy Enstitüleri ile İlköğretmen Okullarının Birleştirilmesi Hakkında Kanun" ile Enstitüler tasfiye edilerek, yerlerine Öğretmen Okulları açıldı (TBMMTD, 1954:IX/27:370-378 Resmi Gazete, 1954: 8625). Bu kanun değişikliği ile Ernis Köy Enstitüsü de kapatılmıştır. İlerleyen yıllarda ise yerleşimden "Ünseli" olarak bahsedilmekte olup 1968 yılında "Ünseli" adını almıştır.

Ernis Köy Enstitüsü, 27 Ocak 1954 yılında diğer tüm Enstitüler ile birlikte kapatılmıştır. Kapatıldıktan sonra Alparslan Öğretmen Lisesi olarak varlığını sürmüştür. Günümüzde ise Muradiye Alparslan Fen Lisesi olarak hizmet vermeye devam etmektedir.

Sonuç

Köy Enstitüleri Projesi Cumhuriyet Dönemi'nde başlatılmış olan kırsal kesimin eğitim seviyesinin artırılmasını sağladıktan sonra topyekün şekilde köylünün kalkındırılmasını amaçlayan bir eğitim seferberliğidir. Toplamda 21 tane açılmış olan bu Enstitüler genel olarak eğitim ve öğrenciler bizzat inşaatında çalışarak bu okulları meydana getirmişlerdir.

Esas itibarıyla Köy Enstitüleri ülkesini çok seven Anadolu halkının ülkesini kalkındırmak ve geliştirmek için Osmanlı Devleti'nden itibaren hep geri plana itilen kırsal kesimde yaşayan halkın eğitim seviyesini çağdaş

uygarlık seviyesine çıkarmak amacıyla başlatmış oldukları bir özveri projesidir. Köy Enstitüleri'nin eğitim sistemimize en büyük katkısı, o güne kadar hep teorik olarak verilen eğitimin yerine pratik, uygulamaya dayalı eğitim metodunun benimsenmesi olmuştur.

Bu proje Köy halkını özgürlüğe kavuşturmayı, başkasına muhtaç olmayı, başkasının boyunduruğundan kurtarmayı, bir başkası yerine kendisi için çalışmayı, kendine yeter hale gelmeyi ve kendisini geliştirmeyi amaçlamıştır.

Köy Enstitüleri Demokrat Parti'nin iktidara gelmesiyle öncelikle pasif hale getirilmiş, daha sonrasında da tamamen kapatılmışlardır. DP'nin etkisiyle açılan son Köy Enstitüsü olan Van/Erciş bölgesindeki Ernis Köy Enstitüsü DP'nin Enstitüleri yoğun şekilde eleştirdiği unsurlardan arındırılarak, açmış olduğu bir enstitüdür. Ernis Köy Enstitüsü askeri birliklere ait eski binaların Milli Eğitim Bakanlığı'na aktarılması neticesinde bu alanda kurulmuştur. Ancak bölgenin ikliminin sert olması ve yer şekillerinin Enstitü'nün kurulmasına oldukça elverişsiz şartlara sahip olmasına rağmen "Biz daha iyisini yapabiliriz" anlayışı hâkim olduğu için dikkate alınmamıştır. İktidara gelmeden önce CHP Hükümeti'nin Köy Enstitüleri'ni çok elverişsiz bölgelere kurduğunu, gıda ve eğitim materyallerinin ikmalinin zor sağlandığını, çorak ve eğitim faaliyetleri için hiç de uygun olmadığı eleştirisi her daim yapmış olmalarına karşın DP Hükümeti'nin açmış olduğu Enstitü'nün eleştirdiği koşullardan daha da kötü şartlara sahip olması kendilerinin yaptığı eleştirilerin anlamsız olduğunu kanıtlamış ve bu eleştirileri geçersiz hale getirmiştir.

Köy Enstitüleri hakkında kapsamlı bir çalışma yapan Fay Kirby, Columbia Üniversitesi'nde yapmış olduğu Türkiye'de Köy Enstitüleri adlı doktora çalışmasında Ernis Köy Enstitüsü hakkında "gerçek bir Enstitü olmak bir yana, basit bir Köy Öğretmen Okulu için bile elverişsiz bir yerdir." değerlendirmesinde bulunmuştur. (Kirby, 2019:488)

Köy Enstitüleri, Atatürk'ün "Köylü milletin efendisidir" sözü doğrultusunda açılmış köylerde yaşayan halkın eğitim durumunun iyileştirilmesiyle beraber Anadolu'yu "çağdaş, muasır medeniyetler seviyesine çıkarmak" şiarıyla hareket edinen nadide kurumlardır. Yapılan eleştiriler ideolojik ve politik gerekçelere dayanmış, haksız gerekçelerle kapatılmışlardır. DP tarafından açılan Ernis Köy Enstitüsü ise kendisinden önce açılmış Enstitülerin donanım ve nitelik olarak çok gerisinde kalmıştır. Yaşadığımız dönemde ise uygulamadan uzak, büyük oranda ezbere dayalı şekilde hazırlanmış eğitim sistemimize karşın, tamamıyla pratiğe dayalı olarak

eğitim veren Köy Enstitüleri'ne halen daha ihtiyaç duyulmakta ve gerekliliği daha fazla hissedilmektedir.

KAYNAKÇA

Resmi Yayınlar

TBMM Tutanak Dergisi, 1940: IV/22 Sayı: 4491

TBMM Tutanak Dergisi, 1954:IX/27:370-378 *Resmi Gazete*, 1954:8625

Makaleler

AKAR H.(2011). “Türkiye’deki Köy Enstitülerinin Toplumsal Değişmedeki Yeri”. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi) Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı, İzmir.

DEMİRKAYA GÜLER, B. (2015). *Köy Enstitüleri Bağlamında Eğitim ve İdeolojinin Toplumsal Değişime Etkisinin İncelenmesi: Köy Enstitüleri Dergisi (1945-1947)*, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul.

KALYONCUOĞLU, Z. (2002). “Cumhuriyet Dönemi Eğitiminde Hasan Ali Yücel ve Köy Enstitüleri”. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, Ankara.

KAPLUHAN, E.(2010). “Atatürk Dönemi Eğitim Seferberliği ve Köy Enstitüleri”,*Marmara Coğrafya Dergisi*,(26).

KOÇER, H. A. (1973). “Eğitim Reformları Açısından Öğretmen Yetiştirme Problemi”,*Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 6 (1).

KONİ, K. (Aralık 1948) “Yeni Açılan Bir Kültür Yuvası: Ernis Köy Enstitüsü”, *Ülkü Halkevleri ve Odaları Dergisi*, II/24.

Maarif Vekilliği (MV). (1941). Köy Enstitüleri 1. İstanbul: *Maarif Matbaası*.

MURAT, T. (2015). 1946 Genel Seçimlerinde Demokrat Parti'nin Tutumu, *Türk Araştırmaları Dergisi*, (105)

YILMAZ, B. (2013). “Türkiye’de Köycülük ve Köy Enstitüleri”. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi) Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Trabzon.

Tetkik Eserler

Maarif Vakfı (2003), Köy Enstitüleri I-II, Ankara, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları.

DEWEY, J. (1999). “Türkiye Maarifi Hakkında Rapor T.C Maarif Vekilliği Ana Programa Hazırlıklar”, Seri B, No.1, *Devlet Basımevi*, İstanbul.

KİRBY, F. (2019). *Türkiye’de Köy Enstitüleri*, Tarihçi Kitabevi Yayınları, 8.Baskı, İstanbul.

TONGUÇ, İ. H. (2019). *Canlandırılacak Köy*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2.Baskı, İstanbul.

TÜRKOĞLU, P. (2019). *Tonguç ve Enstitüleri*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 7.Baskı, İstanbul.

Gazeteler

Aydın Tarihi Dergisi, 1943.

Aydın Tarihi Dergisi, 1948.

Van Gazetesi, 23 Aralık 1944.

Şehri Van Gazetesi, 30 Temmuz 2022

Van Bölge Gazetesi, 23 Ocak 2017

Van Sesi Gazetesi, 18 Haziran 1949

YAYIM İLKELERİ VE MAKALE YAZIM KURALLARI

Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi **Mart** ve **Eylül** aylarında olmak üzere yılda iki sayı yayımlanır. Dergimize gönderilen yazılar, sosyal bilimler alanında, **Elazığ ili ve yakın çevresini konu alan özgün çalışmalar olmalı** ve aşağıda belirtilen nitelikleri taşımalıdır.

Etik kurul izni gerektiren çalışmalarda, izinle ilgili bilgilere (kurul adı, tarih ve sayı no) yöntem bölümünde ve ayrıca makalenin sonunda yer verilmelidir. Dergimize çalışmanızı yüklerken, makale dosyanızla birlikte Etik Kurul belgenizi de yüklemeniz gerekmektedir. Çalışmanız etik kurul izni gerektiren çalışma grubunda yer almıyor ise bu durumu belirten beyan formunu imzalamanız ve ilgili durumu makale metninizde belirtmeniz gerekmektedir. Bu bağlamda, **Etik kurul onayı gerektiren çalışmalar şunlardır:**

*Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,

*İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,

*İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,

* Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,

*Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.

1. Türkçe ve yabancı dildeki başlıklar; yazının kapsamıyla uyumlu; yazının konusunu kısa, açık ve yeterli ölçüde yansıtmalıdır.

2. Türkçe ve yabancı dildeki özetler; yazının amacını, kapsamını ve sonuçlarını yansıtmalıdır. Türkçe makalelerin başına Türkçe ve İngilizce; İngilizce makalelerin başına Türkçe ve İngilizce özet eklenmelidir. Türkçe ve yabancı dildeki özetlere **anahtar kelimeler eklenmelidir. Bu kelimeler en az 4, en fazla ise 6 tane olmalıdır.**

3. Makaleler, dil ve ifade bakımından dilbilgisi kurallarına uygun olmalı, makalede açık ve yalın bir anlatım yolu izlemeli, ayrıca amaç ve kapsam dışına çıkan gereksiz bilgilere yer verilmemelidir.

4. Makalenin hazırlanmasında bilinen bilimsel yöntemlere uyulmalı, çalışmanın konusu, amacı, kapsamı, hazırlanma gerekçesi vb. bilgiler yeterli ölçüde ve belirli bir düzen içinde verilmelidir. Makalede kullanılan şekil, tablo, fotoğraf ve diğer belgeler bilimsel kurallara uygun olarak hazırlanmalıdır.

5. Makalede kullanılan şekil, tablo, fotoğraf ve diğer belgelerin altında kolayca anlaşılacak biçimde yalın ve yeterli bir açıklama bulunmalıdır.

6. Makalede kullanılan kaynaklar yazım kurallarına uygun olarak düzenlenmeli, **değınilen her belge kaynaklar kısmında yer almalı, ancak yazıda değınilmeyen belgelere kaynaklar kısmında yer verilmemelidir.**

7. Sonuçlar, araştırmanın amaç ve kapsamına uygun olmalı, ana iz-gileriyle ve öz olarak verilmeli, metinde sözü edilmeyen veri ya da bulgulara sonuçta yer verilmemelidir.

8. Yazılar A4 kğıdının bir yüzüne basılmalı ve bütün kenar boşlukları 2,5 cm olarak ayarlanmalıdır.

9. Türkçe ve İngilizce yazılar Microsoft Word programında **New Times Roman** karakteri ile hazırlanmalı; **makalenin ana başlığı, büyük harflerle bold ve 12 punto** olmalıdır. Türkçe başlığın altına yazılacak **İngilizce başlık ise italik ve ilk harfleri büyük, diğerleri küçük olarak yazılmalıdır.** Makale İngilizce ise altına Türkçe başlık eklenmelidir. Metin içindeki başlıklar öncesinde 12nk, sonrasında ise 6nk boşluk bırakılmalıdır.

10. Başlıktan sonra 12 punto aralık verilerek yazar ad(lar)ı unvansız olarak yan yana sayfa ortalanarak yazılmalı, unvan, çalıştığı kurum, e-mail adresi ve Orcid-ID numarası dipnot olarak belirtilmelidir.

11. Yazar adından sonra 12nk boşluk bırakılarak Türkçe, İngilizce olarak hazırlanmış **250 kelimeyi geçmeyen zet** yazılmalı ve yazının ana konusunu tanımlayan anahtar kelimeler bu özetlerde belirtilmelidir.

12. Türkçe ve İngilizce özetler, 10 punto, metin içi yazılar 11 punto ve 1,5 satır aralıklı olarak, dipnotlar da 9 punto New Times Roman ile yazılmalıdır.

13. Makale; tablo, şekil, fotoğraf ve kaynaklar dâhil 40 sayfayı geçmelidir. Ancak zel durumlarda ve dergi kapasitesine göre sayfa sayısı fazla olabilir. Şekil, tablo ve fotoğraflar bilgisayar ortamında hazırlanıp metin içinde ya da sonunda sayfa boyutlarını (12x18 cm) aşmayacak şekilde yerleştirmelidir. Tablo, şekil, fotoğraf başlıkları ile altlarındaki tablo, fotoğraf veya şekil arasında 6 nk aralık bulunmalı, başlıkları bold ve “Tablo-1:” şeklinde olmalıdır.

14. **Referanslar, metin içinde gösterilmeli;** parantez içinde yazarın/ yazarların soyadı, atıfta bulunulan çalışmanın yayım tarihi, alıntı yapılan sayfanın ya da sayfaların numarası (akar, 2013: 25) şeklinde yazılmalıdır. Aynı yazarın aynı yıl içerisinde yayımlanan birden fazla çalışmasına atıf

yapılmış ise, bu durum (Çelik, 2014a), (Çelik, 2014b) şeklinde küçük harflerle belirtilmelidir. Ancak açıklama gerektiren hususlar sayfa altında dipnot olarak yazılmalıdır.

15. Kaynakça aşağıdaki gibi gösterilmelidir:

Tek Yazarlı Kitap

ÇAKAR, E. (2012), *Doğu Akdeniz Sahilinde Bir Osmanlı Sancağı: Trablus*, TTK Yayınları, Ankara.

İki Yazarlı Kitap

ÇAKAR, E.-UZUN, C. (2017), *Hurufat Defterlerinde Harput (1690-1812)*, Fırat Üniversitesi Harput Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları, Elazığ.

Makale

ÇELİK, K. (2013), “R.1284/M.1868-1869 Tarihli Muhasebe-i Evkâf-ı Hümayun Defteri’ne Göre Mamuratülaziz Vakıfları”, *Vakıflar Dergisi*, Sayı: 40, s. 143-162.

Bildiri Kitabı

ALKAN, M. (2010), “Vakıf Tarihi Araştırmaları Açısından Hurûfât Def-terleri: Adana Örneği”, *XV. Türk Tarih Kongresi, 11-15 Eylül 2006, Kongre-ye Sunulan Bildiriler*, c. 4, I. kısım, Ankara, s. 831-842.

İnternet Alıntısı

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/18/1986/20790.pdf>. Erişim tarihi: 10 Mayıs 2017.

16. Hakemlerden olumlu rapor alamayan ve dergimiz yazım kurallarına göre hazırlanmayan makaleler yayımlanmaz, bu konuda idari ve adli bir sorumluluk kabul edilmez.

PUBLICATION PRINCIPLES AND ARTICLE WRITING RULES

Journal of Harput Studies is published twice a year; in March and September. The manuscripts sent to our journals must be in the field of social sciences, original works, and have the necessary qualifications indicated below.

In studies requiring ethics committee permission, information about the permission (name of the committee, date and number) should be included in the method section and also at the end of the article. When uploading your study to our journal, you must also upload your Ethics Committee document along with your article file. If your study is not included in the working group that requires ethics committee approval, you must sign the declaration form stating this situation and indicate the relevant situation in your article text. In this context, studies that require ethics committee approval are as follows:

*All kinds of research conducted with qualitative or quantitative approaches that require data collection from the participants by using survey, interview, focus group work, observation, experiment, interview techniques,

*Use of humans and animals (including material/data) for experimental or other scientific purposes,

*Clinical studies on humans,

* Studies on animals,

*Retrospective studies in accordance with the personal data protection law.

1. Headings in Turkish and foreign languages must be compatible with the scope of the article, short, clear and adequate.

2. Abstracts in Turkish and Foreign language abstracts must reflect the purpose, scope and consequences of the writing. Turkish and English abstracts must be added into the articles written both in Turkish and English. Keywords should be added to the abstracts in Turkish and foreign language. These words should be at least 4, at most 6.

3. The articles must be in accordance with the grammar rules in terms of language and expression; besides, a clear and absolute way of expression must be used in the articles not giving unnecessary information that is out of the purpose and scope.

4. The known scientific methods must be used in the preparation of the articles; the subject, purpose, scope and reason for the preparation of the

study, and etc. must be given in a satisfying and certain order. Figures, tables, photographs and other documents used in the article must be prepared in accordance with the scientific rules.

5. There must be an absolute and sufficient explanation that can be easily understood under the figures, tables, pictures and other documents used in the article.

6. The resources used in the writing must be arranged in accordance with the writing rules; each mentioned document must be included in the bibliography, but not anything else.

7. The results must be in accordance with the purpose and scope of the study, and cannot include any information or findings that are not explicitly mentioned in the main text; must be given with its all outlines and in summary.

8. The paper size is set to A4 size and the margins will be 2.5 cm from all edges.

9. Articles are prepared in the Microsoft Word program on the PC with the New Times Roman character. The main headings of the Turkish and English articles are written on the centre of the first page being written with bold 12 pt. capital letters. The English title to be written under the Turkish heading must be written in italics and the first letters are large and the others are small. If the article is in English, a Turkish title should be added to the bottom. Headings in the text should be preceded by 12 nk, followed by 6 nk.

10. After the heading, the author name (s) is written untitled side by side by centring the page with 12 pt. spacing. The title, institution, e-mail address and Orcid-ID are specified as footnotes.

11. After the author's name, a summary written in Turkish, English not exceeding 150 words is written leaving 12 pt. spaces, and the key words that define the main topic of the article are indicated in these abstracts.

12. Abstracts in Turkish and English should be written in 10 pt, 11 pt in text and 1.5 pt spaced, and footnotes in 9 pt New Times Roman.

13. Article should not be more than 40 pages including tables, figures, photographs and resources. Figures, tables and photographs should be prepared in a computer environment and should not exceed the page size (12x18 cm). Table, shape, photo titles should have 6 nk spacing between the table, photo or figure below, titles must be bold and as "Table-1:".

14. References should be shown in the text or under the page. When shown in text; the surname of the author (s) in the parentheses, the date of

publication, the number of the cited page or pages (Cakar 2013: 25). If more than one work of the same author is published in the same year, this should be indicated in small letters (Steel, 2014a), (Steel, 2014b). However, the points that need explanation should be as footnotes below the page.

15. The reference should be shown as follows:

Single Author Book

ÇAKAR, E. (2012), *Doğu Akdeniz Sahilinde Bir Osmanlı Sancağı: Trablus*, TTK Yayınları, Ankara.

Book With Two Authors

ÇAKAR, E.-UZUN, C. (2017), *Hurufat Defterlerinde Harput (1690-1812)*, Fırat Üniversitesi Harput Uygulama ve Araştırma Merkezi, Elazığ.

Article

ÇELİK, K. (2013), “R.1284/M.1868-1869 Tarihli Muhasebe-i Evkâf-ı Hümayun Defteri’ne Göre Mamuratülaziz Vakıfları”, *Vakıflar Dergisi*, 40, pp. 143-162.

Proceedings Book

ALKAN, M. (2010), “Vakıf Tarihi Araştırmaları Açısından Hurûfât Defterleri: Adana Örneği”, *XV. Türk Tarih Kongresi, 11-15 Eylül 2006, Kongreye Sunulan Bildiriler*, Vol. 4, part I, Ankara 2010, pp. 831-842.

Internet Quote

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/18/1986/20790.pdf>. Date of access: 10 May 2017.

16. Articles that do not receive a positive report from the referees and that are not prepared according to our writing rules are not published; no administrative or judicial responsibility is assumed in this respect.